Registered NO N. 150

वऱ्हाडसमाचार.

Berar Samachar.

वर्ष ४७] आकोला-- सोमवार तारीख ५ माहे मे सन १९१३ इ० [अंक १७

वर्गणीचे दर

आकोल्यांतील लोकांस........१ रुपया
बाहेरगांवीं ट हां. .... २ रुपये
वर्गणी आगाउच घेण्याची वहिवाट ठेविली आहे.

नोटिशीचे दर

दर ओळीस दीड आणा.
हेडिंगच्या दोन ओळी धरल्या जातील-
नोटीस सुवाच्य असली पाहिजे.
सूचनाः- गुरुवारच्या आंत येणाऱ्या नोटीसा त्याच आठवड्यांत घेतल्या जातील. पाुढें येणाऱ्या नोटिसास स्पेशल चार्ज पडेल.

जाहिरात

मुंबई ब्यांकेची सेव्हिंग ब्यांक.

ह्या बँकेंत खालीं दिलेल्या अर्जीवर ठेवी ठेवितां येतात.

कोणत्याही वर्षाचे १ ले जानेवारी आणि ३१ दिसेंबर याच्या दरम्यान एक हजार रुपये पर्यंत पैसा ठेविला जाईल.

ठेवी दोन अथवा अधिक इसमांच्या नांवावर ठेवतां येतील आणि तो पैसा त्यापैकीं एकास अथवा जास्त इसमांस अगर त्यापैकीं मयताचे मागें राहील त्यांस काढतां येईल०ळी

व्याज दर साल दर शेंकडा तीन रुपयाप्रमाणें दिलें जाईल. व्याजाची आकारणी प्रत्येक महिन्याची जी कनिष्ठ शिल्लक असेल तिजवर केली जाईल. मात्र पांच हजारावरील शिल्लक रकमेस व्याज नाहीं. नियमांच्या प्रती बँकेंत अर्ज केला असतां मिळतील.

मुंबई ब्यांक आकोला ९।९।०९ } G. A. Phillips. एजंट
नं १

मुंबई बँकचें सोनें.

मुंबई बँकचा छाप असलेल्या उत्तम कसाच्या सोन्याच्या चिपा मुंबई बँकच्या आकोले आणि उमरावती येथील ऑफिसांत विकत मिळतील. गिऱ्हाइकानें जास्त माहिती करितां बँकेंत तपास करावा.

एका चिपचें वजन २६$\frac{१}{३}$ तोळे असतें. साधारण भाव वऱ्हाड समाचार वर्तमानपत्रांत बाजारभाव ह्या सदराखालीं सांपडेल.

मुंबई बँक आकोला २१-९-१० } G. A. PHILLIPS. एजंट
नो० नं० २

हिंदुस्थानावर अरिष्ट.

हिंदुस्थानातील राहिवाशांच्या पाठीस ज्वर व हिंवताप यांचें अरिष्ट सदोदित लागलेलें आहे पण त्याचा प्रतिकार करण्यास बाटलीवाला यांचें हिवतापाचें औषध व गोळ्या हे रामबाण आहेत. ताप किंवा शीतज्वर येणारसें वाटतांच हें औषध घ्यावें. किं. १ रु

बाटलीवाला यांच्या निस्तेज लोकांसाठीं

शक्तिकारक गोळ्या

हें औषध घेतल्यानें भागवटा, मेंदूचे श्रम, पौरुषनाश, अशक्तता व क्षयरोगाचें स्वरूप, त्याप्रमाणें अजीर्ण इ. इ. विकार. तावडतोब दूर होतात. किं. रु. १८०

बाटलीवाला यांचें दंतमंजन.

हें दंतमंजन मायफळाशीं कांहीं इंग्रजी औषधांचा वैद्यकीय रीतीनें मिलाफ करून बनविलें आहे. किं. ०४

बाटलीवाल्याचें गजकर्णावर मलम.

यानें गजकर्ण, कुजली खरूज याचा विकार एका दिवसांत नाहींसा होतो. किं. ०४

हीं औषधें सर्व औषधी विकणाऱ्या दुकानावर व डॉ. एच. एल. बाटलीवाला जे. पी. मु वरली लेबोरेटरी दादर, मुंबई यांजकडे मिळतात.

नो० नं० ३

अगदीं नवीन तऱ्हेचें अत्यंत मनोरंजक मासिक पुस्तक

' ज्ञानांजन '

यांत आजकाल घडत असलेल्या खऱ्या खऱ्या गोष्टी, बड्या लोकांची कारस्थानें, भूतविद्या, शास्त्रीय शोध इ. विषय येतील. **यांतील सामाजिक लेखांमुळें महाराष्ट्रांत मोठी खळबळ उडून जाईल.** येत्या ता० १५ मे पासून हे मासिक प्रसिद्ध होईल. वर्गणी १। रु. नांवें नोंदवा

पत्ता { ज. र. आजगांवकर, भांगवाडा, नं. २ मुंबई,

नो० नं० ४

—सीतागीत—किं. २ आणे

शाळा खात्यानें मंजूर केलेलें, मनोरंजन, केसरी, आनंद वगैरेनीं उत्तम अभिप्राय दिलेलें, मुद्दाम स्त्रियांकरितां सोप्या व चटकदार चालीवर रचलेलें.

अडीच आण्याची तिकिटें पाठवून मागवा.

कर्ता:--- गणेश दिनकर आठवले
घर नं. ६७२ सदाशिवपेठ
पुणें सिटी.

नो० नं० ५

निराश्रित बालरक्षण गृह

सर्वत्र जन समाजास अल्प मतीनें व अज्ञान बुद्धीनें व नम्रतेनें जाहीर करण्यांत येते कीं ज्या ज्या ज्ञातींत पुनरविवाहाची वाहिवाट नाहीं त्या त्या ज्ञातींत वैधव्याचें प्रमाण दिवसें दिवस वाढत चाललें आहे यामुळें गर्भपात बालहत्यादी पातकें कशी होतात व त्यांचा परीणाम पातकी व त्यांचे संसर्गी लोकांस कसा भोगावा लागतो व सदरील संबंधानें अनीवार्य संकटांत पडल्यामुळें त्यांना किती दुःखें सोसावीं लागतात. ते तपसीलवार लिहिण्यास अशक्य आहे. तरी थोडक्यांत त्याचा परीणाम इतकांच आहे कीं ईश्वरापुढें पातकी, सरकारपुढें गुन्हेगार, व आपआपल्या ज्ञातींत अनेक प्रकारच्या दोषास पात्र व घरांतील आप्त वर्गास स्वतः डोळ्यावर झांकण टाकून कानाडोळा कसा होतो याचा विचार प्रत्येकांनी स्वतःच करावा. या सर्व गोष्टीविषयीं जगानियंत्या परमेश्वरानें माझें मनांत संचार केल्यामुळें वर दर्शविलेल्या संकटांतून निभावण्याकरितां आकोला ताजनापेठेंत हनुमान वस्तींत मारुतीचें देवळाजवळ **निराश्रित बालरक्षण गृह** स्थापन केलें आहे. भाड्यानें घेतलेलें घर केव्हां सोडावें लागेल याचा निश्चय नसतो या करितां मुद्दाम विकत घेतलेलें घर या कामीं अर्पण केलें व वर दर्शविलेल्या नांवाची फळी त्या ठिकाणीं लावलेली आहे. या कामीं संचार करणारा व प्रत्यक्ष हातानी करविणारा व अशा कामीं सर्व प्रकारें निरंतर यश देणारा जगानियंता परमेश्वरच समर्थ आहे.

आपलें अज्ञान बालक जी. श्रीमंतातर्फे
म्यानेजर विष्णु प्रभुराम पेन्शनर
हायकोर्ट पिटिशनरायटर
आकोला वऱ्हाड

ता० १६-५-१२
नो. नं. ६

वऱ्हाडांत खात्रीची उत्तम नवीन सोय.

खरे गारेचे थंडचष्मे

आह्मीं मुद्दाम वऱ्हाडच्या लोकांकरितां डोळे तपासून सर्व तऱ्हेच्या फ्रेमींमधील **खरे गारेचे थंड चष्मे माफक दरानें** विकण्याचें दुकान काढलें आहे. मुंबई वगैरे मोठ्या ठिकाणच्या भपक्यावर मंडळी कशी फसतात हें सर्वांना श्रुतच आहे सर्व गरजूनी अनुभव घेवून पहावा.

गोपाळ पांडुरंग आणि कंपनी
आकोला

नो० नं० ७

उन्हाळ्याकरितां

लिमलेटच्या वड्या

१६ वड्यांचे बाटलीस ८ आणे पोष्टखर्च माफ. ६ बाटल्या घेणारास एक बाटली फुकट. खात्री करितां एकच मागवा.

डि. व्ही. राजवाडे बुधवार पेठ पुणें सिटी

नो० नं० ८

अपूर्व लाभ ! अपूर्व संधी !! अपूर्व संधी !!!

उत्तम कलप.

—:-*-:-*-:—

जर तुह्माला तरुण दिसावे अशी इच्छा असेल तर आमचा कलप वापरा. त्या योगें केंस काळे कुळकुळीत होऊन ते पुनः पांढरे होत नाहीत इतकेंच नाहीं तर त्या पासून केंस रेशमासारखें मऊ होतात. पुष्कळ श्रीमंत लोकांनीं आमचा कलप वापरून अनुभव पाहिलेला आहे. एक पेटी ६ महिने पुरते. त्याच्या उपयोगापुढें किंमत फारच स्वस्त ह्मणजे दर पेटीस फक्त १ च रुपया ठेविला आहे. ट. ह. निराळा

आमचा पत्ता

हजरत मौलाना आशके यानदानी
जनाब हाजी पीर सयद
नूरशाह हामदानी
पोष्ट ३ मुंबई

नो० नं० ९

रामबाण उपाय.

रक्तपिती व कोड

दहाहजार पुड्याफुकट. आह्मीं आमच्या औषधाची खात्री पटावी ह्मणून १०००० नमुन्याच्या पुड्या करण्याचें योजिलें आहे या पुड्या वरील महारोग दुरुस्त होण्यासारख्या आहेत. हे त्या निःसंशय सिद्ध करितील. या पुड्या वापरून अनुभव पहावा ह्मणजे खात्री होईल. नमुन्याच्या पुडीची किंमत फक्त ०= ठेविली आहे. ही किंमत फक्त टपाल हशील वगैरे खर्चापुरतीच आहे

२ आह्मीं रक्तपिती, कोड, हे कसे उद्भवतात त्याची शुश्रुषा कशी करावी? वगैरे माहितीचे इंग्रजी व बंगाली भाषेंत पुस्तक तयार केलें आहे तेंही पण गरजूंनीं अवश्य वाचण्या लायक आहे. ह्मणजे त्या पासून त्याचे संबंधीं रोगाची पूर्ण माहिती होईल किंमत फक्त ट. ख. सह ॥= सर्व पत्र व्यवहार इंग्रजींत करावा.

पण्डीत कृपाराम
१ नंदीबागनलेन पो. सालकिया जि. हावरा.

नो० नं० १०

जाहिर नोटीस

उमरी येथील रा. शंकर महादेव मोहठकर ह्यांच्या उमरी येथील नझार पेठेंतील बंगल्याबद्दल भाड्यानें अगर विकत घेणें असल्यास रा. रा. रामचंद्र विष्णु महाजनी वकील आकोले यांच्याशीं प्रत्यक्ष भेटीनें अगर पत्रानें खुलासा करून घ्यावा.

नो० नं० ११

वऱ्हाडसमाचार

चैत्र वद्य १४ शके १८३५ प्रमादी

शुद्ध पाण्याचा पुरवठा.

शुद्ध पाण्याचा आरोग्याशीं अती निकट संबंध आहे व ज्याला आरोग्य हवें असेल त्यानें पाण्याच्या शुद्धतेला फार जपलें पाहिजे वगैरे गोष्टी डाक्तरांनीं पाश्चात्य ग्रंथांचे आधार देऊन सांगितल्या ह्मणजे त्या आमच्या लोकांस पटत नाहींत. पण त्याच गोष्टी आमच्या प्राचीन पूज्य शास्त्रकारांनीं ही सांगितल्या आहेत व त्या पाळणें हें आमचें धार्मिक कर्तव्य आहे अशी लोकांची खात्री पटविली ह्मणजे त्या गोष्टी त्यांच्या मनावर चांगल्या बिंबतात. यासाठीं शुद्ध पाण्याची अवश्यकता, त्याचें महत्व, तें शुद्ध करण्याची रीत वगैरे महत्वाच्या आरोग्य विषयक गोष्टी संबंधांनीं आपल्या शास्त्र ग्रंथांतलीं वचनें या लेखांत आह्मी देणार आहों. वऱ्हाडांत अगोदर पाण्याचा पुरवठा कमी आहे. त्यांत पुनः पाण्याच्या शुद्धतेसंबंधीं जशी खबरदारी घ्यावयास पाहिजे तशी अज्ञानामुळें व इतर कारणामुळें घेण्यांत येत नाहीं. अशा वेळीं शास्त्रकारांची आज्ञा ह्मणूनतरी धर्मश्रद्धेनें अह्मीं काय काय करावयास पाहिजे येवढें कळावें या साठीं शास्त्रग्रंथांचें आलोडन करण्याचा हा खटाटोप केला आहे. वाचक या परिश्रमाचें चीज करीत ह्मणजे झालें.

आमच्या हिंदुशास्त्रकारांनीं पाण्याला सगळे देव, यक्ष, गंधर्व यांनीं पूजित अशा नारायणाच्या अष्टमूर्तींत स्थान दिलें आहे व कोणतेंही मंगलकार्य करण्याचे वेळीं शुद्धोदकाचें आचमन सांगितलें आहे. तीर्थांचें महात्म्य तर प्रसिद्धच आहे. 'गंगेच यमुने चैव गोदावरी सरस्वति। नर्मदे सिंधु कावेरी जलोऽस्मिन सन्निधिं कुरु' ही प्रार्थना सर्वांना मुखोद्गत आहे. आमच्या आयुर्वेदीय शास्त्रकारांनीं पाण्याच्या अंगच्या गुणदोषांची चिकित्सा करून पाण्याचे निरनिराळे वर्ग व त्यांचीं कार्यें ठरवून टाकिलीं आहेत; प्रथम आकाशांतून पडणारें किंवा ऐंद्रजल पडतांना चंद्र, सूर्य, व वायु यांच्या संसर्गानें शीत, उष्ण, स्निग्ध, रुक्ष वगैरे गुण आणि भूमीच्या स्पर्शानें दुसरे कांहीं गुण त्याचे ठायीं येतात. ऐंद्रजल स्वभावतः शीतल, शुभ्र, कल्याणकर, शुद्ध, निर्दोष व हलकें असतें. तें ज्या पात्रांत धरलें असेल त्या पात्राचे गुण त्याला लागतात. हें जलश्रमनाशक, तृष्णा, मद, मूर्च्छा, निद्रा, व दाह यांचें निवारण करणारें असतें. गढूळ, कृमियुक्त, शेवाळानें भरलेलें दुर्गंधयुक्त, पिवळट रंगाचें पाणी हितकर नसतें असें सुश्रुतांत ह्मटलें आहे. समुद्राचें पाणी सुद्धां या दृष्टीनें त्याज्यच ह्मटलें पाहिजे. शेवाळ, चिखल, कमळें वगैरेनीं आच्छादिलेलें व चंद्रसूर्याचें किरण ज्यावर पडत नाहींत असे जलदोष उत्पन्न करणारें समजावें. अशा दोषयुक्त जलानें स्नान करूं नये व त्यानें दुसरा कोणता व्यवहार करूं नये. हें पाणी स्नानाचें कामीं किंवा पिण्याचें कामीं आल्यास त्यापासून अंगावर सूज; त्वचेचे रोग (खरूज वगैरे) दमा, शूळ, गुल्म, वगैरे रोग होतात असें चरक, व सुश्रुत दोन्ही ग्रंथांत ह्मटलें आहे.

पाण्याचें येवढें माहात्म्य सांगितल्यावर (त्याला प्रत्यक्ष ईश्वराची मूर्तं ह्मटल्यावर) त्या पाण्यांत मलमूत्राचा उत्सर्ग करूंनये वगैरे गोष्टी सांगण्याची खरोखर अवश्यकता नाहीं. पण आमचे लोक इतके अज्ञान आहेत कीं त्यांना यत्किंचितही विचार नसतो. आमचीं तीर्थें या मलमूत्रादी अपवित्र वस्तूंनीं किती दुर्गंधयुक्त असतात हें तीर्थ यात्रा करणारांस विचारावें. पण शास्त्रकारांच्या आज्ञा काय आहेत? 'न फालकृष्टे न जले न चित्यां नच पर्वते नाप्सु मूत्रं पुरीषं वा ष्ठीवनं वा समुत्सृजेत्' असें मनु सांगतात. विष्णुसंहितेंत ही पाण्यांत मलमूत्र श्लेष्मा, रक्त, विष, वगैरे सदोष द्रव्यांनीं लिप्त वस्तुधुण्याचा निषेध आहे. पण कोण ऐकतो? मुलांचीं गुऱ्हीं मोठ्यांची नेसलेलीं वस्त्रें स्वैपाकाचीं भांडीं सगळीं कांहीं जलाशयांत धुतलीं जातात. हा निषेध न ऐकणारास शास्त्रकारांनीं प्रायश्चित्तें ही सांगितलीं आहेत. पाण्यांत अपवित्र वस्तु टाकणारास तीन दिवस उपवास सांगितला आहे. दूषित जल पिणारा ब्राह्मण तिन दिवसांच्या, क्षत्रिय दोन दिवसांच्या, वैश्य एक दिवसाच्या व शूद्र रात्रीच्या उपवासास पात्र होतो असें अत्रिसंहितेंत सांगितलें आहे. तीर्थें वगैरे पवित्र जलाशयें व लोकांच्या पाण्याच्या विहिरी वगैरे भ्रष्ट करणारास प्राजापत्य, वगैर व्रतें केल्याशिवाय शुद्धि नाहीं. सारांश पाण्याची शुद्धता ठेवण्याविषयीं खबरदारी घेण्याची अवश्यकता आमचे पूर्वजांना उत्तम ठाऊक होती.

पाणी दूषित करणारास शासन सांगितलें. पण दुषित झालेलें पाणी पुनः शुद्धकसें करावयाचें? हा प्रश्न राहतोच. याचेंही उत्तर ऋषींनीं अलीकडच्या भौतिक शास्त्रांच्या नियमांशीं पूर्णपणें संबद्ध असेंच दिलें आहे. आपस्तंब संहितेंत ह्मटलें आहे 'सूर्यरश्मिनिपातेन मारुतस्पर्शनेनच। अस्थिचर्मादियुक्तं तु खराश्वोष्ट्रोपदुषितम्। उद्धरेदुदकं सर्वं शोधनं परिमार्जनं॥ सुश्रुतांत सूर्याची उष्णता व वायुचा स्पर्श यां शिवाय जलशोधनाचे आणखी कित्येक व्यवहारिक उपाय दिले आहेत. उदाहरणार्थ लोखंड तापवून तें पाण्यांत बुडवावें, वीट तापवुन ती पाण्यांत बुडवावी; नागेश्वर, चंपक, उत्पल व पाटल यांच्या पुष्पांनीं पाणी सुगंधित करावें ई० निर्मळीचें बीं गोमेदमणि, स्फटिक, इत्यादिकांनीं ही पाणी शुद्ध करतां येतें. यापैकीं कित्येक रीति अजूनही प्रचारांत आहेत. कित्येक प्रचारांतून गेल्या आहेत, व त्यांचेबद्दल इंग्रजी औषधांच्या योगानें जल शुद्ध करण्याच्या रीति आल्या आहेत. असे फेरफार कालक्रमानें व्हावयाचेच व ते झाल्याबद्दल वाईट वाटण्याचें कारण नाहीं. पण खेदाची गोष्ट येवढीच आहे कीं ज्या आमच्या पूर्वजांना आरोग्याचें महत्व येवढें वाटत असे व आरोग्याचा शुद्ध पाण्याशीं असलेला निकट संबंध ओळखून त्यांनीं जलाच्या शुद्धतेविषयीं कडक निर्बंध घालून दिले होते, तेच आह्मी शास्त्रकारांच्या वचनांना लाथाडून, अत्यंत अपवित्र आचरण करून स्वतःच्या आरोग्याची हानि मात्र करून घेत आहों व पाश्चात्यांच्या उपहासाला पात्र झालों आहों. शुद्धपाण्यासंबंधच्या शास्त्रकारांच्या आज्ञा काय आहेत हें जर आमच्या लोकांना कळेल तर अजूनही त्यांची धर्मश्रद्धा त्यांना जागृत केल्यावांचून राहणार नाहीं. भौतिकशास्त्राच्या दृष्टीनें या विषयाची महती समजण्याइतका शिक्षणप्रसार आमच्या देशांत झाला नसल्यामुळें त्या दृष्टीनें केलेलें विवेचन आमचे लोकांस पटणार नाहीं. पण धर्मशास्त्राच्या दृष्टीनें व शास्त्रकारांच्या आज्ञांच्या स्वरूपानें आरोग्याचे नियम लोकांपुढें मांडल्यानें थोडा बहुत तरी कार्यभाग होईल. ह्मणून त्यादिशेनें आज हा थोडा प्रयत्न केला आहे. आमच्या देशात सध्याच्या अज्ञानावस्थेंत लोकांत कोणत्याही गोष्टी संबंधानें जागृति उत्पन्न करण्याला धर्माचा उपयोग करून घ्यावयास पाहिजे. तो करून घेतल्यास असल्या विषयांचें लोकांना शिक्षण युक्ती युक्तीनें देतां येईल. आरोग्य हा विषय लॉर्ड कारमायकेल यांनीहि ह्मटल्या प्रमाणें असा आहे कीं या बद्दल शाळामास्तर, धर्मोपदेशक, शास्त्रिपुराणिक, आईबाप, ग्रंथकार या सर्वांना लोकांना शहाणे करण्याची संधी वारंवार मिळत असते. ती योग्य वेळीं व योग्य प्रकारें साधण्यास त्यांनीं दक्ष रहावें ह्मणजे झालें.

कौंसिलचा कारभार

'पांचामुखीं परमेश्वर' ही ह्मण जशी आमच्या इकडे तशी पाश्चात्य राष्ट्रांतही जुनी आहे. पण जुनी आहे ह्मणून तिच्यांतलें सत्त्व गेलेलें नाहीं. उलट पाश्चात्य देशांतून तें अधिकाधिक मान्य होऊं लागलें आहे. एकट्या व्यक्तीच्या लहरीनें राज्यशकट हाकण्यापेक्षां लोकांच्या प्रतिनिधींच्या सल्ल्यानें हांकलेला बरा, हें तत्त्व इंग्लंडानें तरी पूर्णपणें स्वीकारलें आहे. पण त्याच तत्त्वाचा अंमल हिंदुस्थानांत मात्र होऊं नये या विषयीं कित्येक जण फार काळजी वाहत असतात. संयुक्त प्रांताचा कारभार एकट्या ले० गव्हर्नरानें न करतां कौंसिलाच्या मदतीनें करण्यांत यावा अशी सूचना ना० मि० स्प्रु यांनीं केली होती. ती बहुतेक सगळ्या लोक नियुक्त प्रातिनिधींनाही पसंत झाली. पण ले० ग० सरजेम्स मेस्टन यांनीं त्या सूचनेला विरोध केला. हा विरोध सार्वजनिक दृष्टीच्या एखाद्या मुद्यावर झाला असता तर हरकत नव्हती. पण तसा हा प्रकार झाला नाहीं. मग माझ्या अगांत सामर्थ्य आहे. व उद्योगपरताही आहे मग माझ्या एकट्याच्यानें होण्यासारख्या कामाला कौंसिलाची मदत कशाला पाहिजे? अशा सारखेंच सरजे. मेस्टन साहेबांचे ह्मणणें होतें. विसाव्या शतकांतल्या आजीबाईनें माझे पाय चांगले धट्टेकट्टे चालत काशीयात्रा करण्यासारखे आहेत, मग मी आगगाडींत कशाला बसूं? असें ह्मणण्या सारखेंच हें आहे. हिंदुस्थानांत शिक्षणाचा अंकुर दिसु लागला आहे, लोकांत जागृति होऊं लागली आहे, सुधारणेचा उषःकाळ होत आहे, अंधकाराचें युग संपलें आहे, वगैरे गोष्टी अद्याप सर जेम्स मेस्टन साहेबासारख्या चाणाक्ष राज्यकर्त्यास कळूं नये हें आश्चर्य आहे.

ठेंचा खाऊन शहाणे व्हावे.

पण 'पायोनियर' पत्रानें डा० स्प्रु यांच्या सूचनेला विरोध केला तो निराळ्याच मुद्यावर केला आहे. पायोनियरचें ह्मणणें कीं इंग्लंडमध्यें लोकतंत्र शासनपद्धति पुढें पुढें पाऊल टाकीत आहे तें ठीक आहे. कारण ही इंग्लंडची प्रगतीची खटपट कित्येक शतकाची आहे. पण हिंदुस्थानांत १८८० सालापर्यंत सर्वत्र सामसूम होतें. अशा स्थितींत हिंदुस्थाननें एकदम जागें होऊन लोकतंत्रशासनपद्धति मागणें ह्मणजे मोर्ले साहेबांनीं ह्मटल्याप्रमाणें चंद्रोबा दे ह्मणण्यासारखेंच हास्यास्पद आहे. हिंदुस्थाननें ठेंचा खातखातच शहाणे झालें पाहिजे. पायोनियरचें हें तर्कशास्त्र पाहून कोणालाही हंसे लोटेल. हिंदुस्थानात मोटारगाड्या, तारायंत्रें, एक्सरेज ॲपरेटस, वगैरे गोष्टी तरी इतक्या लवकर कशाला हव्या? इंग्लंडला या गोष्टी मिळविण्याला थोडे का दिवस लागले आहेत? इंग्लंडला लागलीं इतकीं वर्षे हिंदुस्थानानें उमेदवारींत घालविल्यानंतर मग त्याचा या शोधांशी परिचय करून द्यावयाचा होता. पण तो पर्यंत त्यांना थांबवून धरणें पायोनियर कर्त्यांच्या किंवा त्यांच्या जातभाईच्या हातचें नव्हतें. सुधारलेल्या व उदात्त राजकीय कल्पनांचा व विचारांचा ओघ ही नियंत्रित करणें हें त्यांच्या शक्तीच्या बाहेरचें आहे. मागें सर जॉन ह्युएट साहेबांनी आपणांस कौंसिल नको ह्मणून सांगितलें होतें. आता सर जेम्स मेस्टनही तेंच सांगत आहेत. पण १९०७ चें हिंदुस्थान व १९१३ मधलें हिंदुस्थान एकच नाहीं हें सर साहेबांच्या लक्षांत आलें नाहीं. कायदेकौंसिलांतले जवळ जवळ अर्धे सभासद डॉ० स्प्रु यांच्या ठरावाला अनुकूल व्हावे व सर जेम्स मेस्टन यांना अध्यक्ष या नात्यानें अधिक असलेले एकमत देऊन अर्थात् निर्वाणीचें अस्त्र सोडून आपल्या बाजूचें रक्षण करण्याचा प्रसंग यावा हें कशाचें द्योतक आहे. याचा त्यांनीं शांतपणें विचार करावा.

फोनोग्राफ आणि वेद मंत्र

अलीकडे फोनोग्राफ किंवा ग्रामोफोन यांच्या द्वारें वाजंत्र्याची सनई, किंवा कुत्र्याचें भाकणें यां बरोबर केव्हां केव्हां वेदमंत्राचा पाठही छापलेला ऐकूं येतो. हा ऐकून क्षणमात्र मानवी बुद्धीचें कौतुक वाटतें खरें; पण त्या बरोबरच आह्मांला अत्यंत पूज्य अशा धर्मग्रंथांतल्या वचनांची अशी विटंबना होत असलेली पाहून संताप ही येतो. असली विटंबना क्षमाशील हिंदुच सहन करूं जाणत. मुसलमानांच्या कुराणशरीफांतले पाठ अशा रीतीनें फोनोग्राफ मधून कधी आले नाहींत. व यावयाचेही नाहींत कारण मुसलमानांचा कडवेपणा यंत्रकारास पूर्णपणें ठाऊक आहे. हें यंत्र तयार करणारी कंपनी अमेरिकन अर्थात् ख्रिस्ती आहे. पण या कंपनीनें बायबलांतली गीतें फोनाग्राफांत घेतलीं नाहींत इतर कोणत्याही धर्माची अशी विटंबना केलेली आमच्या पाहण्यांत किंवा ऐकण्यांत नाहीं. मग हिंदुधर्माचीच अशी विटंबना कां व्हावी ? कोणी राज्यकर्ता त्याधर्माचा वाली राहिला नाहीं हेंच त्याचें कारण काय ?

प्रो० मोक्षमूलर यांची चूक.

या विटंबनेच्या मुळाशीं कारण परलोकवासी प्रो० मोक्षमूलर हे आहेत हें पुष्कळांना ठाऊक नसेल. प्रोफेसर साहेबांना वेदांविषयीं पूज्यबुद्धि होती कीं नाहीं तें आह्मांस ठाऊक नाहीं, पण अभिरुचि होती हें खास. पूज्यबुद्धि असली तर निदान ती त्यांना योग्य प्रकार दाखवितां आली नाहीं असें ह्मटलें पाहिजे. पंचवीस वर्षां पूर्वी जेव्हां एडिसन साहेबांचा फोनोग्राफ निघाला, तेव्हां जिकडेतिकडे मोठमोठ्या लोकांच्या घरीं पार्ट्यांतून हीच करमणूक बोकाळली. अशा वेळीं एकदां लॅर्डमोल्टन यांच्या घरीं कांहीं शास्त्रज्ञ व पंडित मंडळी फोनोग्राफ पाहण्यासाठीं जमली असतां त्या मंडळींत प्रो० मोक्षमूलर ही होते. मंडळीनें प्रोफेसर साहेबांची वाक्यें फोनोग्राफद्वारें ऐकण्याची इच्छा दर्शविल्यावरून प्रोफेसर [illegible] मंडळींत मोठाच [illegible] आणि तेव्हां पासून फोनोग्राफद्वारें वेदपठन हा एक कौतुकाचा विषय होऊन बसला. ज्यांना हिंदुधर्माविषयीं यत्किंचितही अभिमान नाहीं अशा परकीयांना वेदमंत्र खेळ वाटावा हें रास्तच आहे. पण वेदांची महती जाणणाऱ्या व सदासर्वदा हिंदु धर्माभिमानी हें उपपद आपल्या नांवामागें लावूं पाहणाऱ्या आमच्यांतल्या शिष्ट जनांनीं ही वेदांची विटंबना राजरोसपणें चाललेली पाहून त्याच्या हंसण्या पलीकडे कांहीं करूं नये हें आश्चर्य आहे.

प्रेसिडेंट विल्सन,

अमेरिकेचे नवे प्रेसिडेंट विल्सन यांनीं आपल्या कारकीर्दीला सुरुवात तर फार छानदार रीतीनें केली आहे. त्यांना भेटण्यास वाटेल त्याला मेवळीक ठेविली आहे. त्यांनीं एका प्रसिद्ध वर्तमानपत्राच्या संपादकास [illegible] आणि वर्तमानपत्रांच्या बातमीदारांचा संचार हव्या त्या ठिकाणीं व हव्या त्या वेळीं अनियंत्रित ठेविला आहे यामुळें गुप्तपणा बद्दल कुरकुरण्यास संपादकांना जागाच राहिली नाहीं. प्रेसिडेंट विल्सन हे मद्यपानाचा निषेध करणारे आहेत. त्यांनीं आपल्या येथें मेजवानीच्या वेळीं सुरापानाची पूर्ण मनाई ठेविली आहे. नीग्रो लोकांना हे कोणत्या रीतीनें वागवितात तें अद्याप कळलें नाहीं, पण प्रे० रूझवेल्ट यांच्या प्रमाणें त्यांना बरोबरीनें वागविण्याचें नीति धैर्य त्यांचे ठायीं असेल तर साऱ्या जगांत ते धन्यवादास पात्र होतील.

औषधांची तपासणी,

अलीकडे पेटंट औषधांचा सुकाळ झाला आहे. या पेटंट औषधांपैकीं कित्येक खरोखर फार चांगलीं गुणकारी असतात ही गोष्ट खरी; तथापि कित्येक वेळांती ताजीं मिळावी तशीं मिळत नाहींत. औषध विक्रीच्या दुकानीं पाहावें तर कित्येक औषधें नासून खराब झालेलीं असतात, विकत घेणारे गरजू असतात व त्यांना सर्वांनाच औषधांची परीक्षा असते असें नाहीं. अशा वेळीं दुकानदार कुजका नासका माल खपवून आपला पैसा उभा करतात, व रोगी नासलेलें औषध पोटांत घेऊन विकार वाढला ह्मणजे शिव्या शाप देत स्वर्गाची वाट धरतात. हा प्रकार बंद होण्यास मनुष्यांच्या जीविताची खरी किंमत अधिकाऱ्यांना कळली पाहिजे व त्यांनीं एखादी कमिटी नेमून वेळोवेळीं औषध विक्रीच्या दुकानांतल्या औषधांची परीक्षा केली पाहिजे, पण हिंदुस्थानांत ती निदान ही गोष्ट अपूर्व आहे. सुदैवानें श्री. शिंदे सरकार यांच्या ध्यानांत ही गोष्ट येऊन त्यांनीं ता० १३ एप्रिलच्या सरकारी ग्याझिटाच्या द्वारें अशी नोटीस फिरविली आहे कीं यापुढें औषधें विकणारानें लायसेन्स (परवाना) घेतला पाहिजे. त्यांच्या [illegible] औषधांची तपासणी वेळोवेळीं [illegible] मिटी त्या दुकानदाराला सावध राहण्या विषयीं सूचना देईल. व त्या सूचनेला न ऐकतां त्यानें तसेंच औषधें विकण्याचें चालू ठेविल्यास त्याचा परवाना काढून घेण्यांत येईल. लोकांच्या स्वातंत्र्यावर ही एक प्रकारची गदा आहे. व कमिटींत अप्रमाणिक माणसांची नेमणूक झाल्यास त्यांना अन्यायानें आपली तुंबडी भरण्यास किंवा निदान दुकानदारांना छळण्यास हें एक अपतेंच साधन होईल ही गोष्टही खरी आहे. येवढ्यासाठीं कमिटींत अगदीं प्रामाणिक व शास्त्रज्ञ असेंच लोक नेमण्याची खबरदारी घेणें अवश्य आहे. अशा परीक्षक कमिटीच्या द्वारें औषधांची परीक्षा घेऊन जीं माणसांनीं पोटांत घेण्यास कोणतीही हरकत नाहीं अशीं शुद्ध औषधेंच विकण्यांत यावी अशी कांहीं तजवीज भूतदयेखातर होणें अवश्य आहे. तिचा उपक्रम श्री० शिंदे निकांनीं केला पे [illegible] भूषणावह आहे.

मुलकी खातें.

मुलकी कारभाराचें धोरण असें दिसतें [illegible] कीं प्रत्येक जिल्ह्याच्या डिपटी कामिशनरला प्रत्यक्ष कारभारांतील दगदग कमी असवी आणि त्याला मुलकी खात्याचें ध्येय समीप करण्यासाठीं नवीन नवीन योजनांचा विचार करण्याला मुबलक वेळ मिळावा. व जिल्ह्याचीं अधिकारसूत्रें प्रत्यक्ष चालविण्यापेक्षां विचारसूत्रें प्रज्वालित करण्याचें कार्य त्याच्याकडे सोंपाविलेलें आहे. आकोला व उमरावती हे दोन जिल्हे मोठे असल्यामुळें तेथील डिपटी कामिशनराच्या हाताखालीं पांच पांच असिस्टंट देण्यांत यावे असा यापुढें विचार झालेला दिसतो. या पांचही असिस्टंट अधिकाऱ्यांच्या हातीं मुलकी व फौजदारी पूर्ण अधिकार राहतील. अर्थात कामिशनरसाहेब ह्मणजे प्रत्येक जिल्ह्याची कार्य दिशा दाखविणारे मुख्य अधिकारी होत याच दृष्टीनें सिविलप्रोसिजर प्रमाणें चालविण्याचे कलेक्टरचे अधिकार यापुढें डिपटीकमिशनरचे सबडिव्हिजनल अधिकारी यांस देण्यांत यावे अशा विषयींची सूचना वरिष्ठांकडे करण्यांत आली आहे. रा० रा० स्टांडन साहेबांनीं जो नुकताच वार्षिक रिपोर्ट लिहिलेला आहे त्यामध्यें चांगल्या डिपटीकामिशनरांचा नामनिर्देश करितांना त्यांनीही वरील विचाराची बाजू प्रधानअंग मानिली आहे. आता हें साहजीक आहे कीं आमचे जिल्ह्याचे डेपटीकमिशनर यांचें नांव अगदीं शिरोभागीं आहे. व उमरावतीचे डिपटी कमिशनर रा० क्रा० साहेब यांचें काम पसंत आहे. आणि रा० रा० जठारसाहेबाविषयीं लिहितांना ते ह्मणतात कीं रा० जठार यांना स्थानिक चांगली माहिती आहे आणि तसेंच त्यांना कामाचें धोरणही चांगलें समजतें. सारांश असा दिसतो कीं कमिशनर व डिपटीकमिशनर या उभयतांनीं प्रांताच्या प्रगतीच्या गोष्टी नेहमीं पुढें मांडल्या पाहिजेत आणि त्या साधन आणण्यासाठीं [illegible] भरभराटीस येईल, म्युनिसीपालटी व बोर्ड यांचे कारभार अधिकाधिक लोक नियंत्रित होतील, इत्यादि व या प्रकारच्या गोष्टीकडे लोकांचें व सरकारचें लक्ष सदोदित तल्लीन राहील असें धोरण सध्यां प्रचलित आहे. असें आह्मी आनंदानें कबूल करितों.

अपघात

(प्यासेंजर गाडी मालगाडीवर आदळली)

गेल्या बुधवारीं पहाटेला ४॥ वाजण्याच्या सुमाराला एक मालाची गाडी काटेपूर्णा स्टेशनावरून निघून बोरगांवच्या डिस्टंट सिग्नलजवळ पोचली आणि ती गाडी तेथें उभी असतांनाच मागोमाग सकाळची ५ [illegible] जर गाडी काटेपूर्णाहून निघून सिग्नलच्या जवळ उभी असलेल्या मालगाडीवर येऊन आदळली आणि सरडागीनें अजमास रुपये ३५० चे किंमतीचे घातले व गाजेबाजे होऊन पानसुपारी वगैरे [illegible] गेली. व त्या प्रमाणें लग्नाची सर्व तयार केली तुह्मी ऐन वेळेवर लग्नाचा लागत मोडण्याचे बेतांत आहां व कोळसेचाळ [illegible] नशी दुरीकडे सोयरीक बचावलें. एकंदर माझे बरेंच नुकसान व १६ जण जायबंदीशीनें कळ त्या प्रसंगावरून प्राणहानी [illegible] आठ असा अंदाजा वाटला होता, पण [illegible] खैर केली कीं इतक्या प्राणांच्या आहुतीवरच अपघाताची शांतता झाली. वरील अपघाताची वार्ता सर्व आकोले शहरांत सकाळी १० वाजेपर्यंत पसरला सर्वच हाहाःकार झाला. रेलवेचे अधिकारी, आमचे सिव्हील सर्जन क्याप्टन रेनी, सब डिव्हीजनल अधिकार रा. रा. सोराबजी साहेब, बोरगांवची व आसपासच्या गांवची कामदार मंडळी, पोलिस अधिकारी यांनीं बंदोबस्त फार नामी केला आणि घायाळ झालेल्या उतारूंस तावडतोब औषधोपचार करण्याची व आकोल्यास आणण्याची विशेष त्वरा करण्यात आली. दुःखांत सुख एवढेंच कीं या बाबतींत चांगलें यश येत आहे. येथील हायस्कूलचे कांहीं स्वयंसेवकही आपली मदत देण्याला उद्युक्त होते.

मागोमाग दोन गाड्या कशा सुटल्या या संबंधानें लोक आपले तर्कावितर्क चालवीत आहेत पण या संबंधानें चौकशी चालूं आहे ह्मणून आह्मी या बाबतींत कांहींच अधिक लिहूं शकत नाहीं. या अपघातांतून जे हरीचे लाल प्राण घेऊन बचावले त्यांचें आह्मी अभिनंदन करितों आणि त्यांच्या अभिवंदना बरोबरच ज्यांची आयुष्याची दोरी एकदम संपली त्यांच्या स्त्री पुरुषांच्या आप्तवर्गास आह्मी दुखवट्याचा संदेश पाठवीत आहों आणि अशा आपत्तींत त्यांस ईश्वर धैर्य व शांती देवो अशी प्रार्थना करितों.

मृतांची यादी

१ रा. रा. मोरो केशव दामले प्रिंसिपॉल [illegible]

[illegible]

४	तुकाराम हमाल	
५	मुकुंदा वा गणू हमाल	शेगांव
६	गयना हमाल	शेगांव
७	बंशगोपाळ गयादीन	ब्राह्मण परतवाड
८	रा. रा. शेषराव नागोराव देशमुख	कुरणखेड
९	गोपा मर्द भावसिंग	रमुलपुर पैतांग
१०	अजानबाई मर्द सखाराम	रमुलपू
११	गोविंदा हनवती पाटील	कासमपू
१२	शिवराम भिवसन	पळसो
१३	बाबू मांग	उमरावती
१४	सायन्ना तेलंगी बटलर	आकोल
१५	रामन्ना बटलर	आकोला
१६	चंदभान पाटील	रमुलपूर (इस्पितळांत आल्यावर मेले)

आकोला —

सुमती पत्राच्या वर्गणी

एक सत्र

...ामपूर व

...ादी

बडनेरा

...ान + अबकारी कडीक शिपाई

चंद्रभान शेगाव

९ सुभानअल्ली बडनेरा

१० दुधा जाट हिंगणघाट

११ नारायण बळवंत ब्राह्मण एलिचपूर

१२ नरसिंगदास मारवाडी एलिचपूर

१३ सखाराम कुणबी रसूलपूर

१४ पांडु कुणबी रसूलपूर

१५ जयनारायण पातूरनंदापूर (हे इस्पितळांतून घरीं गेले)

१६ कु० रत्नाबाई दामले नागपूर (कै० मोरो केशव दामले यांची कन्या) आपल्या मामाकडे गेली.

वरनी १६ मंडळी जखमी झाली ह्मणून लिहिलें आहे त्या शिवाय किरकोळ दुखापती झाल्या असे लोक सुमारें २-३० तरी निघतील पण इतरांच्या मोठ्या जखमांच्या मानानें त्यांच्या दुखापती ह्मणजे कांहींच नाहीं असें ह्मणतां येईल. हल्लीं दवाखान्यांत जीं १२ माणसें आलीं त्यापैकीं एका बाईचा पाय कापून काढावा लागला व बाकीच्यास औषध पाण्याचें उपचार चालू आहेत आणि त्यांची स्थिती विशेष समाधान कारक आहे हें कळविण्यास आनंद वाटतो. आतां हे सारे जखमी प्राणाच्या संकटांतून वाचले असें मानून आह्मी त्यांचें अभिनंदन करितों.

वऱ्हाड महार परिषद

बैठक ५ वी;

मुक्काम फुल आगले [कुरम स्टेशन जवळ] येथें तारीख ११ माहे मे सन १९१३ इ० रविवारच्या दिवशीं सकाळीं वऱ्हाड महार परिषदेची ५ वी बैठक आकोल्याचे रा० रामचंद्र विष्णु महाजनी बी० ए० एलएल् बी० वकील ह्यांच्या अध्यक्षते खालीं भरणार आहे.

ही परिषद उमरावती येथें होण्याचें ठरलें होतें परंतु पाण्याच्या व इतर कांहीं अडचणी मुळें व ह्या परिषदेचा बराच खर्च आमलेकर मंडळीनें सोसल्यामुळें तेथें करावयाचें ठरविलें आहे.

वऱ्हाडवृत्त

हवामान — उष्णता प्रखर असून घामाचे लोट चालण्यास प्रारंभ होत आहे. रोगराई नाहीं ही समाधानीची गोष्ट असून ही उन्हाळ्याच्या झळा सुरतात तेव्हां कांहीं दुखणीं बळावतील अशी भिती वाटते.

मेजर क्रीडन सोहेब डिपटीक मिशनर हे उन्हाळ्या निमित्त नरनाळ्याच्या किल्यावर जाणार आहेत.

...उज-

... नाहीं.

... येतव असून

...रोपियन व दोन हिंदो

राजीनामे दिले आहेत.

...जीनामे देणारांची एकंदर संख्या

... झाली आहे. स्थाकमवील किल्येक प्रमुख सभासद व व्यवस्थापक कमिटी यांचीं मतें अशा परस्पराविरुद्ध कळते आहेत. कॉलेजांतील प्रोफेसर व बॉईजस्कूलचे शिक्षक यांचे राजीनामे व्यवस्थापक कमिटीपुढें सादर करण्यांत आले होते. ते सर्व कामिटीनें मंजूर केले असून, स्थाकमवील या लोकांनीं गेल्या दोन वर्षांत कॉलेजाच्या उद्दिष्टाकडे दुर्लक्ष केल्याबद्दल खेदप्रदर्शक ठराव पास केला आहे. प्रिन्सिपाल मि. अंडेल व हेडमास्तर गरट यांनीं अशी उपसूचना केली कीं, दर्हीच्या बोर्डाचे सेक्रेटरी मि० भगवानदास यांनीं कॉलेजच्या व्यवस्थेसंबंधानें दर्शविलेल्या मताबद्दल व मि० अंडेल यांचे खानगी पत्र प्रसिद्ध केल्याबद्दल व त्याचा उपयोग केल्याबद्दल कमिटी नापसंती दर्शवीत आहे. ही उपसूचना बहुमतानें नामंजूर झाली.

देवाज्ञा

(मरणं प्रकृतिः शरीरिणाम्)

मनुष्य चिंतितो एक पण ईश्वर घडवितो दुसरेंच! उन्हाळ्याच्या सुटीचे बेत कोणीकडे व हा अपघात काय सांगतो.

प्रोफेसर मोरो केशव दामले एम० ए० व त्यांच्या पत्नी श्री० सौ० सिताबाई या दंपत्याचा आकस्मिक मृत्यु आमच्या महाराष्ट्राच्या स्मरणांतून लवकर जाण्या सारखा नाहीं. राजश्री मोरोपंत दामले हे मराठी वाङ्मयाचे परमभक्त असून मोठे वैय्याकरणी होते. त्यांचे व्याकरणाचे दोन्ही ग्रंथ त्यांचीं नावें अमर व जागृत ठेवतील. हे शरीरानें मजबूत व पैलवानी पिंडाचे होते. या उन्हाळ्याच्या सुटींत काव्यशास्त्रविनोदानें काल क्रमणा करण्या साठीं त्यांनीं कांहीं इंग्रजी इतिहासाचे व अर्थशास्त्राचे ग्रंथ बरोबर घेतलेले होते. हे चांगले पंडित असून त्यांचेल्या कालेजांत हे आपल्या विद्याव्यासंगाच्या व अध्यापनाच्या उद्योगांत चांगले मशहूर होते. त्यांची नेमणूक नागपूरच्या नील सिटी हायस्कुलच्या प्रिन्सिपालच्या जागीं अलिकडे तीन चार वर्षें झालेली होती. त्यांच्या निधनानें विद्यार्थी मंडळीचा उत्कृष्ट प्रोफेसर गेला इतकेंच नाहीं तर महाराष्ट्र वाङ्मयाच्या उपासकांपैकीं एक अमूल्य रत्न हरपलें आहे. येथील 'साहित्यपरिषदे'साठीं त्यांनीं लिहिलेलें सरस्वतीस्तोत्र गेल्या फेब्रुवारीच्या 'विविधज्ञानविस्तारां'त प्रसिद्ध झालें आहे त्यावरून त्यांची मराठी सारस्वत सेवा अगदीं अव्याज मनोहर व स्फूर्तीची होती असें स्पष्ट दिसून येईल. हें झाकलेल्या माणका प्रमाणें असत पण यांची ती रत्नप्रभा त्यांच्या ग्रंथद्वारानें महाराष्ट्रीयांच्या अंतःकरणांत प्रकाश पाडील तेव्हां तेव्हां असे विद्वान् पुनः पुनः आमच्या देशाच्या उ-

...विक भावना ... यांनी माझी त्यांस आपल्या संनिध व समीप चिरमित्र ह्मणून करीत जाऊं.

नोटीस

रा० रा० उमरखानी करीम साहु दुकान आकोला यांस —

खालीं सही करणार यानकडून कळविण्यांत येत कीं १६ महिन्यापूर्वी तुह्मी व मी मिळून भागीनदारी सुरू केली. भागीनदारीचा करार असा कीं लाकूडफाटा वगैरे सर्व सामानसुमान व पैसा तुह्मी लावावा, हिशोब बरोबर ठेवावा आणि मी आपले सुतारी हुन्नर चालवावें. तुमच्या पैशाच्या मालकीसाठीं नफ्यापैकीं ८ आणे तुमचे व माझ्या हुन्नरासाठीं नफ्यापैकीं ८ आणे माझे असा करार ठरला होता भागीनदारीच्या या कारखान्यात आतां वाधा घातला आहे. तेव्हां पंचाकडे मला तुह्मी नेले आणि रा० रा० रणछोडदास, नगीनदास व उमरशरीफ, इत्यादि चौघा पंचास तुह्मी मुकरर केलें. रायली व भडभडी कडील कामाचा हिशोब पाहतां पंचांनीं १६०० रुपये नफा काढला. हें पाहतांच तुमची दृष्टी फिरली. तुमचें वर्तन बेमंरशाचे दिसतें आणि तुह्मी माझ्यावर दंगल चालविली आहे. तुमचा मुनीम मुसाभाई यांचें व तुमचे न बनल्यामुळें व कांहीं गडबड उडाल्यामुळें तो निघून गेला पण माझ्या हिशोबाची सर्व जबाबदारी तुमच्या माथीं आहे. नफा पुष्कळ झाला असून आतां तुह्मी उलटी ओरड चालविली आहे. आठ दिवसांच्या आंत पंच मार्फत माझा निकाल न कराल तर तुह्मावर मी दिवाणींत दावा करून सर्व नफ्याचा हिस्सा भरून घेईन तुह्माला माझ्याकडे कांहीं बाकी निघत असल्याचे वाटत असेल तर दिवाणीचा रस्ता तुह्मालाही खुला आहे. तुमचीं माणसें वरचेवर येऊन मला धाक धमकी दाखवित त आणि तुह्मीही मला विनाकारण त्रास देत आहां तर त्याबद्दल मला योग्य दाद मिळण्यासाठीं फौजदारीही करण्याचा प्रसंग येईल. तसा प्रसंग येऊं नये ह्मणून अगाऊ जाहिर लेखानें कळविलें आहे. या नोटीशीचा खर्च तुह्मावर पडेल कळावें. ता० ३ माहे मे सन १९१३ इ० सही

चक्कु गोविंद सुतार रा० आकोला

नो० नं० २० द० ख०

जाहीर नोटीस

सर्वत्र लोकांस कळविण्यांत येते कीं. जगन्नाथ छोगमल झंवर मारवाडी रा० खामगांव ता० मलकूर. जि० बुलडाणा हा माझे खामगांव दुकानीं मुखत्यार होता त्याचें मुखत्यार पत्र ता० ५।४।१३ ई० रोजीं बिकानेरहून तार देऊन रद्द केलें आहे. तो हल्लीं माझा मुखत्यार नाहीं. सबब कोणी माझे बाबतीत त्याचेसी को णत्याही प्रकारचा व्यवहार केल्यास मज ला कबूल नाहीं करावें ता० २९।४।१३ सही

चांदाबाई ज्वजे केदार नाथ मु० खामगांव जि० खुद बांगडी

नो. नं. २१

नोटीस

रा० रा० रामा बलद कृष्णा झाली राहणार कोंद ता० वणी जि० यवतमाळ यांस—

खालीं सही करणार इजकडुन कळविण्यांत येतें कीं, तुझी माझें लग्नाचे नवरे असून मला आज वर्षें १० झालो आहेत. व मी आपल्या आईबापाच्या घरीं आहे माझा भाऊ नामें गणपत यानें माझ्या उदर निर्वाहा करितां दरमहा चार ४ रुपये प्रमाणें लोकांचें कर्ज काढून दिलें तें आज ५०० रुपये झाले आहे तरीही पण मी आपले घरीं येण्यास तयार आहे. तर वणी येथें येऊन लोकांचे असलेले कर्ज रुपये ५०० आठ दिवसांचे आंत येऊन येऊन मला घेऊन जाण्याची खटपट करावी. आठ दिवसांचे आंत न आल्यास मी जाती रिवाजा प्रमाणें दुसरा नवरा करून कर्जाची आदाई करून देवविन; कारण मला पोट भरण्याचें दुसरें कांहींच साधन नाहीं. या उपर तुमचा नवरेपणाचा कांहीं एक हक्क राहणार नाहीं कळावें.

सही

सिता मर्द रामा झालीन निशाणी

नो० नं० २२ हातची बांगडी असे

नोटीस

रुखमाबाई मर्द कडताजी सावरकार राहणार निंबी ता० आकोला ईस—

खालीं सही करणार तुळशीराम कडताजी यानकडून—

नोटीस देण्यांत येत आहे कीं तूं माझी सावत्र आई आहेस. तुझा मुलगा रामकृष्ण व मी असे उभयतां मयत कडताजी याचे मुलगे असून व रामकृष्ण हा अज्ञान असल्यामुळें कुटुंबाचा कर्ता व माझे लहान भावाचा व तुझा पालनकर्ता व इस्टेटीचा व्यवस्था पाहणार मी आहे. दुसऱ्याचे घरांत तंटा लाऊन आपला फायदा करूं इच्छीणारे लोक तुला फंदफितूर देण्याचे विचारांत आहेत आपले घरांत विनकारण कलह उत्पन्न होण्याचा संभव आहे तरी तुला मी मुद्दाम कळवीत आहे कीं तूं व मी पूर्वीप्रमाणें सलोख्यानें व प्रेमानें रहावे यांतच आपलें सर्वांचें कल्याण आहे व आपण प्रेमानें राहिल्यानें कुटुंब इस्टेटीचीही धुळधाणी होणार नाहीं इतर लोकांचे ऐकूं नये व विनाकारण तंटा उत्पन्न करूं नये ह्मणून मी तुला मुद्दाम सुचना देत आहे आजपर्यंत मी तुला आईचा मान देत आलो आहे व माझे धाकटे भावास मी प्रेमानें वागवीत आहे या वर्तनांत माझे कडून कधींही अंतर पडणार नाहीं हें तूं जाणून आहेस व कर्ज विनाकारण काढ नये व तंटा कुटुंबात तंटा लावू नये ही तुला विनंती आहे व तुजला कर्ज काढण्याचा मुळींच अधिकार नाहीं काढण्यांत कर्जाची जबाबदारी कुटुंबावर नाहीं हें तूं पक्कें लक्षांत ठेवावें. कळावे तारीख १-५ १९१३ इ० सही

तुळशीराम कडताजी सावरकार राहणार मौजे निंबी द० खु०

नो० नं० २३

सुमती पत्राच्या वर्गणीदारास एक सवलत.

प्रतिभा.

वरील नांवाची कादंबरी श्रीयुत बाबू अवीनाशचंद्रदास एम० ए० बी० एल० यांची वंग साहित्यांत अत्यंत श्रेष्ठ पद पावलेल्या 'कुमारी' नामक कादंबरीचा अनुवाद आहे, एवढें सांगितलें असतां ही कादंबरी किती मनोहर आहे हें निराळें सांगण्याची काहीं आवश्यकता नाहीं. प्रस्तुत कादंबरी सुमती पत्राचे एप्रील अखेर वर्गणीदार होणारास मिया (४१०) किंमतीत दे ण्याचें येजिलें आहे. प्रती बेताच्याच काढावयाच्या असल्यामुळें या सवलतीचा फायदा घेऊं इच्छिणारांनीं खालील पत्त्यावर नांवें नोंदविण्याची त्वरा करावी. इतरांस एप्रील अखेरपर्यंत नांव नोंदविण्यास ट० ख० सह १०४ सवा रुपया.

सुमती हें पत्र दर सोमवारीं प्रसिद्ध होत असून यांत निवडक लेख, वर्तमान-सार, मनोरंजक आणि आश्चर्य कारक गोष्टी येत असून चालू सालच्या जानेवारी महिन्या पासून 'अंजनासुंदरी' नांवाची एक चटकदार कादंबरी चालू आहे. वार्षीक वर्गणी ट० हा० सह २ रु० तरी 'एक पंथ दो काज' या म्हणी प्रमाणें या पत्रास वर्गणीदार होऊन वरील सवलतीचा फायदा घेण्याची वाचकानीं कृपा करावी.

म्यानेजर-सुमती वर्धा. (सी. पी.)

नो. नं. १६

नोटीस

बनाई मर्द विठोबा इंगळे कुणबी रा. मौजे वादलापूर तालुके आकोला इजला खालीं सही करणार याजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं मौजे भौरद तालुके आकोले येथील शेत स० नंबर २९ २।४९ आकार रुपये ३४ सालीम हे तुझे ताब्यांत आहे. सदरहु शेत वडिलो पार्जित असून तूं जिवंत आहेस तोंपर्यंत तुला ते खाण्याचा अधिकार आहे. आज-वर तुला लोकांचें कर्ज काढण्याची जरूर नव्हती व पुढें मुळींच कारणही नाहीं. तूं आपले भाच्याचें घरीं राहात आहेस व तूं ... स्थितींत तूं आपले भाच्याचे नांवानें आशा शेत खरेदी अगर बक्षिस करून सदरहु ... आहेस. तूं विधवा असल्यामुळें देणार ... सें मुलींच कारितां येत नाहीं व तुला ... कोणताही व्यवहार तुझी केल्यास तो तसा ... रद्द आहे करितां तुम्हास या कायद्या... नें कळवितों कीं तुझी जिवंत नोटिशी... तोपर्यंत सदरहु शेत तुझी खावे आहां ... मरणानंतर मी सदरहु शेताचा मा-तुमचे ... लक ... होणार आहे कळावें ता. २८-४-१३ द० ... कर नारायण काळे आकोला

सही

चंद्रभान वा० दर्याजी इंगळे कुणबी १० ९- आकोला नि० बु०

जाहिरात

सर्व लोकांस जाहीर करण्यांत येते कीं श्रीसमर्थ गजानन महाराज संस्थान शेगांव यांचे समाधीचें (मंदिराचें) काम बांधण्याचे सुरू आहे याला लागणारा खर्च फार असून तो लोकाश्रयावर अवलंबून आहे. वर्गणीचें कामीं संस्थानाकडून हरी कुकाजी आणि बंकटलाल भवानीदास व गोपाळ मारुती लउळ व रावजी नारायण महाजन यांस वसूल करतें नेमिले गेले आहे. कांहीं लोक हरदास संन्यासी वगैरे हे या मठाचें कामासाठीं वर्गणी वसूल करतात म्हणून समजतें त्यांस वर्गणी न देतां या वरील ४ इसमासच वर्गणी देत जावी चार इसमाबद्दल ज्यास संशय येईल त्यांनीं वर्गणी शेगांवकर भिकाजी खंडुजी पाटील यांचे दुकानी मनीआर्डरीनें पाठवावी.

व्यवस्थापक

रामचंद्र कृष्णाजी पाटील

नो० नं० १८

नोटीस

नोटीस बेशमी देवचंदलाल मोतीलाल व बीजीबाई नवरे गोविंदलाल जात खत्री राहणार मौजे पारस ता० बाळापूर जि० आकोला यांना—

खालीं सही करणार याजकडुन नोटीस देण्यांत येते कीं तुम्ही उभतांचा मयत भाऊ नामें बळीराम याची मुलगी नामें देवकीबाई ही मुलगी माझा पुतण्या नामें शंकरलाल याचेशी लग्न लाऊन देण्याचे कबूल करून खर्चाचे सोयीसाठीं म्हणून आगाऊ नगदी रुपये मजपासून ३०० अक्षरी तीनशे उसनें घेतले. व तुमचा धाकटा भाऊ नामें बालमुकुंद यांची मुलगी चिखली येथील दिपचंद याचे मुलास देण्यास कबूल करून त्यांचे पासून रुपये दोनशे खर्चासाठीं म्हणून उसनें घेतले. हे दोन्ही प्रकार आकोले मुक्कामीं एकाच वेळीं होऊन लग्नाचा निश्चय तुम्ही आम्हास फाल्गुन व॥ ९ चा करून नंतर आम्ही तुमचे गांवीं येऊन आपल्या जातीच्या चालीरीती प्रमाणें सगाई "सोयरीक" करून दोन्ही मुलीला कुंकू लाऊन कपडे व सोन्या चांदीचे डागीनें अजमास रुपये ३९० चे किंमतीचे घातले व गाजेवाजे होऊन पानसुपारी वगैरे वाटली गेली. व त्या प्रमाणें लग्नाची सर्व सामुग्री तयार केली तुम्ही ऐन वेळेवर लग्नाचा वरील निश्चय मोडण्याचे बेतांत आहां व असेंही कळतें कीं तुम्ही दुसरीकडे सोयरीक जमवीत आहां. यामुळें माझें बरेंच नुकसान होणार आहे. करितां या नोटीशीनें कळ वितों कीं ही नोटीस पावल्या पासून आठ ८ दिवसांचें आंत दुसरी दोन्ही लग्नाची तीथी ठरवून सुमंगळ कार्य करून मोकळे व्हावे. तसें न केल्यास माझे एकंदर झालेले नुकसानी बद्दल व तुम्ही कबूल केलेल्या मुलीशीं लग्न लाऊन देण्याबद्दल रीतीप्रमाणें तजवीज कायद्यानें करीन आणि जातीच्या संबंधानें तुमच्या गैर वर्तनानें आम्हाला जो हलकेपणा येईल व बेअब्रु होईल त्या बद्दल तुम्हावर दिवाणी व फौजदारी करण्यांत येईल कळावें. ता० ३०-४-१३

सही

रामलाल नेमिचंद खत्री छोटे राममंदिर आकोला.

नो० नं० १९

कापूस– तक्ता– साप्ताहिक– २६ एप्रिल १९१३ पर्यंत

जिल्हा.	वर्ष	काटन मार्केट — आयात — कापसाच्या गाड्यांची संख्या — ता. २६।४।१३ पर्यंतचा आठवडा	काटन मार्केट — आयात — कापसाच्या गाड्यांची संख्या — ११।०।१२ पासून	काटन मार्केट — आयात — रुईच्या बोजाच्या गाड्यांची संख्या — ता. २६।४।१३ पर्यंतचा आठवडा	काटन मार्केट — आयात — रुईच्या बोजाच्या गाड्यांची संख्या — ११।०।१२ पासून	गठ्ठे बांधण्याचे प्रेस — बांधलेली गठ्ठी — ता० २६।४।१३ पर्यंतचा आठवडा	गठ्ठे बांधण्याचे प्रेस — बांधलेली गठ्ठी — ता. ११।०।१२ पासून आज तागाईत
उमरावती	चालूं साल	३,६९१	१९२६७५	१०२१	१८,६९६	४,८३८	१४९,९३७
	गुदस्त	२,४८९	२४१,०८९	८९९	२९३१३	....	....
	तिगस्त	३,४९१	५००४३६	९६४	११०८६	....	....
यवतमाळ	चालूं साल	३१३	१३२९३४	१०९६	१७८१९	१९६१	८१,४११
	गुदस्त	१११	१४१३२१	१२९	११,२०४	....	....
	तिगस्त	७९	४०,०४३	१९१	१२,९०७	....	....
आकोला	चालूं साल	२,८७९	१७०,९८४	२,१६०	४१६६०	९,६०९	१६४,७६२
	गुदस्त	१,९०७	१८००७९	१२१२	४७४८६	....	....
	तिगस्त	२,४९०	९९,४८८	९९०	२१०४९	....	....
बुलढाणा	चालुं साल	१८१३	९२,७१४	७७७	९,७९७	३,२००	११३,८२८
	गदस्त	३२७	१२०९०३	२११	८,६६४	....	....
	तिगस्त	१,९१३	११४७३२	४२४	९,८४९	....	....
एकूण वऱ्हाड	चालू साल	८,६९२	५२७५०७	५,०९४	८७,९७२	१९,२०८	५०९,९३९
	गुदस्त	४,४३४	६८२९९२	२,४०३	९२६६७	....	....
	तिगस्त	७,५२९	३५०६९९	२,१२९	५०,८८७	....	....

टीप—चालूं सालाच्या बरोबरीचे साल गुदस्त व तिगस्त सालचे आठवडे २७ एप्रिल १९१२ व २९ एप्रिल १९११ पावेतों होते

पत्रकें धाडणारे
मार्केट प्रेस
३० ८३

सी. यू. वील्स.
डायरेक्टर आफ आग्रिकल्चर
इंडस्ट्रीज—मध्यप्रांत

अमूल्य संधी ? अप्रतीम नासिक चूर्ण ! ! अमुल्य रत्न.

टि. सि. एन.

सुगंधी औपधी तपकीर.

जगत प्रासिद्ध असें हें सुगंधी तपकीर, दिर्घ काला पासून कोठ्यावधि लोकांच्या पभोगानंदास पात्र झाले आहे. आलिकडे सर्वत्र याचा नास्त प्रचार झाल्या कारनें युरोप खंडांतील बहुमान्य गृहस्थांच्याही अंतःकरणांत यानें मकेवनस्या षयीं तिटकारा उत्पन्न करून स्वतंत्रपणें त्यांना फार प्रिय झाले आहे. लक्षावधि तद्देशीय लोकांनीं हे वापरून याच्या अलौकिक गुणाबद्दल आपला संतोष प्रकट ला आहे.

मस्तकशूल, ज्ञानतंतूची दुर्बलता, स्मरण शक्ति कमी होणें, मानसिक चिंता, औदासिन्य, चक्कर येणें, डोळ्या पुढें अंधेरी येणें इत्यादि विकार हे सुगंधी तपकीर वापरल्यानें एका घटकेंत जातात. विद्यार्थी, शिक्षक, गवयांस, वकील, ब्यारिष्टर वगैरे सारख्या डोक्याच्याच कामाच्या मंडळींनें डोक्याचे हलके पणासाठीं हे जरूर वापरून एक वेळां परिक्षा करून पहावी. याच्या गुणांबद्दल हजारो सार्टीफिकीटा मिळाल्या व निघ ळतात.

शींप घेण्याची वेळ खेरीज करून, दिवसांतून दोनदां किंवा तिनदा ही तपकीर ओढल्यानें मनाला आनंद वाटतो, इतर तपकीर शेरभर वापरल्या पेक्षां ही तपकीर ओढल्यानें नाक सुगंधानें भरून जाते. एक पैशाच्या साध्या तपकीरींत आमच्या सुगंधी तपकीरीच्या दोन चिमटी मिळविल्या असतां सर्व तपकीर सुगंधी होते. अचुक गुणकारी व अत्यंत सुवासिक आणि रुगर्दी अल्प किंमतींत मिळणारी अशा प्रकाराची तपकीर इतर ठिकाणीं आज पर्यंत कोणाच्याही पाहण्यांत आली नसेल. स्वाभाविक गुणकारी व चित्ताकर्षक असें हे एक प्रिय सुगंधी तपकीर केवळ एक चिमटीभर ओढल्याने सुगंधभारीत असें श्वास नाकांतून बाहेर येतात व त्या योगानें मनाला उल्हास वाटतो.

किं. एक डबीस ०–४–० वि० पी० चार्ज ०–३–०
" डझन डबीस २–६–० " " " ०–६–०

(सुचना) पत्र लिहुन मागविणारानी न्युसपेपराचें नांव व तपकीरीची किंमत लिहुन कळविलें असतां वरील किंमती प्रमाणें पाठविले जातील' किंवा तसें न केल्यास अडिचरुपयांस पाठविलें जाईल पत्र लिहिणारानीं इग्रजींत अथवा बाळबोध अक्षरानीं आमचेवर दयाकरून लि वे.

स्वतः तयार करणारे :— टि० सी० नागलिंगप्पा आणि कंपनी' नं० २० सिंगण्णनरोड. पार्क टाउन पोष्ट' मद्रास

नो० नं० १२

जाहीरात.

!!! डाकटर जी. बी. यांची सुवासिक औषधी तपकीर !!!

!! मागवा व खात्री करून घ्या !!

ह्या तपकीरीचा शेंकडों लोकांनीं अनुभव घेऊन सर्टिफिकीटें दिलीं आहेत.

शिवाय वैद्य व डाकटर लोकांचीं या तपकीरीच्या स्वच्छते बद्दल व गुणाबद्दल अनुकूल मतें आह्मांकडे आलेली आहेत. ही तपकीर पिनस. अर्धशिशी, डोके दुखणें व डोक्यांतील मेंदुचे इतर सर्व रोग तसेंच पडसें वगैरे विकारांवर फार वस्ताद आहे. ही ओढल्यानें मेंदुतील दूषित धातु पातळ होऊन नेत्रद्वारें व नाकांतून बाहेर निघून जाते व मस्तकांतील मेंदु स्वच्छ होऊन बुद्धी व ज्ञान तीव्र व वृद्धिंगत होतात. मज्जेसंबंधीं रोग दूर करणारें या सारखें सुलभ साधन दुसरें नाहीं. साधी तपकीर दहा वीस वेळां ओढून जो उपयोग होतो तो गुण आमची ही सुवासिक तपकीर फक्त दोन तीन वेळ ओढल्यानें करते. एक पैशाच्या साध्या तपकीरींत आमच्या सुवासिक तपकीरीच्या दोन चिमटी मिळविल्या असतां सर्व तपकीर सुगंधी होते. शेंकडों लोक ही तपकीर आपल्या कुटुंबांत नित्य लागणाऱ्या औषधप्रमाणें संग्रही ठेवतात साध्या तपकीरी प्रमा. ह्या आमच्या तपकीरींतील सुवास व तीव्रता एकदोन दिवसांत नष्ट होत नाहींत हे गुण आमच्या तपकीरींत एक वर्षपर्यंत कायम रहातात ही तपकीर आम्हीं मोठ्या श्रमानें व वैद्यलोकांच्या सहायानें तयार करविली आहे एक वेळ अनुभव घेऊन खात्री करून घ्यावी. एक आण्याचीं तिकीटें पाठवेल्यास नमुन्याची बाटली पाठवूं. सर्वांस घेण्यास सुलभ पडावी ह्मणून ह्याची किंमत आह्मीं फायद्याकडे न पहातां फारच माफक ठेविली आहे.

एक बाटलीस ४ आणे व वंगी टपाल व व्ही. पी. खर्च ३ आणे
डजन बाटल्यास रु. २–८ " " " ६ आणे

सूचना] पत्र लिहिणारांनीं इग्रजींत अथवा बालबोध लिपींत आमचेवर दया करून लिहीणें कळावें. तपकीर मिळण्याचें ठिकाणः—

गुरुबसवा आणि कंपनी,
सावकार पेठ, मद्रास

नो. नं. १३

नोटीस

श्रीयुत नारायण जानवा पुजारी मु० चीखली जैनमंदीर ता० मलकूर जिल्हा बुलडाणे यांसः—

खालीं सही करणार याजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं तुमची मुलगी नांवें सुभद्रा ही माझी सून असून आज लग्न होण्यास सात वर्षे झालीं परंतु तुह्मी पाठविले नाहीं. मी चार पांच वेळ तुमचे येथें आलों व पंचा समक्ष मुलगी पाठविण्या विषयीं विचारणा केली तर तुह्मी ह्मणाले कीं तुमचे येथें मी माझी मुलगी पाठवीत नाहीं मुलीचे आंगावर चांदीचे दागीनें तोड्याचा जोड वजन तोळे ८० पायांतील कडे २० तोळे दंडवाळ्या तोळे १८ पायजीवा तोळे २१ हातांतील कडे वजन तोळे १२ एकूण चांदी तोळे १९१ व सोन्याचे दागीनें सरी तोळे १० चिंदले तोळे ९ गाठले तोळे २ नथ टेकर वाळ्या तोळे १। एकूण वजन तोळे १८। चांदीचा दर तोळा ॥। ॥. आणे प्रमाणें १२१८–॥. व सोन्याचा दर तोळा २४॥. प्रमाणें ४४७८= एकूण ५६८८॥. व पोतांवर किंमत रु० ९९ चा असे एकुण रु० ६२३८७॥ या दागीन्या सह मुलास आठ दिवसाचे आंत आणून घालावे व आपण या पुर्वी वऱ्हाडसमाचारांतून ता० १९-३-१३ ई० दिलेली नोटीस अगदींच खोटी आहे व ती खोटी नोटीस देण्याचें कारण इतकेंच कीं. आपण आमचे वरील रुपयाचे सर्व दागीनें पचवूं पाहत आहां तर वरील करारा प्रमाणें व्यवस्था न केल्यास या नोटीशीचे खर्चासह कोर्ट मार्फत सर्व पैसे भरून घेतले जातील कळावे ता० २८ माहे ४ १९१३

सही.

यशवंत सखाराम सेतवाड रा० पुढें ता० आकोट नि० खुद

नो० नं० १४

Oriental Government security LIFE ASSURANCE COMPANy Limited

ESTABLISHED IN 1874.
R. Paterson, Brown, Manager,
HEAD OFFICE—BOMBAY

FUNDS Exceed 4 crores

CLAIMS PAID FOR OVER 3 CRORES
IMMEDIATE SETTLEMENT OF CLAIMS

If there be one thing of more importance than another in connection with Life Assurance, it is when claims arise, that the amount due under the policy be paid to the Claimants at the earliest possible date. This the Directors of the 'Oriental' keep well before them and act up to, treating their clients with the utmost liberality.

UNQUESTIONABLE SECURITY.

It is not sufficient to read that a Company's funds amount to a given sum, but it is essential to know how such Funds are invested:—if in miscellaneous and risky investments or how secured.

The Funds of the 'Oriental' are invested in Government Securities and lodged with the Government Official Trustee of Bombay in terms of the Company's Trust Deed, as Security for Claims arising through decease of assured lives, and endowment policies matured.

Government Officers, Professional men, Tradesmen and others by employing portion of their annual income or profits in effecting life policies, at once create a fund equivalent to the savings of many years.

No man can be sure how long he will live, and although he may save money yet, if he dies early before he had time to save much, his wife and family may be in distress. Life Assurance is a means by which this danger is got over. Life being so uncertain, the sooner a man makes up his mind to assure his life the better. Once satisfied of the propriety of the step, do not delay. There are numerous instances in the records of the Oriental' where the delay of a month or less, has left the family without the intended provision.

INFLUENTIAL AND ENERGETIC AGENTS WANTED. For terms please apply to the undersigned.

Prospectuses, forms and any further information can be obtained on application to

M. DESOUZA,
CHIEF AGENT, Nagpur

CHIEF AGENCY FOR C. P., BERAR & KHANDESH No. No 15

हे पत्र आकोला येथें कैलासवासी खंडेराव बाळाजी फडके यांच्या वऱ्हाडसमाचार छापखान्यांत नारायण खंडेराव फडके यांनीं सदाशिवआश्रमांत छापून प्रासिद्ध केलें.

R. gistered NO N. 150

वऱ्हाडसमाचार.

Berar Samachar.

वर्ष ४७] आकोला--- सोमवार तारीख १२ माहे मे सन १९१३ इ० [अंक १८

वर्गणीचे दर

आकोल्यांतील लोकांस........१ रुपया
बाहेरगांवीं ट हां. ....२ रुपये
वर्गणी आगाउच घेण्याची वहिवाट ठेविली आहे.

नोटीशीचे दर

दर ओळीस दीड आणा.
हेडिंगच्या दोन ओळी धरल्या जातील-
नोटीस सुवाच्य असली पाहिजे.
सूचनाः- गुरुवारच्या आंत येणाऱ्या नोटीस त्याच आठवड्यांत घेतल्या जातील. पुढें येणाऱ्या नोटिसास स्पेशल चार्ज पडेल.

जाहिरात

मुंबई ब्यांकेची सेव्हिंग ब्यांक.

ह्या बँकेंत खालीं दिलेल्या शर्तीवर ठेवी ठेवितां येतात.

कोणत्याही वर्षाचे १ ले जानेवारी आणि ३१ दिसेंबर याच्या दरम्यान एक हजार रुपये पर्यंत पैसा ठेविला जाईल.

ठेवी दोन अथवा अधिक इसमांच्या नांवावर ठेवतां येतील आणि तो पैसा त्यापैकीं एकास अथवा जास्त इसमांस अगर त्यापैकीं मयताचे मागें राहील त्यांस काढतां येईल

व्याज दर साल दर शेंकडा तीन रुपयाप्रमाणें दिलें जाईल. व्याजाची आकारणी प्रत्येक महिन्याची जी कनिष्ठ शिल्लक असेल तिजवर केली जाईल. मात्र पांच हजारावरील शिल्लक रकमेस व्याज नाहीं. नियमांच्या प्रती बँकेंत अर्ज केला असतां मिळतील.

मुंबई ब्यांक
आकोला ९।९।०९ } G. A. Phillips.
एजंट
नं १

मुंबई बँकचें सोनें.

मुंबई बँकचा छाप असलेल्या उत्तम कसाच्या सोन्याच्या चिपा मुंबई बँकच्या आकोले आणि उमरावती येथील ऑफिसांत विकत [illegible] गिऱ्हाइकानें जास्त माहिती करितां [illegible] करावा.

एका चिपचें वजन २६ $\frac{३}{४}$ तोळे असतें.
साधारण भाव वऱ्हाड समाचार वर्तमानपत्रांत व जारभाव ह्या सदराखालीं सांपडेल.

मुंबई बँक
आकोला २१-९-१० } G. A. Phillips.
एजंट
नो० नं० २

हिंदुस्थानावर अरिष्ट.

हिंदुस्थानांतील राहिवाशांच्या पाठीस ज्वर व हिंवताप यांचें अरिष्ट सदोदित लागलेलें आहे पण त्याचा प्रतिकार करण्यास बाटलीवाला यांचें हिंवतापाचें औषध व गोळ्या हे रामबाण आहेत. ताप किंवा शीतज्वर येणारसें वाटतांच हें औषध घ्यावें. किं. १ रु

बाटलीवाला यांच्या निस्तेज लोकांसाठीं शक्तिकारक गोळ्या

हें औषध घेतल्यानें भागवटा, मेंदूचे श्रम, पौरुषनाश, अशक्तता व क्षयरोगाचें स्वरूप, त्याप्रमाणें अजीर्ण इ. इ. विकार तात्काळ दूर होतात. किं रु. १।८

बाटलीवाला यांचें दंतमंजन.

हें दंतमंजन मायफळाशीं कांहीं इंग्रजी औषधांचा वैद्यकीय रीतीनें मिलाफ करून बनविलें आहे. किं. ०४

बाटलीवाल्याचें गजकर्णावर मलम.

यानें गजकर्ण, कुजली खरूज याचा विकार एका दिवसांत नाहींसा होतो. किं ०४

हीं औषधें सर्व औषधी विकणाऱ्या दुकानावर व डॉ. एच. एल. बाटलीवाला जे. पी. मु वरली लेबोरेटरी दादर, मुंबई यांजकडे मिळतात.

नो० नं० ३

जाहिरात

सर्वत्र लोकांस जाहीर करण्यांत येते कीं श्रीसमर्थ गजानन आवलीया महाराज संस्थान शेगांव यांचे समाधीचें (मंदिराचें) काम बांधण्याचे सुरू आहे यास लागणारा खर्च फार असून तो लोकाश्रयावर अवलंबून आहे. वर्गणीचें कामीं संस्थाकडून हरी कुकाजी आणे बंकटलाल भवानीदास व गोपाळ मारुती लउळ व रावजी नारायण महाजन यांस वसूल कर्ते नेमिले गेले आहे. कांहीं लोक हरदास संन्यशी वगैरे हे या मठाचें कामासाठीं वर्गणी वसूल करतात ह्मणून समजतें त्यांस वर्गणी न देतां या वरील ४ इसमासच वर्गणी देत जावी चार इसमाबद्दल ज्यास संशय येईल त्यांनीं वर्गणी शेगांवकर भिकाजी खंडुजी पाटील यांचे दुकानी मनीआर्डरीनें पाठवावी. [illegible]

व्यवस्थापक
रामचंद्र कृष्णाजी पाटील
नो० नं० ४

—सीतागीत—किं. २ आणे

शाळा खात्यानें मंजूर केलेलें, मनोरंजन, केसरी, आनंद वगैरेनीं उत्तम अभिप्राय दिलेलें, मुद्दाम स्त्रियांकरितां सोप्या व चटकदार चालीवर रचलेलें.

अडीच आण्याची तिकिटें पाठवून मागवा.

कर्ता:--- गणेश दिनकर आठवले
घर नं. १७२ सदाशिवपेठ
नो० नं० ५ पुणें सिटी.

निराश्रित बालरक्षण गृह

सर्वत्र जनसमाजास अल्प मतीनें व अज्ञान बुद्धीनें व नम्रतेनें जाहीर करण्यांत येते कीं ज्या ज्या ज्ञातींत पुनर्विवाहाची वहिवाट नाहीं त्या त्या ज्ञातींत वैधव्याचें प्रमाण दिवसें दिवस वाढत चाललें आहे यामुळें गर्भपात बालहत्यादी पातकें कशीं होतात व त्यांचा परीणाम पातकी व त्यांचे संसर्गी लोकांस कसा भोगावा लागतो व सदरील संबंधानें अनीवार्य संकटांत पडल्यामुळें त्यांना किती दुःखें सोसावीं लागतात. ते तपशीलवार लिहिण्यास अशक्य आहे. तरी थोडक्यांत त्याचा परीणाम इतकांच आहे कीं ईश्वरापुढें पातकी, सरकारपुढें गुन्हेगार, व आपआपल्या ज्ञातींत अनेक प्रकारच्या दोषास पात्र व घरांतील आप्त वर्गास स्वतः डोळ्यावर झांकण टाकून कानाडोळा कसा होतो याचा विचार प्रत्येकांनी स्वतःच करावा. या सर्व गोष्टीविषयीं जगानियंत्या परमेश्वरानें माझें मनांत संचार केल्यामुळें वर दर्शविलेल्या संकटांतून निभावण्याकरितां आकोला ताजनापेठेंत हनुमान वस्तींत मारुतीचें देवळाजवळ **निराश्रित बालरक्षण गृह** स्थापन केलें आहे. भाड्यानें घेतलेलें घर केव्हां सोडावें लागेल याचा निश्चय नसतो या करितां मुद्दाम विकत घेतलेलें घर या कामीं अर्पण केलें व वर दर्शविलेल्या नांवाची फळी त्या ठिकाणीं लावलेली आहे. या कामीं संचार करणारा व प्रत्यक्ष हातानी करविणारा व अशा कामीं सर्व प्रकारें निरंतर यश देणारा जगनियंता परमेश्वरच समर्थ आहे.

आपलें अज्ञान बालक जी. श्रीमंतातर्फे
म्यानेजर विष्णु प्रभुराम पेन्शनर
हायकोर्ट पिटिशनरायटर
ता० १६-५-१२ अकोला वऱ्हाड
नो. नं. ६

वऱ्हाडांत खात्रीची उत्तम नवीन सोय.

खरे गारेचे थंडचष्मे

आह्मीं मुद्दाम वऱ्हाडच्या लोकाकरितां डोळे तपासून सर्व तऱ्हेच्या फ्रेमीसहित खरे गारेचे थंड चष्मे माफक दरानें विकण्याचें दुकान काढलें आहे. मुंबई वगैरे मोठ्या ठिकाणच्या भपक्यावर मंडळी कशी फसतात हें सर्वांना श्रुतच आहे सर्व गरजूनी अनुभव घेऊन पहावा.

गोपाळ पांडुरंग आणि कंपनी
नो० नं० ७ आकोला

उन्हाळ्याकरितां

लिमलेटच्या वड्या

१६ वड्यांचे बाटलीस ८ आणे पोष्टखर्च माफ. ६ बाटल्या घेणारास एक बाटली फुकट. खात्री करितां एकच मागवा.

डि. व्ही. राजवाडे बुधवार पेठ पुणें सिटी
नो० नं० ८

अपूर्व लाभ! अपूर्व संधी!! अपूर्व संधी!!!

उत्तम कलप.

—:·※·:·※·:—

जर तुह्माला तरुण दिसावे अशी इच्छा असेल तर आमचा कलप वापरा. त्या योगें केंस काळे कुळकुळीत होऊन ते पुनः पांढरे होत नाहीत इतकेंच नाहीं तर त्या पासून केंस रेशमासारखें मऊ होतात. पुष्कळ श्रीमंत लोकांनी आमचा कलप वापरून अनुभव पाहिलेला आहे. एक पेटी ६ महिने पुरते. त्याच्या उपयोगापुढें किंमत फारच स्वस्त ह्मणजे दर पेटीस फक्त १ च रुपया ठेविला आहे.
ट. ह. निराळा

आमचा पत्ता

हजरत मौलाना आशके यानदानी
जनाब हाजी पीर सयद
नूरशाह हामदानी
पोष्ट ३ मुंबई
नो० नं० ९

रामबाण उपाय.

रक्तपिती व कोड

दहाहजार पुड्याफुकट. आह्मीं आमच्या औषधाची खात्री पटावी ह्मणून १०००० नमुन्याच्या पुड्या करण्याचें योजिलें आहे या पुड्या वरील महारोग दुरुस्त होण्यासारख्या आहेत. हे त्या निःसंषय सिद्ध करितील. या पुड्या वापरून अनुभव पहावा ह्मणजे खात्री होईल. नमुन्याच्या पुडीची किंमत फक्त ०= ठेविली आहे. ही किंमत फक्त टपाल हशील वगैरे खर्चापुरतीच आहे. [illegible] ह्मणजे [illegible]

२ आह्मीं रक्तपिती, कोड, हे कसे उद्भवतात त्याची शुश्रुषा कशी करावी? वगैरे माहितीचे इंग्रजी व बंगाली भाषेंत पुस्तक तयार केलें आहे तेंही पण गरजूंनीं अवश्य वाचण्या लायक आहे. ह्मणजे त्या पासून त्वचे संबंधीं रोगाची पूर्ण माहिती होईल किंमत फक्त ट. ख. सह ॥=सर्व पत्र व्यवहार इंग्रजींत करावा.

पण्डीत कृपाराम
८ नंदीबागनलेन पो. साल्कीया जि.
हावरा.
नो० नं० १०

अजब करामत.

बालक्षुधा निवारण– ल्हान मुलांस वर वाळण्यानें होणारें संग्रहणी, उडतें दि सर्व विकारावर हें सत्व अप्रतीम कारी आहे. मुलें हैासेनें घेतात. १ तो० ८२ आणे.

हेमसुधा– धुपणी हा रोग पुष्कळ गांना जडतो. यावर खात्रीचा उपाय मिळाल्यानें कित्येक स्त्रिया कुचमत ते. या औषधानें कसलीही धुपणी शी होऊन अंगांत तरतरी येते. परमा गरमी यावर ही याचा तात्काल गुण . कित्येकांची खात्री झाली आहे. ० १ बाटलीस २ रु०

कामधेनुगुटिका– अलीकडील निरनि ल्या परिस्थितीमुळें लेकुरवाळ्या आयांना दूध नाहीं. त्यामुळें मुलें अशक्त व रोगी तात. याचे सेवनानें पुष्कळ निरोगी दूध . पुष्कळांना अनुभव आला आहे. ० २ गोळ्यास ८६ आणे.

जानकीबाई रानडे } सांगली,
र्स ॲण्ड मिड्वाईफ. }

नो० नं० ११

सुमती पत्राच्या वर्गणीदारास एक सवलत.

प्रतिभा.

वरील नांवाची कादंबरी श्रीयुत बाबू वीनाशचंद्रदास एम० ए० बी० एल० यांची ग साहित्यांत अत्यंत श्रेष्ठ पद पावलेल्या कुमारी' नामक कादंबरीचा आनुवाद आहे, एवढें सांगितले असतां ही कादंबरी केती मनोहर आहे हें निराळें सांगण्याची काहीं आवश्यकता नाहीं. प्रस्तुत कादंबरी सुमती पत्राचे एप्रील अखेर वर्गणीदार होणारास निम्या (८१०) किंमतींत दे-ण्याचें योजिलें आहे. प्रती बेताच्याच काढावयाच्या असल्यामुळें या सवलतीचा फायदा घेऊं इच्छिणारांनीं खालील पत्त्यावर नांवें नोंदविण्याची त्वरा करावी. इतरांस एप्रील अखेरपर्यंत नांव नोंदविल्यास ट० ख० सह १०४ सवा रुपया.

सुमती हें पत्र दर सोमवारीं प्रसिद्ध होत असून यांत निडवक लेख, वर्तमान-सार, मनोरंजक आणि आश्चर्य कारक गोष्टी येत असून चालू साळच्या जानेवारी महिन्या पासून 'अंजनासुंदरी' नांवाची एक चटकदार कादंबरी चालू आहे. वार्षीक वर्गणी ट० हा० सह २ रु० तरी 'एक पंथ दो काज' या ह्मणी प्रमाणें या पत्रास वर्गणीदार होऊन वरील सवल-तीचा फायदा घेण्याची वाचकांनीं कृपा करावी.

म्यानेजर-सुमती वर्धा. (सी. पी.)

नो. नं. १२

वऱ्हाडसमाचार

वैशाख शुद्ध ६ शके १८३५ प्रमादी

एक नवी भानगड.

अमेरिकेंत कालिफोर्निया येथील सरकारनें एक नवा कायदा केला आहे. अमेरिकेनाशिवाय दुसऱ्या कोणालाही त्या संस्थानांत जमिनीचें स्वामित्व घेतां येऊं नये हा त्या कायद्याचा उद्देश आहे. हा कायदा झाल्यापासून जपानांत फार गडबड उडाली आहे. कारण पुष्कळसे जपानी धानिक कालिफोर्नियांत अगोदरच जमिनी खरीद करून बसले आहेत. त्यांना आतां या जमिनी सोडाव्या लागतील, किंबहुना जपाननें हा अपमान मुकाट्यानें गिळल्यास त्या लोकांना पुढें मागें कालिफोर्नियांतून चंबुगवाळें आटोपून जावेंही लागेल. जपाननें ताबडतोब आपल्या वकीलामार्फत अमेरिकेच्या प्रेसिडेंटाकडे तक्रार करून सामोपचारानें या प्रकरणाचा निकाल लावण्याविषयीं विनंती केली पण दोघांच्या आपसांतल्या कलहांत आमच्या सारख्यानें पडण्याचें कारण नाहीं असा जबाब अमेरिकेंचे नवे प्रेसिडेंट डा० विल्सन यांनीं दिला पण तो देतांना जपानी सरकारची थोडीशी समजूत घालण्याचाही यत्न केला. हा कायदा एकट्या जपानी लोकांसाठींच नसून सर्वांना सारखा लागूं होणार आहे; हा कायदा ज्यारी होण्यापूर्वीं ज्यांनीं जमिनी घेतल्या असतील त्यांना या कायद्यानें बाध येणार नाहीं, व शिवाय पुष्कळ दिवसांच्या वस्तीमुळें जपानी लोकांना ही अमेरिकनाचे हक्क प्राप्त झाल्यामुळें जपानला प्राप्त झालेली शंका निरर्थक आहे वगैरे पुष्कळ गोष्टी जपानला सांगण्यांत आल्या; पण जपाननें स्पष्ट सांगितलें कीं फक्त युरोपियन रक्ताचे असतील तेवढेच अमेरिकन समजले जातील, आशियानिवासी नाहींत असें या कायद्यांत स्पष्ट ह्मटलें आहे. जपान आशियनिवासी असल्यामुळें जपानी लोकांना अमेरिकनाचे हक्क मिळतील असें समजण्याइतकें दुधखुळे जपानी लोक नाहींत. जपानच्या जबाबानें अमेरिकेला तूर्त अगदीं निरुत्तर करून सोडलें आहे. याच मुद्यावर कालिफोर्निया मधील कित्येक परदेशी भांडवलवाल्या मध्ये ही मोठी धामधूम उडून राहिली. देशांतल्या ब्यांका वगैरे भांडवल पुरविणाऱ्या संस्था बंद झाल्यावर त्या देशाचा अपकर्ष झालाच पाहिजे. ह्मणून भांडवल वाल्यांची तक्रार ऐकून प्रेसिडेंट साहेबांचें चित्त अस्वस्थ झालें आहे व ते ब्यांकवाल्यांना धीर देत आहेत. पण एकंदर लक्षण अस्वस्थतेचें व भावी लढाईचें दिसत आहे. जपानी लोकांच्या अंगचें पाणी अमेरिकेनें पाहिले नाहीं तोंवर ते जपानचा असा अपमान करीत राहतील. या साठीं तें लवकर दाखविलें पाहिजे, असें उघड रीतीनें ह्मणण्यापर्यंत पाळी आली आहे.

या संबंधांत नुसतें अमेरिकेशींच नाहीं तर इंग्लडशीं सुद्धां जपानला वाकडेपणानें जावें लागेल असें भय वाटतें. कारण कीं कानडा देशांतल्या जपानी वकिलानें आपल्या जपानी सार्वभौमास असें कळविलें आहे कीं जपानी लोकाविरुद्ध कायदा करण्याचा कालिफोर्नियाप्रमाणें कानडाचा सुद्धां विचार आहे. इंग्लडचें सरकार वेळींच सावध होऊन कानडामधील पार्लमेंटाला हितवाद सांगेल तर ठीक होईल. जपानच्या अगांत जोर आहे. त्यामुळें लढाईच्या नुसत्या धमकावणीनें होणाऱ्या अन्यायाचें परिमार्जन त्याला करून घेतां येईल. पण एकाच ब्रिटिश साम्राज्याच्या छत्रा खालीं राहणाऱ्या बिच्याऱ्या हिंदी रहिवाशां विरुद्ध कानडा सरकार जें कायदे करते त्यांचा प्रतीकार कोण करील? हिंदी लोकांचा मात्र कोणीच वाली नाहीं.

शिबिराजाचा स्तंभ

आमच्या हिंदु पौराणिक कथा ह्मणजे कवींचे बुद्धिविलास किंवा कल्पना कौतुकें होत त्यांत ऐतिहासिकत्व लेश मात्र नाहीं असें ह्मणणारे विद्वान पुरुष पाश्चात्यांतच नव्हेत तर आह्मां हिंदी लोकांतही आहेत. पण या पौराणिककथांचें यथार्थत्व स्पष्टपणें दर्शविणारे भक्कम पुरावे दिवसेंदिवस उपलब्ध होऊं लागले आहेत ही भाग्याची गोष्ट ह्मटली पाहिजे. ज्यांनीं महाभारत वाचलें असेल त्यांना शिबिराजाची कथा ठाऊक आहेच. या राजानें आपणास शरण आलेल्या कपोतपक्ष्याच्या जीवाच्या रक्षणार्थ त्याच्या मारेकऱ्यास आपल्या स्वतःच्या शरीराचें मांस काढून दिलें होतें. शरणागताच्या रक्षणार्थ आत्मत्याग केल्याचें इतकें सोज्वळ उदाहरण कोणत्याही इतिहासांत सांपडणें दुष्कर आहे. अशा राजाचा स्मृतिस्तंभ प्रसिद्ध बौद्धधर्मी राजा अशोक यानें उभारला होता. या स्तंभाचा शोध आतां लागला आहे व तो नीट धुवून पुसून ब्रिटिश म्युझियम नांवाच्या सुप्रसिद्ध पदार्थ-संग्रहालयास भूषित करण्यासाठीं विलायतेस पाठविण्यांत आला आहे असें कळतें. ज्यांना शिबी राजा कोण याची कांहींच माहिती नाहीं अशा विलायतच्या लोकांना या स्तंभाच्या दर्शनापासून कौतुकापलीकडे काय मोठेंसें वाटणार आहे? पण तोच स्तंभ इकडे नीट जतन करून ठेविला असता तर त्या पुण्यश्लोक राजाच्या कीर्तीच्या परिमळानें दुमदुमलेल्या या देशातल्या असंख्य हिंदुलोकांच्या मनांत या स्तंभाच्या दर्शनानें केवढी सात्विकता, धर्मश्रद्धा आणि भक्तिभाव हीं जागृत झालीं असतीं!

आमचीं वर्तमानपत्रें.

एका हिंदी लेखकानें प्रयाग येथें निघणाऱ्या 'मर्यादा' नांवाच्या हिंदी मासिक पुस्तकांत हिंदीवर्तमानपत्रकर्त्यांचें निष्पक्षपातानें आणि स्पष्टपणें दोषाविष्करण केलें आहे. आमच्या वर्तमानपत्रांत सध्या जे ठळक दोष त्याच्या दृष्टीनें दिसतात ते हे— १ आमचीं वर्तमानपत्रें विशेषतःराजकीय विषयाला वाहिलेलीं असतात. सर्व साधारण असे व उपयुक्त माहितीनें भरलेले लेख फारच अल्प असतात. २ संपादकांची आपसांत चुरस असते व ती वेळीं अवेळीं अत्यंत अनुदार व नीच शब्दांनीं प्रगट होते. थोड्यादिवसांपूर्वीं पर्यंत आमच्या महाराष्ट्रीय— विशेषतः पुणेकर—संपादकांच्या अंगीं ही जबर खोड होती. संमती बिलाचे वेळीं, पुण्यास सामाजिक परिषदेचे बखेडे माजले तेव्हां व त्या नंतर सुरत कांग्रेसच्या प्रसंगीं पुण्याच्या पत्रांतून संपादकीय वाग्दूषणांचे जे प्रवाह बाहेर पडत ते आमच्यांतल्या दुर्हाचे जेवढें निदर्शक होते तेवढेच सुशिक्षित संपादकांच्या मनाच्या असंस्कृत तत्वाचे निदर्शक होते. सुदैवानें तो काळ जात चालला आहे व आतां पुण्याचीं पत्रें सुद्धां आपल्या गंभीर कर्तव्यास जागूं लागलीं आहेत. ३ आपल्या किंवा आपल्या बातमीदाराच्या मताला विरुद्ध असे लेख किंवा माहिती न छापणें हा दोष सत्याची, न्यायाची, अपक्षपाताची, व सुधारणेची पताका धारण करणाऱ्या कित्येक प्रतिष्ठित इंग्रजी वर्तमानपत्रांच्या संपादकांकडे ही येतो, मग इतरांची कथा काय? स्वतःच्या मता विषयीं इतका दुराभिमान, व परमतासहिष्णुता हीं दोन्हीं तिरस्करणीय होत. ४ मताची चलता व धोरणाची अस्थिरता. विलायतेंतलीं टाइम्स सारखीं जगन्मान्य पत्रें सुद्धां आपलीं मतें व धोरण बदलतात, नाहीं असें नाहीं, पण असें परिवर्तन पांचपंनास वर्षांत एखादे वेळीं विशेष कांहीं कारणामुळें घडतें. आमच्या इकडे प्रत्येक अंकाचें धोरण निराळें, तसा प्रकार तिकडे नाहीं. आमच्या इकडे ज्याला उद्योगधंदा नसेल त्यानें मास्तरकी करावी किंवा वर्तमानपत्रांत लेख लिहून येनकेन प्रासिद्धीला यावें. त्या मुळें आपणावर कांहीं जबाबदारी आहे हें लेखकाच्या ध्यानींमनींही कधीं येत नाहीं. त्याला जबाबदारी वाटते ती फक्त पीनल कोडाची किंवा सरकारच्या रोषाची. याच्या उलट कित्येक पत्रकर्ते समाजाच्या रोषाला अतिशयच भितात व आपला आश्रय जाईल या भीतीनें सत्यकथनापासून पराङ्मुख होतात. दोन्ही प्रकार सारखेच वाईट आहेत. पांचवा दोष निष्काळजीपणा. हा आश्रयाच्या अभावामुळें उत्पन्न होणारा आहे. ज्या कामांत प्राप्ती नाहीं तें काम केवळ कर्तव्याखातर काळजी पूर्वक करण्यास मनाची संस्कृति लागते. ही संस्कृती फार विरळ व्यक्तीचे ठायीं असते. सहावादोष चोरी हा आहे. वर्तमानें हीं तर निरुपायास्तव त्यांना इंग्रजी वगैरे पत्रांवरून घ्यावीं लागतातच; पण कित्येक पत्रें तर अग्रलेखसुद्धां दुसऱ्याचे जसेचे तसे नाम निर्देशन करतां घेतात. अशी चोरी करून पत्र काढण्यापेक्षां पत्र बंद केल्यानें देशाची कांहींही हानि होणार नाहीं. उलट या अनीतिमूलक प्रवृत्तीचा उच्छेद होईल हा लाभच मानिला पाहिजे. हिंदी लेखकानें आणखीही कित्येक दोष दाखविले आहेत. पण ते क्षुद्र असल्यामुळें उपेक्षणीय आहेत. सदर दोषांचें माप लेखकानें पत्रकर्त्यांचें

नांव घेऊन संपादकाच्या पदरीं घातलें आहे. जरी हे दोष हिंदी भाषेतल्या पत्रकर्त्यांचे ह्मणून लेखकानें दाखविले आहेत, तरी कमजास्त मानानें ते मराठी पत्रकर्त्यांत ही आहेत व त्यांनीं वेळींच आत्मनिरीक्षण करून ते टाकण्याचा यत्न करावा ह्मणून त्याचा उल्लेख येथें आह्मी केला आहे.

कबुली जबाबाचें भवितव्य.

पुणें जिल्ह्यांतल्या पोलिसांच्या छळाच्या हृदय-द्रावक हकीकतीनें विलायतेंतल्या अनेकजणांचीं अंतःकरणें चर्र होऊन त्यांचे लक्ष पोलीस सुधारणेकडे ज्यास्त लागलें आहे असें दिसतें. ज्या कबुली जबाबासाठीं पोलिसला आरोपीचा अमानुष रीतीनें छळ करण्याचा मोह पडतो त्या कबुली जबाबाला सध्याच्या फौजदारी कायद्यांत देण्यांत आलेलें महत्व नाहींसें केल्यास असे छळाचे खटले पुष्कळ कमी होतील अशी सूचना हिंदी पत्रकर्त्यांनीं सरकारला वेळोवेळीं केली आहे. पण कबुलीजबाबाच्या भाग्याचा तंतु बळकट असल्यामुळें ही सुचना अद्याप मान्य झाली नाहीं, आतां मात्र त्याची भवितव्यता संशयित दिसूं लागली आहे. कोर्टा-पुढें आणिलेल्या खटल्यांत आरोपीला शिक्षा झाली पाहिजे तरच पोलिसाची हुशारी समजली जाते अशी समजूत पोलिस कान्स्टेबल वगैरे खालच्या कामदारांची होऊन बसल्यामुळें त्यांना आपली हुशारी दाखविण्याकरितां कधीं कधीं अशा अनन्वित कृति करण्याचा मोह पडतो. पण याही बाबतींत पोलिसांचा गैरसमज दूर करण्याचा सरकारचा विचार आहे असें परवा पार्लमें-टांत भाषण करतांना मि. मांटेग यांनीं सांगितलें. फौजदारी कायद्याची सुधारणा लवकरच व्हावयाची आहे त्यावेळीं आरो-पीच्या कबुली जबाबासंबंधानें व पोलिसांच्या हुशारीचे मोजमाप ठरविण्या संबंधानें इष्ट ती सुधारणा घडून येईल अशी मोठी उमेद मि मांटेग यांच्या भाषणावरून वाटूं लागली आहे

सेंट्रल हिंदु कॉलेज.

आपल्या देशांत अगोदर लोकोपयोगी संस्था निर्माण करण्याचें दुर्घट काम करण्यास कोणी धजत नाहीं, आणि एखाद्यानें अतिशय भगीरथ प्रयत्न करून व रक्ताचें पाणी करून एखादी संस्था निर्माण केली तर ती चालविण्यास लायक माणसें पुढें येत नाहींत. यामुळें अनेक उपयुक्त संस्था लय पावल्या आहेत ब-नारसच्या सेंट्रलहिंदुकॉलेजासंबंधानें ज्या बातम्या अलीकडे आल्या आहेत त्या वरील कारणामुळें अतिशय उद्विग्नता उ-त्पन्न करीत आहेत. सगळ्या हिंदुस्थानांत सेंट्रल हिंदुकालेजासारखी नमुनेदार संस्था दुसरी नाहीं. ही निर्माण करण्यास व तिचा जीवनमार्ग सुरळीतपणें चालेल इतका द्रव्यनिधि जमा करण्यास किती महत्प्रयास करावे लागले तें मिसेस आनी बिझांट यांस विचारावें. या अद्वितीय बाईच्या कर्तृत्वा-लाच त्याबद्दलचें सगळें श्रेय देणें योग्य आहे असें त्याबाईच्या शत्रुनांही कबूल करावें लागेल. या कॉलेजाला मि० अरंडेल, प्रो० तेलंग, प्रो० पाटणकर वगैरे सारखी विद्वान् मंडळी अगदीं थोड्या खर्चांत झटून काम करण्यास मिळाली [illegible] त्याबाई मुळेंच. असें असतां त्या बाईला व तिच्या योग्यता जाणून तिच्या नेतृत्वा-खालीं वागणाऱ्या २३ शिक्षकांना एकदम त्या शिक्षणसंस्थेशीं असलेला संबंध सोडण्याचा प्रसंग यावा हें अत्यंत विचित्र आहे. असे होण्यास कोणतीं कारणे झालीं तीं उत्पन्न करण्यांत कोणाचें किती अंग होतें, व झालेल्या प्रकाराबद्दल कोण किती अंशानें दोषी आहे वगैरे प्रश्नांची मीमांसा आह्मी करीत नाहीं पण देश हिताच्या, व सुशिक्षित लोकांच्या लौकि-काच्या दृष्टीनें होत असलेला प्रकार अत्यंत गैर व हानिकारक आहे असें ह्मटल्या वांचून आमच्यानें राहवत नाहीं. अशा संस्था ह्मणजे कोणाही व्यक्तीची किंवा मंडळीची खाजगी मिळकत नसून एका प्रकारें एकंदर देशाचें स्वामित्व त्या संस्थेवर असतें असें ह्मणण्यास हरकत नाहीं. या साठीं या संस्थेच्या चिरस्थायित्वा करितां व सुशिक्षितांचा निष्कारण दुर्लौकिक होऊं नये ह्मणून प्रत्येक प्रांतातल्या पुढारी मंडळींनीं आपले प्रतिनिधी नेमून त्या प्रतिनिधींच्या विद्यमानें प्रस्तुतचा वाद मिट-वावा व हल्लींची शिक्षक मंडळी किंवा चालक मंडळी जिच्याकडे खरोखर दोष असेल तिला बाजूला ठेवून सेंट्रल कॉले-जच्या व्यवस्थेची सूत्रें चांगल्या माणसांच्या हातीं यावी व कोणीकडून तरी ही संस्था अविरत लोककार्य करीत राहील अशी तज-वीज करावी अशी आमची सूचना आहे.

सावधगिरीनें वागण्याची जरुरी.

इंग्लंड, अमेरिका वगैरे राष्ट्रें अनेक सुधारणांच्या बाबतींत आमचे गुरु आहेत, तथापि आमच्या देशाची स्थिति व त्या राष्ट्रांची स्थिति यांतलें अंतर ओळखूनच आह्मी त्यांचें अनुकरण करावयास हवें आहे. आह्माला त्यांचे पासून पुष्कळ गोष्टी शिकावयाच्या आहेत. विशेषतः मुलांचे शिक्षणाचे बाबतींत त्यांच्या जेवढ्या गोष्टी आमच्यानें घेववतील तेवढ्या घेऊन आह्मी स्वतःची स्थिति सुधारली पाहिजे. ही गोष्ट हिंदुस्थान सरकारच्या ही ध्यानांत आली आहे आणि त्यांनीं थोड्या दिवसांपूर्वी प्रसिद्ध केलेल्या शिक्षण विषयक खलित्यांत अशा कित्येक गोष्टींचा उल्लेख ही केलेला आहे. शाळेंतल्या विद्यार्थ्यांची आरोग्यविषयक तपासणी ही त्यांतली एक बाब आहे. या गोष्टीला व्यवहारीक स्वरूप देण्याचा विचार सरकारी अधिकारी करीत आहेत; आणि असें कळतें कीं शाळांतून शिकणाऱ्या मुलांची शारीरीक तपासणी वर्षांतून दोनदां करून जे तींत नापास होतील त्यांना शाळांत घेऊ नये असें होणार आहे. या बाबतींत कितीसें तथ्य आहे तें आह्मांस ठाऊक नाहीं. तिच्या स्वरूपावरून तरी तिच्या खरेपणा विषयीं आह्मांला शंका येते. आरोग्याच्या तपासणींत फारच थोडीं मुलें पास होतील कारण आज पिढ्यानपिढ्या आमचे लोक आमचा समाज आमची रूढी वगैरे आरोग्याच्या नियमांना धाब्यावर बसवून व्यवहार करीत आली आहेत. त्यांना आळा घालणे योग्य आहे पण तो घालतांना शेकडों गरीब विद्यार्थ्यांच्या जन्माचें मातेरें होईल. आमचे दयाळू सरकार अशी धडधडीत अन्यायाची व अव्यवहारिक गोष्ट करण्यास कधीं संमति देणार नाहीं अशी आमची खात्री आहे. आमच्या विद्या-र्थ्यांच्या शरीर संपत्तीचा ऱ्हास हा त्यांच्या दुर्लक्षाचा परिणाम नसून समाजाच्या संचि-ताचा परिणाम आहे. ते संचित टाकाच्या एका फटकाऱ्यानें ध्वंस पावणारें नाहीं. अर्थात आमच्या समाजाच्या स्थितीचा विचार न करतां वरच्या सारखे कायदे करणें अविचाराचें होईल. असे कायदे हवे आहेत पण त्यांचा प्रवेश क्रमाक्रमानेंच झाला पाहिजे. नाहींतर रोग नाहींसा व्हावयाचा पण रोगी मरावयाचा अशी विचित्र स्थिती प्राप्त होण्याचा संभव आहे.

परलोकगत एक कांग्रेसभक्त.

कांग्रेसच्या पहिल्या अधिवेशनापासून तों आजतागाईत तिची एकनिष्ठपणें सेवा कर णारे परमभक्त फार थोडे आहेत. पण या थोड्यांत नुकतेच परलोकवासी झालेले बाबू जे० घोसाळ हे अग्रगण्य होते. त्यांनीं कांग्रेसमध्यें कधीं भाषण केलें नाहीं, तथापि तिचें धोरण ठरविण्यांत, आणि त्या धोरणावर कांग्रेसचें काम चालविण्यांत कांग्रेसच्या चालकांस त्यांचें मोठें साह्य होई. मि० घोसाळ हे महर्षि देवेंद्रनाथ टागोर यांचे जामात होते. श्रीमती स्वर्ण कुमारी (मि० घोसाळ यांच्या पत्नी) या बंगाल्यांतल्या प्रसिद्ध विदुषी असून भारती नांवाचें सर्व श्रेष्ठ बंगाली मासिकाच्या संपादिका आहेत. त्यांची कन्या मिसेस सरला देवी बी. ए. ही ही विदुषी ह्मणून प्रसिद्ध आहेत. पुत्र मि० ज्योत्स्नानाथ हे मुंबई इला-ख्यांत सिव्हिलियन आहेत. सारांश, यांचें सारें कुटुंबच आदर्शभूत आहे. मि. जे. घोसाळ हे पूर्वी अलाहाबादच्या इंडियन ओपिनियन पत्राचे संपादक होते. यांचा स्वभाव शांत पण फार करारी असे. त्यांच्या मृत्यूनें कांग्रेसच्या व प्रगतिपर नेमस्तपक्षाचा मोठा पाठींबा गेला आहे

सर एडवर्ड क्यांडी.

आमच्या वऱ्हाड प्रांताचे विद्याखात्याचे माजी लोकप्रिय डायरेक्टर मी० क्यांडी साहेब यांचे बंधु व मुंबई हायकोर्टाचे माजी जज, व मुंबई युनिव्हर्सिटीचे माजी व्हा-इसचान्सेलरसर एडवर्ड क्यांडी हे विलाय-तेंत मरण पावल्याची शोचनीय बातमी आली आहे. हे मुंबई इलाख्याचे माजी डायरेक्टर मेजर टी. क्यांडी यांचे चिरं-जीव होत. यांनी सिव्हिलियन होऊन मुंबई इलाख्यांत अनेक लहान मोठीं हु-द्याचीं कामें केलीं होतीं. आरंभीं आरंभीं यांची मतें अगदीं विचित्र होतीं. हिंदुलो-कांत बुद्धी मत्ता व कर्तृत्व यांचा पूर्ण अभाव आहे. असें त्यांनीं आपलें मत बोलून दाखविलें होतें, पण न्या० मू० रानडे यांची विशाळ बुद्धि वकर्तृत्व पाहून आपण आपलें मत परत घेतलें असें ही त्यांनीं मागाहून जाहिरपणें कबूल केलें. लॉर्ड कर्झन साहेबांच्या वेळीं जें पोलिस कमिशन बसलें होतें त्याचे ते एक स-भासद होते. हे चांगले लेखकही होते. त्यांचे अनेक लेख टाइम्स सारख्या जग-न्मान्य पत्रांतून प्रसिद्ध झाले आहेत. त्यांच्या हातचा शेवटचा लेख ह्मणजे हिंदुस्थानांतल्या न्यायखात्यावर अज्ञ टीका-कारांकडून विलायतेंतल्या पत्रांत होणाऱ्या भडिमारास उत्तर हा होता. हा लेख मुद्देसूद व्यापक आणि मार्मिक विचा-रांनीं युक्त आहे. यांनीं हिंदुस्थानच्या लो-कांच्या हिताची प्रत्यक्ष एखादी गोष्ट केली नाहीं तरी निदान सरळपणानें आणि निर्भीडपणानें आपले विचार प्रकट करून त्यांनीं हिंदुस्थानची सेवा पुष्कळ वेळां केली आहे. अशा गृहस्थाच्या मृत्यूनें हिंदुस्थानचा एक हितचिंतक मित्र नाहींसा झाला यांत शंका नाहीं.

अत्यंत शोचनीय मृत्यु

लोक शिक्षणासारख्या महत्वाच्या कार्याला ज्यानें आपणास वाहून घेतलें होतें अशा तरुण आणि निगर्वी विद्वान् माणसाचा मृत्यु केव्हांही शोचनीय असणारच; पण त्यां-तून हा मृत्यु अपघातानें आल्यास तो अ-त्यंत शोचनीय होतो. नागपूरच्या सिटी स्कूलचे प्रिंसिपॉल रा० मोरो केशव दामले एम० ए० यांचा मृत्यु या कारणामुळें अत्यंत शोकजनक होत आहे. हे उन्हाळ्याची, सुट्टी आपल्या घरीं (पुण्यास) घालवावी ह्मणून पत्नी व दोन मुलें यांसह नागपुराहून निघाले असतां बोरगांवजवळच्या आगगाडीच्या अप-घातांत दुर्दैवानें सांपडून त्यांतच त्यांचा व त्यांच्या पत्नीचा अंत झाला. रा० मोरोपंत हे चांगले मार्मिक, विद्वान्, व विद्याव्यासंगी असून अत्यंत निगर्वी होते, गेल्या आक्टोबर महिन्यांत येथें झालेल्या साहित्य संमेलनाचे प्रसंगीं ते स्वतः आले होते, व त्यांचें सरस्वती स्तोत्र कालाभावामुळें जरी संमेलनापुढें वाचतां आले नाहीं तरी त्यांच्या सरसवाणींतून उतरलेला तो लेख संमेलनाच्या रिपोर्टांत प्रसिद्ध होऊन लोक वाचतील तेव्हां त्यांना रा० दामले यांच्या मृत्यूबद्दल हळहळ वाटल्या वांचून राहणार नाहीं. रा० दामले यांच्या विद्याव्यासंगाची व महाराष्ट्र भाषेवरील प्रभुत्वाची उत्तम साक्ष ह्मणजे त्यांच्या 'शास्त्रीय व्याकरणा'चे दोन जंगी भाग होत. याशिवाय त्यांनीं न्यायशास्त्रावरही एक ग्रंथ लिहिला आहे. उगीच बटबट न करतां मुकाट्यानें मराठी भाषेची सेवा करण्याचें व्रत त्यांनीं आमरण उत्तम प्रकारें पाळलें. याचे एक बंधु व मराठींतले एक उत्तम कवि 'केशवसुत' यांच्या अकाल-निधनानें महाराष्ट्र हळहळत होता, तोंच मोरोपंताच्या मृत्यूचाही घाला त्यांत पडलाही अत्यंत दुर्दैवाची गोष्ट आहे.

धर्म मार्तंडाचा एक शोध

वाईचे धर्ममार्तंड हे महाराष्ट्र वाचकांच्या उत्तम परिचयाचे आहेत. ज्या वयांत माणसानें खरोखर चतुर्थाश्रम घ्यावयाचा त्या वयांत यांनीं दुसऱ्यांदा गृहस्थाश्रम घेतला, व नात शोभणाऱ्या अल्प वयाच्या एका मुलीस सनाथ केलें. त्यांची विचारसरणीही त्यांच्या आचारसरणी प्रमाणेंच आद्वितीय आहे. गेल्या आठवड्यांत मुंबई येथें भरलेल्या वैद्यपरिषदेपुढें त्यांनीं एक गमतीचें भाषण केलें, आणि त्यांत सांगितलें कीं बालविवाह अनिष्ट ह्मणतात तें सारें झूट आहे. अशा विवाहापासून दुर्बळ संतती होते हें ही खोटें आहे समर्थनार्थ त्यांनीं स्वतःचें आणि आपल्या बरोबर क्लाइव्ह व वॉरन हेस्टिंग्ज यांचीं उदाहरणें सांगितलीं. शास्त्रीबुवांच्या अध्ययन क्रमांत तर्कशास्त्राचा अंतर्भाव झाला नाहीं ही शोचनीय गोष्ट घटली पाहिजे. त्यांचा तर्क शास्त्राशीं यत्किंचित पारिचय असता तर ही गोष्ट त्यांना सहज कळती कीं एक दोन अपवादांनीं सामान्य नियमाला बाध येत नाहीं. शिवाय बालविवाहा मुळें संततीच्या शरीर संपत्तीचा ऱ्हास होतो हें वैद्यशास्त्राचें मत जरी शास्त्रीबुवानीं स्वतःच्या उदाहरणानें खोटें ठरविलें तरी अशा विवाहा मुळें मनुष्याच्या बुद्धिमत्तेचा व नैतिक ऱ्हास होतो ही गोष्ट खोटी ठरत नाहीं. शास्त्री बुवा हे पारिपक्व वयांत केलेल्या विवाहाचें फळ असते तर आज त्यांच्या तर्क पद्धतींत जो अक्षम्य दोष आहे व आचरणांत विक्षिप्तपणा आहे तो कदाचित राहिला नसता, त्यांनीं दिलेलीं क्लाईव्ह व वॉरन हेस्टिंग्ज यांचीं उदाहरणें आम्हीं वर निर्दिष्ट केलेल्या नैतिक ऱ्हासाचींच उदाहरणें आहेत. पूर्वी आमच्या या भरतखंडांत प्रौढ विवाह रुढ होते असें डा· भांडारकरा सारखे इतिहासज्ञ म्हणतात, आणि दुष्यंत-शकुंतला सारख्यांचीं उदाहरणें देतात; पण शास्त्री बुवा म्हणतात कीं तें खोटें आहे. शकुंतलेचा विवाह पंचाविसाव्या नव्हे तर दहाव्या वर्षींच झाला होता. पूर्वी ऋषिकन्यांचीं कर्में अशा अल्प वयांतच होत होतीं. याला प्रमाण काय? तर शाकुंतल नाटकांत चोळी ढिली करण्यास शकुंतला आपल्या मैत्रिणीला सांगत आहे; आणि ती मैत्रिण विनोदानें तिच्या तारुण्याला उद्देशून थट्टा करीत आहे. पण शास्त्री बुवा म्हणतात कीं हा प्रकार तारुण्यांतला आहे ही कल्पनाच खोटी आहे. अनुसूयेनें ढिली केली ती चोळी नसून काचोळी होती व ज्याअर्थीं शकुंतलेनें काचोळी घातली होती त्याअर्थीं तिचें वय १० पेक्षां ज्यास्त नसावें. येथें शास्त्रीबुवांच्या व्यवहार-ज्ञानाची, बहुश्रुतपणाची' मार्मिकतेची किंवा हटवादीपणाची कशाची तारीफ करावी तेंच आम्हांस कळत नाहीं. दहा वर्षांच्या पोरीचें ऊर तारुण्यानें वृद्धि पावत आहे अशी कधीं कोणी थट्टा करील काय? दुसरी गोष्ट दाक्षिणेंत तरुण व प्रौढ स्त्रिया काचोळी घालीत नाहींत' पण नर्मदेपार उत्तर हिंदुस्थानांत तद्देशी प्रौढ स्त्रिया सुद्धां काचोळी घालतात ही गोष्ट शास्त्री बुवास ठाऊक नाहीं काय? शकुंतला काय दाक्षिणी स्त्री होती? ती हिंदुस्थानी असल्यामुळें हिंदुस्थानी रिवाजा प्रमाणें तिनें तरुणपणीं ही काचोळी घातली, म्हणून शास्त्रीबुवा तिला दहा वर्षांची समजणार काय? एकंदरींत धन्य आहे शास्त्रीबुवांच्या शोधकतेची व मार्मिकतेची !

वऱ्हाडवृत्त.

हवामान– उष्णतेचें मान ११२ वर थोड-थोडें चढूं लागलें आहे. वारा जोराचा सुटतो तेव्हां मात्र रात्रीं थंडावा वाटतो. दिवसा कडक व तीव्र उन्हाचा ताप व रात्रीं पुष्कळदां गर्मी भासते. पाण्याची दुर्मिळता व चाऱ्याची महर्गता यंदा विलक्षण आहेत.

वऱ्हाड– रा० रा० ए० जी० राईट एम० ए० डायरेक्टर,विद्याखातें यांचीं बदली मध्यप्रांतांतून बिहार-ओरिसा प्रांताच्या विद्याखात्यावर होणार असल्या विषयीं अमृतबझार पत्रिकेवरून समजतें. बिहार-ओरिसाचे विद्यमान डायरेक्टर रा० रा० एन० एल० हालार्ड हे पुढील सालांत पेनशन घेणार आहेत.

बोरगांव येथें रेलवेची टक्कर लागून झालेल्या अपघाता संबंधानें चौकशी चालूं आहे. लाइन-क्लिअरचा गोळा देण्याच्या यंत्रांत कांहीं यांत्रिक अव्यवस्था असल्याचें कळत आहे. दोषाची शहानिशा चालूं असून मेजर ब्रैडन डिपुटी कमिशनर साहेब बारकाईनें चौकशी करीत आहेत.

जाहिर नोटीस

सर्वत्र लोकांस खालीं सही करणार यांजकडून कळविण्यांत येते कीं मौजे महिमळ तालुके चिखली येथील स्थावर माल शेत सर्वे नंबर ३७ एकर २४ गुंठे ७११ आकार रुपये १३ शेताचे नांव दगडी व घर टिणाचें दुपाखी पूर्वेकडून खुले आंगण पूर्व भाग पुर्वेस आहे घराची खुले जागे सुद्धा लांबी पु० प० हात ४० रुंद हात द०उ० ३० अजमासे हे सालीम घर व कोंडू येवले याचे खुले जागेंत ज्वारीचें पेव एक अजमास दिड खंडीचे या शिवाय जगंम इस्टेट येणें प्रमाणें स्थावर जगंम इस्टेट आमचे वडीलोपार्जीत मालकीची आहे ती जिनगी माझी चुलती नामें गजाबाई मर्द विठोबा डुकरे राहाणार महिमळ इनें कोणास गहाण, खरेदी, बक्षीस किंवा मृत्युपत्र देउं नये तिजपासून माझे विचाराशिवाय कांहीं कागद पत्र करून घेतल्यास तीं सर्व कागद पत्रें रद्द समजली जातील नंतर सदरहू संबधानें मात्र कोर्टांत कोणत्याही इसमाची कांहीं तक्रार चालणार नाहीं. कळावें तारिख ९।९।१३ ईसवी दस्तुर रघुनाथ वल्लद शामराव दलाल राहाणार बुलडाणे

सही

तुकाराम व श्रीपती वल्दर लक्ष्मण राहाणार सावरगांव डुकऱ्याचे यांचे हातचीं निशाणी रेघ

नो० नं० २२

नोटीस

तमाम शेट साहूकार शेतीवाले धंदेवाले लोक

यांस:-

खालीं सही करणार याजकडून ही जाहिर नोटीस देण्यांत येत आहे कीं, आमचा असामी नामे चिंध्या वल्द भिवसा तेली राहणार कुरूम तालुके मूर्तिजापूर याचेकडे आमचे कर्मीतकमी गहाणावरून व साधे पुर्ज्यावरून रूपये १००० निघत आहेत. पुर्ज्यावरिल रूपयांची आह्मी विद्यमानस्मॉलकाज कोर्ट अकोला यांत दि. मु. नं. ७१३।१३ ची सदहू रिणकोवर चालविला आहे. यांत कोर्ट खर्चासमेत रुपये ५००च्या वर अह्मांस प्रतिवादी कडून घेणें निघतात सदहू रिणकोच्या मनांत बेमानी आली आहे असें दिसते. व तो आह्मांस बुडविण्या करितां आपली स्थावर व जंगम मिळकत आपले इष्टमित्र किंवा सोयरे यांचे नांवानें करणार आहे. असें आह्मांस कळलें आहे. तरी त्याचे कपट सर्वांचे लक्षात रहावें व अह्मांस बुडविण्याचे श्रम कोणी घेऊं नये व आमचे नुकसानीस जबाबदार राहूं नये एतदर्थ सर्वांस साविनय कळविले जात आहे कीं, आमचे लेखी मत घेतल्या शिवाय सदहू इसमापासून त्याची कोणतीही इस्टेट स्थावर अथवा जंगम घेऊं नये. जर कोणी घेईल. तो आह्मांस बुडविण्याच्या विचारानें व योजनेनें घेईल असें समजलें जाईल व आमचे विरूद्ध अडत खरेदी गहाण किंवा बक्षीस तऱ्हेनें मिळविलेली इस्टेट कायद्या प्रमाणें आमचे सदहू रीणकोवर जेजें कर्ज आहे त्याचे बोजास पात्र राहलि. शिवाय अशा रीतींनें सदहू रीतींनें या आमच्या रिणकोची इस्टेट जो खरेदी, बक्षीस, किंवा गहाण वगैरे रीतींनें घेईल तो आमचे या कर्जा संबंधी होणारे सर्व नुकसान भरून देणेंविषयीं जबाबदार राहलि.

सही

रामकिसन रामरतन मालक रामरतन रामकिसन अज्ञान पालनकरणार आई नानीबाई जवजे रामकिसन नि. बांगडी राहणार कुरूम ता. मुर्तिजापूर

नो० नं० २३

नोटिशीचें उत्तर

नोटीस बेशमी राधाकिसन बालमुकूंद आगरवाले रा० पातुर्डा बु० ता॥ जळगांव जि० बुलडाणा यांस—

खालीं सही करणार यांजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं तुह्मी तारिख ७।४।१३ इसवीच्या वऱ्हाड समाचारांतून आह्मास जी नोटीस दिली ती पोंचली. त्या नोटीसींतील सर्व मजकुर खोटाआहे. तुह्मास रोख नगदी ४००० रुपये दिले आहेत. व त्या बद्दल तुह्मी सर्वांनीं ता० २०।३।१२ इसवीरोजीं गहाणखत करून व नोंदून दिले आहे. वरील भरण्याची सर्व रक्कम तुह्मांस पोंचली आहे. आतां आपल्या मनांत बेमानकी आल्यास त्याला आमचा नाइलाज आहे. तुह्मी निष्कारण नोटीस देऊन आह्मांस ही नोटीस देण्यांस लाविली आहे. सबब या नोटीशीचा सर्व खर्च तुमचे नावें मांडिला आहे कळावें तारिख १८-४-१३ ई०

सही (मारवाडित)

जीतमल कन्हयालाल मालक रामनारायण जीतमल रा० पातुर्डा बु० द० खु० मु० आकोला

नो० नं० २४

जाहीर नोटीस

सर्वत्र लोकांस कळविण्यांत येते कीं सजन मर्द खंडु कुणबी पाटील राहाणार धोतरडी तालुका आकोला ही माझी सावत्र आई असून माझे बाप खंडुजी व भाऊ जगदेव हे दोन्ही वारले. आतां मी माझे बापाचे पुढें वारस आहे. माझी सावत्र आई नामें सजन हिला एकमुलगी आहे. ती माझी आई सांप्रत लोकांचें सांगण्यावरून माझे वडिलोपार्जित जिनगींत अफरा तफरा करणारसे समजलें वरून सर्वांस कळविण्यांत येते कीं तिजजवळुन माझी ईस्टेट गहाण खरेदी अगर पट्ट्यानें किंवा बक्षीस घेऊंनये. घेतल्यास ते रद्द समजलें जाऊन त्या बद्दलची जबाबदारी घेणारावर राहील. कोणाचें कांहीं कर्ज मागील निघाल्यास मी तें देण्यास तयार आहे या पुढें तिनें कर्ज करूनये. मी तिच्या हयातींत अन्न वस्त्र देण्यांस तयार आहे. कळावे ही नोटीस दिली तारिख ८।५।१३ ई० सही

बापु वल्लद खंडुजी पाटील राहाणार धोतरडी दस्तुर खुद्द

नो० नं० २५

नोटीस

भावजी वल्लद रावजी सिंपी राहणार आडगांव तालुके आकोट यांस:—

खालीं सही करणार यांजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं आमची मुलगी सेवंती ही तुमची गंधर्वाची बायको असून गधर्व होण्यास ५ पांच वर्षें झालीं. गंधर्व होण्याचे पुर्वी तुह्मी मला करारनामा लिहून दिला. त्याप्रमाणें तुह्मी न वागतां फक्त १ महिनाभर माझे ह्मणण्याप्रमाणें माझे घरी राहिला त्या नंतर तुह्मी मला सोडून गांवाला निघून गेलेत ते आजपावेतो आले नाहीं सबब तुह्मास नोटीसीनें कळवितों कीं, ही नोटीस पोचल्यापासून पंधरा दिवसाचे आंत तुह्मी मला लिहून दिलेल्या करारनाम्याप्रमाणें वर्तणूक करावी. त्याप्रमाणें न केल्यास आह्मी करारनामा फारकती समजून आमचे मुलीचा तुमच्या फारकतीतील लिहिल्याप्रमाणें दुसऱ्यास देण्याची व्यवस्था करू तुह्मी विनाकारण फिर्याद वगैरे कराल तर आह्मी मुळींच कायदेशीर रितीनें बांधले जाणार नाहीं नोटीसीचा खर्च तुमच्यावर बसेल कळावें तारीख ३-५-१३ ई.

सही

नामदेव जानबा सींपी बेलखेड द० खु०

नो० नं० २६

नोटीस

नोटीस बेशमी जगु वा। भगवनजी जात कोळी राहणार मौजे भुरसरामागड ता० दर्यापूर जि० उमरावती यांस—

खालीं सही करणार इजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं तूं माझा लग्नाचा नवरा असोन लग्न होण्यास अंदाज १०।१५ वर्षे झाली व वयांत येण्यास ७ वर्षे झाली तेव्हां पासून तूं मला तीनचारवेळां नेले व आणले मला तुझे घरीं संसार संबंधीं कांहींच सुख प्राप्त झालें नाहीं तुह्मी मला मारठोक करून हाकून लाविले त्या वेळ पासून मी आपले आईबापाचे घरीं साहा वर्षांपासून असन लोकांचें कर्ज काढून निर्वाह करित आहे त्या मुळें मला लोकांचें कर्ज रुपये ३०० झालें आहे मी तुह्मास वरचेवर निरोप पाठविले तरी तुह्मी कांहीं माझी सोय करीत नाहीं तर या नोटीसीनें कळविलें जाते कीं ही नोटीस पावल्यापासून आठ दिवसाचे आंत मजकडेस झालेलें लोकांचें कर्ज रुपये ३०० तीनशे देऊन मला घेऊन जावे तसें न केल्यास मी तुमचेवर रुपयाबद्दल दावा करून रुपये भरून घेईन व नोटीस ही फारकती समजून गंधर्व करीन ही नोटीस दिली कळावे ता० १५-४-१९१३ इ०

सही

नि० पन्यान मर्द जगू कोळी इचा हातचा आंगठा असे

नो० नं० १८

नोटीस

रा० रा० श्रीनारायण जीतमल मारवाडी दुकान तेल्हारे तर्फे रिसिव्हर देविराम कोंडाजी डिस्ट्रीक्ट नाझर आकोला यांस—

खालीं सही करणार याजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं तुह्मी तेल्हारे येथें ता० ९-४-१३ इसवी रोजीं सदरहु दुकानची जमीन लावण्या करितां आले होते त्या वेळीं मौजे इनापूर प्रगणे अडगांव तालुके आकोट जिल्हा आकोला येथील सेत सर्वे नंबर ३५ निशानी मळीचे सालीम शेत पंचा समक्ष आह्मी हरासांत दरसाल रुपये १७५ व शिवाय सरकारी सारा इतक्यास मागितली त्या प्रमाणें तुह्मी सदरहु शेताचा हरास आमचे नांवानीं तीन वार करून आमच्या हरास पट्टीवर सह्या घेतल्या नंतर आह्मी निघून गेलों कांहीं वेळांनीं मागावून शेताची लागवण ज्यास्त लागल्या मुळें तुह्मी सदरहु शेत तीन वार केल्या नंतर पुन्हा हरास करून रा० रा० शंकर मोरेश्वर हिंगवे राहणार तेल्हारे यांस रुपये २०५ व शिवाय सरकारी सारा इतक्यास लाविली एक वेळ तीनवार हरास केल्यावर पुन्हा हरास करून शेत दुसऱ्यास लाविलें हें आपलें करणें कायदेशीर नाहीं. व त्या मुळें आमचे नुकसान झाले जर सदरहु शेत आह्मी करण्याचें सोडले असते व त्या लागवणींत नुकसान आले असते तर जबाबदार तुह्मी आह्मास धरले असते आमचे पेक्षां ज्यास्त रक्कम वाढल्यामुळें तुह्मी आपले फायद्याकडे पाहून आमचें नुकसान दरसाल रुपये ३० तीस प्रमाणें केलें आहे करितां य नोटिसीनें तुह्मास मुद्दाम कळविण्यांत येते कीं तुह्मी दरसालचे रुपये ३० प्रमाणें पांच वर्षाचे रुपेय १५० ही नोटीस पावल्या पासून आठ दिवसांत द्यावे व नोटिसीचा सर्व खर्च द्यावा तसें न केल्यास तुमचेवर रिती प्रमाणें फिर्याद करून सर्व रुपये भरून घेतले जातील कोर्ट खर्चा सुद्धां कळावे ही नोटीस आज तारीख माहे एप्रील सन १९१३ इसवी दस्तुर खुद्द

सही

लक्ष्मण नरहर इंगळे तेल्हारे द० खु०

भिकमदास सालगराम तेल्हारे

नो० नं० २०	द० खु० मारवाडींत

नोटीस

नोटीस बेशमी बिहारिलाल गुलाबचंद मारवाडी रा० हीवरखेड ता० आंकोट

यांस—

खाली सही करणार याज कडून नोटीस देण्यांत येते कीं तुम्ही माझ्याशीं अजमास एक महिन्या पुर्वी पंधरा खंडी कापसाचा दर रुपय ८२ प्रमाणे सवदा केला. तो अद्याप पावेतों मोजून नेला नाहीं व रुपये ही दीले नाहीं. तर ही नोटीस पावल्या पासून आठ दीवसाचे आंत कापुस मोजुन नेऊन रुपये आम्हांस द्यावे असे न केल्यास आम्हीं चालू भावानें कापुस विकून टाकूं व आम्हांस कापसाबद्दल जें काहीं नुकसान येइल तें व कापुस विके पावेतों मकानाचें भाडें व नोटीसीचा खर्च असे सेव कोर्ट मार्फत भरुन घेतले जाईल. नोटीस ता० ५-५-१९१३. कळावे.

सही

नारायण वा। गुणाजी माळी

द० खु०

नो० नं० २१

नोटीस

तुराबखा वा। भिकमखा व अबदुलखा उभयता राहणार पिंपळगांवराजा

यांस--

मी खालीं सही करणार याज कडून नोटीस देण्यांत येते कीं सुमारे तीन हप्ते झाले मौजे रोहण ता० खामगांव येथील शेत सर्वे नंबर २५ १७३=१९० चे रकम रुपये ३००० हजारास तुह्मास विकत दिलें असून त्या बद्दलचें खरेदीखत खामगांव सबराजिष्टर साहेबांचे कचेरींत नोंदलें गेले सदरहु शेताचा सर्वे नंबर खरेदखितांत चुकीनें २४ लिहीला गेला तरी तुह्मी सर्वे नंबर २४ चा नकरितां सर्वे नंबर २५- १७३- १९० सदरहु नंबरा बद्दल खरिदिखत करून देण्यास मी तयार आहे. व तुमचे कडेस खरेदीखतांत लिहिलेल्या रकमेपैकीं रुपये १००० एक हजार अद्याप येणें आहेत. ते तुह्मी ही नोटीस पावल्या पासून ४ चार दिवसाचे आंत आणून द्यावें. त्या प्रमाणें नकेल्यास तुमचेवर रिती प्रमाणें दावा करून कोर्ट खर्च व नोटिसीच्या खर्चासुद्धां रकम भरून घेऊ रकम न दिल्यास तुह्मी शेताचा ताबा करूं नये. कळावे ता० ५-५-१३ इ०

सही

महादु वा। अर्जुन रा० रोहण हातची नि० असे

नो० नं० १९

कापूस– तक्ता– साप्ताहिक- ३ मे १९१३ पर्यंत

जिल्हा.	वर्ष	काटन मार्केट — आयात — कापसाच्या गाड्यांची संख्या — ता. ३।५।१३ पर्यंतचा आठवडा	काटन मार्केट — आयात — कापसाच्या गाड्यांची संख्या — १।१०।१२ पासून	काटन मार्केट — आयात — रुईच्या बोजाच्या गाड्यांची संख्या — ता. ३।५।१३ पर्यंतचा आठवडा	काटन मार्केट — आयात — रुईच्या बोजाच्या गाड्यांची संख्या — १।१०।१२ पासून	गठ्ठे बांधण्याचे प्रेस — बांधलेली गठडी. — ता० ३।५।१३ पर्यंतचा आठवडा	गठ्ठे बांधण्याचे प्रेस — बांधलेली गठडी. — ता. १।१०।१२ आज तागाईत
उमरावती	चालूं साल	२,९३८	१९५७७१	८०६	१९,५०४	५,०१८	१९९,९०
	गुदस्त	१,४९१	२४२७०३	५००	२९८१३	....	....
	तिगस्त	२,८९९	२०३३८१	३०९	११३९९	....	....
यवतमाळ	चालूं साल	१३८	१३३११०	९९८	१८,७७७	७८२	८२,४३
	गुदस्त	८८	१४१४१४	१९५	११.३९९	....	....
	तिगस्त	११९	४०,१६२	३१९	१३,१२६	....	....
आकोला	चालूं साल	२,२३७	१९१४२१	१,९८७	४३२४९	२,९७०	१६७,७३
	गुदस्त	७१२	१८०७९१	९७७	४८४१३	....	....
	तिगस्त	१,८८८	९७,३७६	८७५	२१९२१	....	....
बुलढाणा	चालुं साल	११२०	९३,८३४	३०६	१०,१०३	२,३५०	१२१,९
	गुदस्त	१६५	१२०६६८	२७५	८,९३९	....	....
	तिगस्त	९६८	११५७००	१७८	६,०२७	....	....
एकूण वऱ्हाड	चालू साल	६,४३३	५३४१३६	३,६५७	९१,६३३	११,१२०	५२७,६
	गुदस्त	२,४५६	६८५५७६	१,९४७	९४६१४	....	....
	तिगस्त	५,८७४	३५६६१९	१,५८१	५२,४६९	....	....

टीप—चालूं सालाच्या बरोबरीचे साल गुदस्त व तिगस्त सालचे आठवडे ४ मे १९१२ व ६ मे १९११ पावेतों

पत्रकें धाडणारे
मार्केट प्रेस
३० ७७

सी. यू. वील्स.
डायरेक्टर आफ आग्रिकल्चर
इंडस्ट्रीज—मध्यप्रांत

अमूल्य संधी ? अप्रतीम नासिक चूर्ण ! ! अमुल्य रत्न.

टि. सि. एन.

सुगंधी औषधी तपकीर.

त प्रसिद्ध असें हें सुगंधी तपकीर, दिर्घ काला पासून कोट्यावधि लोकांच्या ानंदास पात्र झाले आहे. आलीकडे सर्वत्र याचा जास्त प्रचार झाल्या कार- युरोप खंडांतील बहुमान्य गृहस्थांच्याही अंतःकरणांत यानें मकोबनस्या तिटकारा उत्पन्न करून स्वतंत्रपणें त्यांना फार प्रिय झाले आहे. लक्षावधि य लोकांनीं हे वापरून याच्या अलौकिक गुणांबद्दल आपला संतोष प्रकट आहे.

मस्तकशूल, ज्ञानतंतूची दुर्बलता, स्मरण शक्ति कमी होणें, मानासिक चिंता, औदासिन्य, चक्कर येणें, डोळ्या पुढें अंधेरी येणें इत्यादि विकार हे सुगंधी तपकीर वापरल्यानें एका घटकेंत जातात. विद्यार्थी, शिक्षक, गवयांस, वकील, ब्यारिष्टर वगैरे सारख्या डोक्याच्याच कामाच्या मंडळींनें डोक्याचे हलके पणांसाठीं हे जरूर वापरून एक वेळां परिक्षा करून पहावी. याच्या गुणांबद्दल हमारो सार्टीफिकीटा मिळाल्या व नित्य तात.

ऑप घेण्याची वेळ खेरीज करून, दिवसांतून दोनदां किंवा तिनदा ही तपकीर ल्यानें मनाला आनंद वाटतो, इतर तपकीर शेरभर वापरल्या पेक्षां ही तपकीर ल्यानें नाक सुगंधानें भरून जाते. एक पैशाच्या साध्या तपकीरींत आमच्या री तपकीरीच्या दोन चिमटी मिळविल्या असतां सर्व तपकीर सुगंधी होतें. क गुणकारी व अत्यंत सुवासिक आणि अगदीं अल्प किंमतींत मिळणारी । प्रकाराची तपकीर इतर ठिकाणीं आज पर्यंत कोणाच्याही पाहण्यांत ही नसेल. स्वाभाविक गुणकारी व चित्ताकर्षक असें हे क प्रिय सुगंधी तपकीर केवळ एक चिमटीभर ओढल्याने सुगंधभारित असें स नाकांतून बाहेर येतात व त्या योगानें मनाला उल्हास वाटतो.

किं. एक डबीस ०–४–० वि० पी० चार्ज ०–३–०
" डझन डबीस २–६–० " " " ०–६–०

(सुचना) पत्र लिहुन मागविणारानी न्युसपेपराचें नांव व तपकीरीची किंमत न कळविलें असतां वरील किंमती प्रमाणें पाठविले जातील' किंवा तसें न ांस अडिचरुपयांस पाठविलें जाईल. पत्र लिहिणारानीं इग्रजींत अथवा लबोध अक्षरानीं आमचेवर दयाकरून लिहावे.

स्वतः तयार करणारे :— टि० सी० नागलिंगप्पा आणि कंपनी'
नं० २० सिंगण्णनरोड.
पार्क टाऊन पोष्ट' मद्रास

नो० नं० १३

जाहीरात.

!!! डाक्टर जी. बी. यांची सुवासिक औषधी तपकीर !!!

!! मागवा व खात्री करून घ्या !!

ह्या तपकीरीचा शेंकडों लोकांनीं अनुभव घेऊन सर्टिफिकीटें दिलीं आहेत

शिवाय वैद्य व डाक्टर लोकांचीं या तपकीरीच्या स्वच्छते बद्दल व गुणाबद्दल अनुकूल मतें आह्माकडे आलेली आहेत. ही तपकीर पिनस. अर्धाशिशी, डोके दुखणें व डोक्यांतील मेंदुचे इतर सर्व रोग तसेंच पडसें वगैरे विकारांवर फार वस्ताद आहे. ही ओढल्यानें मेंदुतील दूषित धातु पातळ होऊन नेत्रद्वारें व नाकांतून बाहेर निघून जाते व मस्तकांतील मेंदु स्वच्छ होऊन बुद्धी व ज्ञान तीव्र व वृद्धिंगत होतात. मज्जेसंबंधीं रोग दूर करणारें या सारखें सुलभ साधन दुसरें नाहीं. साधी तपकीर दहा वीस वेळां ओढून जो उपयोग होतो तो गुण आमची ही सुवासिक तपकीर फक्त दोन तीन वेळ ओढल्यानें करते. एक पैशाच्या साध्या तपकीरींत आमच्या सुवासिक तपकिरीच्या दोन चिमटी मिळाविल्या असतां सर्व तपकीर सुगंधी होते. शेंकडों लोक ही तपकीर आपल्या कुटुंबांत नित्य लागणाऱ्या औषधाप्रमाणें संग्रही ठेवतात साध्या तपकीरी प्रमाणें ह्या आमच्या तपकीरींतील सुवास व तीव्रता एकदोन दिवसांत नष्ट होत नाहींत हे गुण आमच्या तपकीरींत एक वर्षपर्यंत कायम रहातात ही तपकीर आह्मीं मोठ्या श्रमानें व वैद्यलोकांच्या सहायानें तयार कराविली आहे एक वेळ अनुभव घेऊन खात्री करून घ्यावी. एक आण्याचीं तिकीटें पाठविलां असतां नमुन्याची बाटली पाठवूं. सर्वांस घेण्यास सुलभ पडावी ह्मणून हिची किंमत आह्मीं फायद्याकडे न पहातां फारच माफक ठेविली आहे.

एक बाटलीस ४ आणे व बंगी टपाल व व्ही. पी. खर्च ३ आणे
डजन बाटल्यास रु. २–८ " " " ६ आणे

सूचना] पत्र लिहिणारांनीं इंग्रजींत अथवा बालबोध लिपींत आमचेवर दया करून लिहीणें कळावें. तपकीर मिळण्याचें ठिकाणः—

गुरुबसवा आणि कंपनी,
सावकार पेठ, मद्रास

नो. नं. १४

जाहिर नोटीस

उमरी येथील रा. शंकर महादेव मोहळकर ह्यांच्या उमरी येथील जठार पेठेंतील बंगल्याबद्दल भाड्यानें अगर विकत घेणें असल्यास रा. रा. रामचंद्र विष्णु महाजनी वकील आकोले यांच्याशी प्रत्यक्ष भेटीनें अगर पत्रानें खुलासा करून घ्यावा.

नो० नं० १९

नोटीस

नोटीस बेशमी बळीराम वा॥ खुशालजी कुणबी नायकवाडी राहणार मौजे कुस्ट ता० एलिचपूर जि० उमरावती यांस—

खालीं सही करणार इजकडून नोटीस देण्यांत येतें कीं तुं माझा लग्नाचा नवरा आहे लग्न होण्यास सरासरी १९ वर्षें झालीं मला वयांत येण्यास ९ वर्षें झालीं. मी लहाणपणी बरेचवेळा तुझे घरीं आले हल्लीं मला वयांत आल्यापासून तूं मला नेले नाहीं मी एक दोन वेळा तुझे घरीं आले परंतु तुं मला घरीं राहू नदेतां हाकून लाविले तेव्हांपासून मी आपले बापाचे शेजारी राहून लोकांचे कर्ज काढून उदरनिर्वाह केला त्यामुळें मला लोकांचे कर्ज ३०० रुपये झाले आहे. कारितां या नोटीशीनें कळविलें जाते कीं ही नोटीस पावल्यापासून आठ दिवसांचे आंत मजकडेस असलेले लोकांचे कर्ज देऊन मला घेऊन जावे तसें न केल्यास हीच नोटीस फारकती समजून मी दुसऱ्याशी गंधर्व करीन व तुमचेवर रुपये ३०० चा दावा करून खर्चासह रुपये भरून घेईन ही नोटीस दिली सही तारीख ३०।४।१९१३ इसवी.

सही
कासी मर्द बळीरामजी निशाणी
हातचा आंगठा असे.

नो० नं० १६

Oriental Government security LIFE ASSURANCE COMPANy Limited

ESTABLISHED IN 1874.
R. Paterson, Brown, Manager,
HEAD OFFICE—BOMBAY

FUNDS Exceed 4 crores

CLAIMS PAID FOR OVER 3 CRORES
IMMEDIATE SETTLEMENT OF CLAIMS

If there be one thing of more importance than another in connection with Life Assurance, it is when claims arise, that the amount due under the policy be paid to the Claimants at the earliest possible date. This the Directors of the 'Oriental' keep well before them and act up to, treating their clients with the utmost liberality.

UNQUESTIONABLE SECURITY.

It is not sufficient to read that a Company's funds amount to a given sum, but it is essential to know how such Funds are invested:—if in miscellaneous and risky investments or how secured.

The Funds of the 'Oriental' are invested in Government Securitie and lodged with the Government Official Trustee of Bombay in terms of the Company's Trust Deed, as Security for Claims arising through deceasr of assured lives, and endowment policies matured.

Government Officers, Professional men, Tradesmen and others by employinn portion of their annual income or profits in effecting life policies, at oneg create a fund equivalent to the savings of many years.

No man can be sure how long he will live, and although he may save money yet, if he dies early before he had time to save much, his wife and family may be in distress. Life Assurance is a means by which this danger is got over. Life being so uncertain, the sooner a man makes up his mind to assure his life the better. Once satisfied of the propriety of the step, do not delay. There are numerous instances in the records of the Oriental' where the delay of a month or less, has left the family without the intended provision.

INFLUENTIAL AND ENERGETIC AGENTS WANTED. For terms please apply to the undersigned.

Prospectuses, forms and any further information can be obtained on application to

M. DESOUZA,
CHIEF AGENT, Nagpur

CHIEF AGENCY FOR C. P., BERAR & KHANDESH No. No 17

हें पत्र आकोला येथें कैलासवासी खंडेराव बाळाजी फडके यांच्या वऱ्हाडसमाचार छापखान्यांत नारायण खंडेराव फडके यांनीं सदाशिवआश्रमांत छापून प्रसिद्ध केलें.

Registered NO N. 150

वऱ्हाडसमाचार.

Berar Samachar.

वर्ष ४७] आकोला-- सोमवार तारीख १९ माहे मे सन १९१३ इ० [अंक १९

वर्गणीचे दर

आकोल्यांतील लोकांस........१ रुपया
बाहेरगांवीं ट हां. ....२ रुपय
वर्गणी आगाउच घेण्याची वहिवाट ठेविली आहे.

नोटीशीचे दर

दर ओळीस दीड आणा.
हेडिंगच्या दोन ओळी धरल्या जातील
नोटीस सुवाच्य असली पाहिजे.

सूचनाः– गुरुवारच्या आंत येणाऱ्या नोटीसा त्याच आठवड्यांत घेतल्या जातील. पाुढें येणाऱ्या नोटिसास स्पेशल चार्ज पडेल.

जाहिरात

मुंबई ब्यांकेची सेव्हिंग ब्यांक.

ह्या बँकेंत खालीं दिलेल्या अटींवर ठेवी ठेवितां येतात.

कोणत्याही वर्षाचे १ ले जानेवारी आणि ३१ दिसेंबर याच्या दरम्यान एक हजार रुपये पर्यंत पैसा ठेविला जाईल.

ठेवी दोन अथवा अधिक इसमांच्या नांवावर ठेवतां येतील आणि तो पैसा त्यापैकीं एकास अथवा जास्त इसमांस अगर त्यांपैकीं मयताचे मागें राहील त्यांस काढतां येईल

व्याज दर साल दर शेंकडा तीन रुपयाप्रमाणें दिलें जाईल. व्याजाची आकारणी प्रत्येक महिन्याची जी कनिष्ठ शिल्लक असेल तिजवर केली जाईल. मात्र पांच हजारावरील शिल्लक रकमेस व्याज नाहीं. नियमांच्या प्रती बँकेंत अर्ज केला असतां मिळतील.

मुंबई ब्यांक आकोला ९।९।०९ { G. A. Phillips. एजंट

नं १

मुंबई बँकचें सोनें.

मुंबई बँकचा छाप असलेल्या उत्तम कसाच्या सोन्याच्या चिपा मुंबई बँकच्या आकोले आणि उमरावती येथील ऑफिसांत विकत मिळतील. गिऱ्हाइकानें जास्त माहिती करितां बँकेंत तपास करावा.

एका चिपचें वजन २६$\frac{3}{4}$ तोळे असतें.

साधारण भाव वऱ्हाड समाचार वर्तमानपत्रांत बाजारभाव ह्या सदराखालीं सांपडेल.

मुंबई बँक आकोला २१-९-१० { G. A. PHILLIPS. एजंट

नो० नं० २

हिंदुस्थानावर अरिष्ट.

हिंदुस्थानातील रहिवाशांच्या पाठीस ज्वर व हिंवताप यांचें अरिष्ट सदोदित लागलेलें आहे पण त्याचा प्रतिकार करण्यास बाटलीवाला यांचें हिंवतापाचें औषध व गोळ्या हे रामबाण आहेत. ताप किंवा शीतज्वर येणारसें वाटतांच हें औषध घ्यावें. किं. १ रु

बाटलीवाला यांच्या निस्तेज लोकांसाठीं शक्तिकारक गोळ्या

हें औषध घेतल्यानें भागवटा, मेंदूचे श्रम, पौरुषनाश, अशक्तता व क्षयरोगाचें स्वरूप, त्याप्रमाणें अजीर्ण इ. इ. विकार. तावडतोब दूर होतात. किं रु. १८०

बाटलीवाला यांचें दंतमंजन.

हें दंतमंजन मायफळाशीं कांहीं इंग्रजी औषधांचा वैद्यकीय रीतीनें मिलाफ करून बनविलें आहे. किं. ०४

बाटलीवाल्याचें गजकर्णावर मलम.

यानें गजकर्ण, कुजली खरूज याचा विकार एका दिवसांत नाहींसा होतो. किं ०४

हीं औषधें सर्व औषधी विकणाऱ्या दुकानावर व डॉ. एच. एल. बाटलीवाला जे. पी. मु वरली लेबोरेटरी दादर, मुंबई यांजकडे मिळतात.

नो० नं० ३

जाहिरात

सर्वत्र लोकांस जाहीर करण्यांत येते कीं श्रीसमर्थ गजानन आवलीया महाराज संस्थान शेगांव यांचे समाधीचें (मंदीराचें) काम बांधण्याचे सुरू आहे यास लागणारा खर्च फार असून तो लोकाश्रयावर अवलंबून आहे. वर्गणीचें कामीं संस्थानाकडून हरी कुकाजी आणे वेंकटलाल भवानीदास व गोपाळ मारुती लउळ व रावजी नारायण महाजन यांस वसूल कर्ते नेमिले गेले आहे. कांहीं लोक हरदास संन्याशी वगैरे हे या मठाचें कामासाठीं वर्गणी वसूल करतात ह्मणून समजतें त्यांस वर्गणी न देतां या वरील ४ इसमांसच वर्गणी द्यावी. जा[illegible] चार इसम बद्दल ज्यास संशय येईल त्यांनीं वर्गणी शेगांवकर भिकाजी खंडुजी पाटील यांचे दुकानी मनीआर्डरीनें पाठवावी.

व्यवस्थापक
रामचंद्र कृष्णाजी पाटील

नो० नं० ४

—सीतागीत—किं. २ आणे

शाळा खात्यानें मंजूर केलेलें, मनोरंजन, केसरी, आनंद वगैरेनीं उत्तम अभिप्राय दिलेलें, मुद्दाम स्त्रियांकरितां सोप्या व चटकदार चालीवर रचलेलें.

अडीच आण्याची तिकिटें पाठवून मागवा

कर्ताः--- गणेश दिनकर आठवले
घर नं. ६७२ सदाशिवपेठ
पुणें सिटी.

नो० नं० ५

निराश्रित बालरक्षण गृह

सर्वत्र जनसमाजास अल्प मतीनें व अज्ञान बुद्धीनें व नम्रतेनें जाहीर करण्यांत येते कीं ज्या ज्या ज्ञातींत पुनरविवाहाची वहिवाट नाहीं त्या त्या ज्ञातींत वैधव्याचें प्रमाण दिवसें दिवस वाढत चाललें आहे यामुळें गर्भपात बालहत्यादी पातकें कशीं होतात व त्यांचा परिणाम पातकी व त्यांचे संसर्गी लोकांस कसा भोगावा लागतो व सदरील संबंधानें अनीवार्य संकटांत पडल्यामुळें त्यांना किती दुःखें सोसावीं लागतात. ते तपसीलवार लिहिण्यास अशक्य आहे. तरी थोडक्यांत त्याचा परिणाम इतकांच आहे कीं ईश्वरापुढें पातकी, सरकारपुढें गुन्हेगार, व आपआपल्या ज्ञातींत अनेक प्रकारच्या दोषास पात्र व घरांतील आप्त वर्गास स्वतः डोळ्यावर झांकण टाकून कानाडोळा कसा होतो याचा विचार प्रत्येकांनी स्वतःच करावा. या सर्व गोष्टीविषयीं जगानियंत्या परमेश्वरानें माझें मनांत संचार केल्यामुळें वर दर्शविलेल्या संकटांतून निभावण्याकरितां आकोला ताजनापेठेंत हनुमान वस्तींत मारुतीचें देवळाजवळ **निराश्रित बालरक्षण गृह** स्थापन केलें आहे. भाड्यानें घेतलेलें घर केव्हां सोडावें लागेल याचा निश्चय नसतो या करितां मुद्दाम विकत घेतलेलें घर या कामीं अर्पण केलें व वर दर्शविलेल्या नांवाची फळी त्या ठिकाणीं लावलेली आहे. या कामीं संचार करणारा व प्रत्यक्ष हातानी करविणारा व अशा कामीं सर्व प्रकारें निरंतर यश देणारा जगनियंता परमेश्वरच समर्थ आहे.

आपलें अज्ञान बालक जी. श्रीमंतातर्फे
ग्यानेजर विष्णु प्रभुराम पेन्शनर
हायकोर्ट पिटिशनरायटर
आकोला वऱ्हाड

ता० १६-५-१२
नो. नं. ६

वऱ्हाडांत खात्रीची उत्तम नवीन सोय.

खरे गारेचे थंडचष्मे

आह्मीं मुद्दाम वऱ्हाडच्या लोकांकरितां डोळे तपासून सर्व तऱ्हेच्या फ्रेमपद्धत खरे गारेचे थंड चष्मे माफक दरानें विकण्याचें दुकान काढलें आहे. मुंबई वगैरे मोठ्या ठिकाणच्या भपक्यावर मंडळी कशी फसतात हें सर्वांना श्रुतच आहे सर्व गरजूनी अनुभव घेवून पहावा.

गोपाळ पांडुरंग आणि कंपनी
आकोला

नो० नं० ७

उन्हाळ्याकरितां

लिमलेटच्या वड्या

१६ वड्यांचे बाटलीस ८ आणे प[illegible] टखर्च माफ. ६ बाटल्या घेणारास ए[illegible] बाटली फुकट. खात्री करितां एकच माग[illegible]

डि. व्ही. राजवाडे बुधवार पेठ पुणें सि[illegible]

नो० नं० ८

अपूर्व लाभ! अपूर्व संधी!! अपूर्व संत्री!

उत्तम कलप.

—:-*-:-*-:—

जर तुह्माला तरुण दिसावे अशी इच्छा असेल तर आमचा कलप वापरा. [illegible] योगें केंस काळे कुळकुळीत होऊन पुनः पांढरे होत नाहीत इतकेंच ना[illegible] तर त्या पासून केंस रेशमासारखें म[illegible] होतात. पुष्कळ श्रीमंत लोकांनी आम[illegible] कलप वापरून अनुभव पाहिलेला आ[illegible] एक पेटी ६ महिने पुरते. त्याच्या उप[illegible] गापुढें किंमत फारच स्वस्त ह्मणजे [illegible] पेटीस फक्त १ च रुपया ठेविला आ[illegible] ट. ह. निराळा

आमचा पत्ता

हजरत मौलाना आशके यानदा[illegible]
जनाब हाजी पीर स[illegible]
नूरशाह हामदा[illegible]
पोष्ट ३ मुं[illegible]

नो० नं० ९

रामबाण उपाय.

रक्तपिती व कोड

दहाहजार पुड्याफुकट. आह्मीं आम[illegible] औषधाची खात्री पटावी ह्मणून १००[illegible] नमुन्याच्या पुड्या करण्याचें योजिलें [illegible] या पुड्या वरील महारोग दुरुस्त हो[illegible] सारख्या आहेत. हे त्या निःसंषय करितील. या पुड्या वापरून अ[illegible] पहावा ह्मणजे खात्री होईल. नमुन्या[illegible] पुडीची किंमत फक्त [illegible] ही किंमत फक्त टपाल [illegible] खर्चापुरतीच आहे

२ आह्मीं रक्तपिती, कोड, [illegible] उद्भवतात त्याची शुश्रुषा कशी [illegible] वगैरे माहितीचे इंग्रजी व बंगाली पुस्तक तयार केलें आहे तेंही गरजूंनीं अवश्य वाचण्या लायक [illegible] ह्मणजे त्या पासून त्वचे संबंधीं पूर्ण माहिती होईल किमत फक्त [illegible] सह ॥=सर्व पत्र व्यवहार इंग्रजींत

पण्डीत कृपाराम
८ नंदीबागनलेन पो. सालकि[illegible]

नो० नं० १०

नोटीस

हिंदुस्थान सरकारचा होम डिपार्टमेंटचा ठराव नं० २८३१-४२, ता० ८ डिसेंबर न १८९९, यांतील खालील उतारा सर्व लोकांचे माहिती करितां प्रसिद्ध करण्यांत त आहे.

ई० आर० के० ब्लेकिन्सॉप,
चीफ सेक्रेटरी, निस्बत,
चीफ कमिशनर,
मध्यप्रांत

नागपूर
ता० मे,
सन १९१३

ठराव.

सेक्रेटरी ऑफ् स्टेट फॉर इंडिया यांनीं हिंदुस्थान सरकारचे नजरेस असें आणिलें ाहे कीं इंग्लडांत गेलेले हिंदुस्थानांतील विद्यार्थी किंवा इतर रहिवाशी हे, जेथें ासपोर्ट [रहदारी परवाना] जवळ असणें इष्ट किंवा जरूर असतें अशा परदेशांत ्वास करिता यावा ह्मणून पासपोर्ट मिळण्यासाठीं अर्ज करितात, व अर्जदार हा ्रिटिश प्रजा आहे व ह्मणून त्यास पासपोर्ट मिळण्याचा हक्क आहे अशाबद्दल ्रावा नसल्यामुळें वारंवार अडचण पडते असें अनेक वेळां घडतें. तसेंच स्वदेशी रत जाऊं इच्छिणारे निराधार हिंदी लोक व पुरेसा पैसा नसल्यामुळें अभ्यासक्रम ्राकरण्यास असमर्थ असे हिंदी विद्यार्थी यांजकडून साहेब महसूफांस मदतीसाठीं ारंवार अर्ज करण्यांत येतात·

२. अशा बाबतींत सेक्रेटरी ऑफस्टेट यांना समाधानकारक व्यवस्था करिता यावी ्हणून गव्हर्नर जनरल इन कौन्सिल यांनीं असें ठरविलें आहे कीं इंग्लडांत जाणारे विद्यार्थी व इतर हिंदी लोक यांचे मनावर खालील गोष्ट चांगली बिंबविणें अवश्य ाहे. ती ही—त्यांनीं हिंदुस्थान सोडण्यापूर्वी, ते ब्रिटिश हिंदुस्थानचे रहिवाशी ्रसतील तर आपले जिल्ह्याचे मुख्य अधिकाऱ्याचे सहीचा (प्रेसिडेन्सी टाऊन मध्यें ्रोलिस कमिशनरचे सहीचा) व देशी संस्थानचे रहिवाशी असतील तर पोलिटिकल ्रॉफिसरचे सहीचा, या ठरावास जोडलेल्या नमुन्या प्रमाणें ओळख पटविणारा दाखला (सर्टिफिकेट ऑफ आयडेंटिटी) घेऊन ठेवावा हें इष्ट आहे. विद्यार्थ्यांचे बाबतींत ह्या दाखल्यावर त्या विद्यार्थ्यांचे शेवटचे शाळेच्या अगर कॉलेजच्या मुख्य अधिकाऱ्याची सही घेऊन आणखी, जरूर असेल त्याप्रमाणें जिल्हा अधिकाऱ्याची (प्रेसिडेन्सी टाऊनमध्यें पोलिस कमीशनरची) किंवा पोलिटिकल ऑफिसराची सही घ्यावी.

ओळख पटविणाऱ्या दाखल्या (सर्टिफिकेट ऑफ आयडेंटिटी) चा नमुना.

(१) अर्ज दाराचें नांव ____
(२) बापाचें नांव व जात ____
(३) राहण्याचें ठिकाण ____
(४) अर्जदाचें वय ____
(५) अर्जदाराचा देश* ____
(६) बापाची [किंवा पालकाची) सामाजिक व सांपत्तिक स्थिति—
(७) हिंदुस्थान कधीं सोडणार ह्याची अंदाजानें तारीख ____
(८) अर्जदाराचा इंग्लंड (युरोप) ला जाण्याचा उद्देश——

सही ____
डेप्युटी कमिशनर, अथवा पोलिटिकल एजंट अथवा शाळेचा किंवा कॉलेजचा मुख्य अधिकारी+ ____
अर्जदाराची सही ____
माझे समक्ष सही केली.
डेप्युटी कमिशनर किंवा पोलिटिकल एजंट.

* ह्मणजे तो ब्रिटिश मुलुखांत जन्मल्यामुळें किंवा राहिल्यामुळें ब्रिटिश प्रजा आहे किंवा देशी संस्थानची प्रजा आहे.

+ शाळांच्या किंवा कॉलेजांच्या मुख्य अधिकाऱ्यांच्या सह्यांचे सर्टिफिकेटांवर आणखी जिल्हा किंवा पोलिटिकल अधिकाऱ्याची सही घ्यावी.

नो० नं० ११

नोटीस

नोटीस राघुगीर वल्द भगवानगीर गुसाई राहणार मंगरूळपीर तालुके मंगरूळ जिल्हा अकोला यांसः-जमनी मर्द राघुगीर गुसाई राहणार भोजला तालुके पुसद जिल्हा यवतमाळ

मी या जाहीर नोटीसीनें कळविते कीं, मी तुमची लग्नाची बायको असून तुह्मी मजला मारहाण करून हाकलून दिली व मी माझे बापाचे घरीं दोन २ वर्षे होत आले आहे. तुह्मी मजला नांदण्यास नेत नाहीं. आता मजला नेणे असेल तर माझे अन्नवस्त्राचे व खर्च रु. १५० दीडसे साहुकाराचे देऊन मजला १५ दिवसांत घेऊन जाणे व माझा बाप रामगीर तुमचे गावीं आला त्या वेळेस तुह्मी चार पंचा समोर सोडपत्र करून देतो माझी कांहीं तक्रार नाहीं असें तुह्मी कबूल केलें आहे आतां ही नोटीस पाहताच सदर्हू रकम साहुकारास देऊन इकडून मजला मारहाण न करण्या बद्दल लायक मनुष्याची खात्री देणे. ता. ६-५-१९१३

सही

जमनी मर्द राघुगीर गुसाई हीची

नो० नं० १२ बांगडी अंगे

पत्रव्यवहार

उंदीर न मरण्यास सुलभ उपाय.

श्रीयुत वऱ्हाड समाचार कर्ते यांसः—

सा० न० वि० वि० खालील चार ओळीस येत्या अंकी अवश्य स्थळ यावें.

हल्लीं आकोलें येथें कोठें कोठें पाळी व उंदीर मरूं लागले असून ते प्लेग मुळें मरतात असें कित्येकांस वाटूं लागले आहे. परंतु माझे मतें ते प्लेग मुळें मरत नसून येथें उन्हाळा फार असून त्यांस लागणारें पाणी प्रत्येक घरीं त्यांना पाहिजे तेव्हां मिळत नसल्या मुळें ते मरत आहेत. या करितां प्रत्येकानें आपापल्या घरांत दोन चार ठिकाणीं त्यांना प्यावयास सांपडेल असें पाणी उथळ तोंडाच्या भांड्यांत (उ० वाटी, बशा, परळ वगैरेंत) ठेवावें. व उंदिर वगैरे जंतूंचा प्राण वांचविण्याचें पुण्य पदरीं घेऊन त्यांच्या मरणामुळें लोकांना वाटत असलेली प्लेगची भीती दूर करावी. अशी सर्वत्रांस विनंती आहे. कळावें लोभ असावा हे वि० आपला

मि० वैशाख शु॥ ३ } हरी शास्त्री पराडकर
शके १८३५ } वैद्य श्रीकृष्ण चिकित्सालय आकोला

वऱ्हाडसमाचार

वैशाख शुद्ध १४ शके १८३५ प्रमादी

अफूचा प्रश्न

अफू संबंधानें चीन देशाशीं हिंदुस्थानचा जो करार नामा झाला आहे त्या प्रमाणें आणखी कांहीं वर्षे त्या देशानें हिंदुस्थानची अफू कांहीं ठरावीक प्रमाणांत विकत घ्यावी असें ठरले आहे· पण या कराराच्या बाबींतून चिनची मुक्तता करावी व आतां पासूनच हिंदुस्थानची अफू घेणें बंद करण्याची त्याला मुभा द्यावी असा मोठा सात्विकपणाचा ठराव एका मिशनरी ग्रहस्थानें पार्लमेंटापुढें नुकताच आणिला होता. पण हिंदुस्थानच्या अंडरसेक्रेटरी साहेबांनीं त्यांना सगळी स्थिति नीटपणें समजावून सांगितल्यावर तो मागें घेण्यांत आला. चिनी लोकांचें अफूचें व्यसन बंद करण्यासाठीं हिंदुस्थानानें दरसाल लाखो रुपयांचें नुकसान सोसण्यास तयार व्हावें यांत नीतिदृष्ट्या हिंदुस्थानला मोठें भूषण आहे यांत शंका नाहीं आणि येवढें परोपकाराचें पुण्य पदरीं पाडून घेण्याची संधी आयती आली असतां हिंदुस्थानानें त्याला पाठ दाखवावी हें कदापी योग्य होणार नाहीं. पण ज्यासाठीं आपण येवढें नुकसान सोसण्यास तयार झालों आहों त्याची स्वतःची उन्नतीविषयींची खरी कळकळ कितीशी आहे हें पाहण्याचें त्याचें काम आहे. चिनी लोकाला आपल्या कराराच्या बंधनांतून हिंदुस्थानानें मुक्त करावें असें ह्मणणारांनीं अगोचर चीन देशाला स्वतःच्या उन्नतीची खरी कळकळ कितीशी आहे हें सप्रमाण दाखववावयास पाहिजे होतें. अंडरसेक्रेटरी साहेब ह्मणतात कीं चीनच्या प्रजासत्ताक राज्याच्या सध्याच्या चालकांचें अफूचें व्यसन बंद करण्या विषयीं अटोकाट प्रयत्न चालले आहेत· अफू जवळ बाळगल्याबद्दल त्यांनीं कित्येकांना फार कडक शिक्षाही केल्या आहेत. पण याच्या उलट असेंही प्रसिद्ध झालें आहे कीं चीन देशानें हिंदुस्थानची अफू घेण्याचें जरी बंद केलें आहे तरी त्यामुळें त्यांच्या व्यसनाला आळा बसलेला नाहीं. कारण कीं चिनीलोक स्वतःच आपल्या देशांत अफूची लागवड [illegible] लागले आहेत व हें प्र[illegible] ही चिनी [illegible] लागवडीला कोणत्याही [illegible] बंध करीत नाहींत. थोड्या [illegible] विलायतेंतल्या एका प्रसिद्ध व[illegible] पत्राच्या चीनी बा[illegible] कोणत्या [illegible] प्रमाणांत [illegible] ड्यासह [illegible] डर सेक्रेट[illegible] तीशीं मे[illegible] नाहीं. हिंदुस्थानचे अफूचे व्यापाऱ्यांनी आपला प्रतिनिधि चीन देशांत पाठवून खरी माहिती आणावी. ती माहिती अंडर सेक्रेटरी साहेबांनीं सांगितलेल्या गोष्टींशीं जुळती असली तर नीतीमत्तेच्या प्रसारासाठीं भूत दयेनें प्रेरित होऊन आर्थिक नुकसान सोसण्यास हिंदुस्थान तयार झालेंच आहे. पण खरी स्थिति तशी नसल्यास हिंदुस्थान करीत असलेला स्वार्थत्याग अनाठायीं होईल. या साठीं अफूच्या व्यापाऱ्यांनीं सरकारकडे आपल्या नुकसानीची भरपाई मागण्याविषयींचा नुसता अर्ज पाठवून स्वस्थ बसूं नये, तर त्या अर्जांत नमूद केलेल्या तक्रारीच्या समर्थनार्थ पुरावा गोळा करून तो सप्रमाण जगापुढें मांडावा. तरच त्यांच्या प्रयत्नाला यश येण्याचा संभव आहे. नाहींपेक्षां परभारें दुसऱ्याच्या घरावर उदक सोडून दानाचें महत्पुण्य स्वतःच्या पदरीं पाडून घेण्यास टपलेले महामे आरडा ओरड करून आपलेंच ह्मणणें खरें करण्यास चुकावयाचे नाहींत. हें त्यांनीं ध्यानांत ठेवावें.

कंपनी आक्टाची सुधारणा

हल्लींच्या कायदे करण्याच्या पद्धतींतला मोठा ठळक दोष ह्मटला ह्मणजे घाई हा होय. एखाद्या विशेष महत्त्वाच्या व जरूरीच्या प्रसंगीं घाईनें एखादा कायदा पास करून घेतला तर गोष्ट निराळी. पण अलीकडे पहावें तर असें दिसतें कीं जो कायदा सामान्यतः लोकांना नापसंत होण्याचा संभव असेल तो पास करून घेण्याची सरकारी सभासदांना विलक्षण घाई होते. घाईनें पास केलेल्या कायद्यांत दोष राहणारच, आणि ते राहिले ह्मणजे कायद्याच्या मागोमाग सुधारणाबिलें यावयाचीं. दोनमहिन्यांपूर्वी लोकनियुक्त सभासद नको नको ह्मणत असतां सरकारनें घाई करून कंपनीआक्ट पास करून घेतला, आणि आंत त्यांतल्या दोषांची

दुरुस्ती करणारें बिल लवकरच पुढें येणार आहे. या नव्या बिलांत मुख्यतः दोन कलमें आहेत. प्रत्येक कंपनीला डायरेक्टर असले पाहिजेत. या डायरेक्टरांत म्यानेजिंग एजंटसची संख्या अल्प असली पाहिजे व कंत्राट वगैरे देतांना कंत्राट घेणाऱ्याशीं आपले जर कांहीं हितसंबंध असले तर ते डायरेक्टरांनीं अगोदर दाखविले पाहिजेत, अशा अर्थाचीं अवश्य असलेलीं कलमें सदर आक्टांत आतां घालण्यांत येणार आहेत. प्रश्न हा आहे कीं कंपनी आक्ट येवढ्या घाईनें पास करण्याचें काय प्रयोजन होतें? त्याच्यावांचून राज्ययंत्र सुरळीत चालत नव्हतें काय? अधिकाऱ्यांना कित्येक वेळां निष्कारण लोकमताला बाजूला ठेवण्याची लहर लागत असते असा आरोप टीकाकार हिंदुस्थानच्या राज्यकर्त्यांवर करित असतात. त्यांना अशा गोष्टीमुळें निष्कारण टीका करण्यास हिंदुस्थान सरकारनें जागा कां द्यावी तें कळत नाहीं.

बरें, ज्या आक्टाची खरोखर सुधारणा व्हावयास पाहिजे त्याची सुधारणा करण्याची आठवणही सरकारास होत नाहीं! लार्ड कर्झन यांच्या वेळच्या राज्यधोरणांत व सध्याच्या धोरणांत पुष्कळच अंतर पडलें आहे. पूर्वीपेक्षां आतांची राजनीति अधिक उदारपणाची, आणि लोकांच्या मताला मान देऊन त्यांचा विश्वास संपादणारी आहे. असें असतां लॉर्ड कर्झन साहेबांच्या वेळीं युनिव्हर्सिटयांच्या रचने संबधानें जो कायदा एकदा पास झाला, व ज्यांत लोकांच्या हक्काच्या मर्यादा जितक्या संकुचित क्षेत्रांत आणितां आल्या तितक्या आणिल्या आहेत, त्या आक्टाची सुधारणा करण्याचें नांव ही सरकारी अधिकारी काढित नाहीं. हल्लीं सरकारच्या राज्यकारभारांत देशी लोकांचें अंग बरेंच ज्यास्त ठेवण्यांत आलें आहे, पण युनिव्हर्सिटीच्या कारभारांत मात्र पूर्वीचा संकुचितपणा कायम तो कायम! कोणी लोकनियुक्तसभासद युनिव्हर्सिटी आक्ट सुधारून हल्लींच्या काळाला अनुरूप करण्याविषयींची चळवळ सुरू करील काय?

स्तुत्य उपक्रम

...पर्यंत...र्णो, ...बर्का बेरानरसापर. मुंबई, पु... कलकत्ता, नाग... वगैरे मोठाल्या शहरांतून जेथें इस्पितळांतून युरोपियन रोगी असतात, तेथें त्यांच्यासाठीं करमणुकीचीं पुस्तकें वगैरे थोडीं बहुत ठेविलेलीं असतात. पण अशी मनोरंजक पुस्तकांच्या संग्रहाची व्यवस्था देशी रोग्यासाठीं केलेली कोठें पाहण्यांत नाहीं, व तिकडे कोणाचें लक्ष गेलें नाहीं पण थोड्या वर्षांपुर्वी काबूलचे अमिराची स्वारी हिंदुस्थानांत आली होती त्यावेळीं त्यांनीं इकडील प्रत्येक संस्थेचे बारकाईनें निरिक्षण करून इकडील इस्पितळासंबंधानें जे उद्गार काढले ते फार मार्मिक होते. ते ह्मणाले कीं हिंदुस्थानांत रोग्यांची चिकित्सा होते, रोगांची नाहीं. या लहानशा वाक्यांत किती तरी अर्थ भरला आहे! आनंदाची गोष्ट आहे कीं कलकत्याचे डा० हिरालाल बसु प्रभृति कित्येक देशी गृहस्थांचें लक्ष या गोष्टीकडे जाऊन त्यांनीं देशी रोग्यासाठीं देशी पुस्तकांचा संग्रह तेथील मेडिकल कॉलेज हास्पिटलांत करण्याचा उपक्रम केला आहे. वस्तुतः ही व्यवस्था एक हजार रुपयाच्या रकमेंत प्रत्येक इस्पितळांत करतां येण्या सारखी आहे, आणि जेथें रोग्यांच्या सुखासमाधानार्थ हवाशीर बंगले बांधण्याचें कामीं किंवा युरोपियन डाक्तर व नर्सेस यांचे पगाराचे पायीं हजारों रुपये खर्च होतात. त्या ठिकाणीं या सोयींसाठीं आणखी एखादा हजार रुपयाचा खर्च झाला तर तो अनाठायीं गेला असें वाटण्याचें कारण नाहीं. आमच्या देशांत शेट दामोदरदास सुखडवाला यांच्या सारखे मोफत वाचनालयें काढणारे दानशूर खाजगी धनिक गृहस्थही आहेत. त्यांनीं संस्थानिकांनीं व सरकारनें मनावर घेतल्यास प्रत्येक इस्पितळाला जोडून लहानशी टुमदार वाचनशाला सहज जोडण्यांत येईल.

श्रम संशोधन

हिंदुस्थानचा ब्रिटिश राज्याशीं जो संबंध जडला आहे तो परमेश्वरेच्छेनें भारतीयांच्या हितासाठींच जडला आहे या मतावर आमचा पूर्ण विश्वास आहे. पण तेवढ्या वरून इंग्रज जें ... करतील तें सगळें आमच्याच हितासाठीं, त्यांत त्यांचा स्वार्थ बिल्कुल नाहीं. आणि अशा निःस्वार्थ कृत्या बद्दल आह्मी हरहमेष त्यांच्या उपकार कृत्यांची स्मरणी ओढीत बसलें पाहिजे अशी जी अपेक्षा कित्येक इंग्रज लेखक करीत असतात ती मात्र निरर्थक ह्मटली पाहिजे. विलायतेंतील स्ट्याटिस्ट पत्राचे संपादक अशाच रितीनें आमच्या जवळून भलत्याच गोष्टी बद्दल आभाराची अपेक्षा करीत आहेत ...ष इंग्रज भांड... व्याजानें भां... उपकार मान... माजी गव्हर्नर फर्ग्युसन कॉले... हेंच सांगितलें रेल्वेत (... किंवा इतर कार... घालतात तें तिकडे व्यापाराचे चढाओढी मुळें भांडवल गुंतविण्यास जागा उरली नाहीं आणि रिकामें भांडवल जवळ ठेवावयाचें त्यापेक्षां हलक्या दरानें कां होईना, पण गुंतलेलें चागलें या स्वार्थाच्या दृष्टीनें घालीत असतात. विलायतेंत सात आठ टक्के व्याज मिळत असतां तिकडे भांडवल न गुंतवितां हिंदुस्थानच्या कल्याणासाठीं नुकसान सोसून तीन साडेतीन टक्यांनीं रकमा देण्याइतके व्यवहारमूढ इंग्रजभांडवलवाले खास नाहींत. दुसरी एक गोष्ट हे लेखक विसरतात. ती ही कीं हिंदुस्थानाला दिलेलें भांडवल बुडण्याची यत्किंचितही भीती नाहीं. भांडवलाची इतकी सुरक्षितता असल्यावर आणि प्रत्यक्ष व्याजाच्या रूपानें नसला तरी अप्रत्यक्ष रीतीनें शेकडों प्रकारें फायदा होत असल्यावर हिंदुस्थानला हलक्या व्याजानें कर्ज देण्यास कोणता व्यवहारज्ञ इंग्रज सावकार कबूल होणार नाहीं? इंग्रज सावकाराचें हें कृत्य केवळ भूतदयेचा कोंढा हिंदुस्थानावरच कां यावा? चीन देशाला आज पैशाची अतिशय चणचण आहे. त्या लोकांकडे तो प्रवाह कां वळूं नये? चिनी लोकांना कर्ज देतांना मात्र त्या लोकांचे हातपाय जखडून टाकणाऱ्या शर्ती घालण्याची अवश्यकता इंग्रज व इतर युरोपियन राष्ट्रें यांना कां वाटवे? व इतक्या शर्ती ठेवूनही व्याजाचा दर हिंदुस्थानच्या दुप्पट कां मागावा? जो विचार करून पाहील त्याला याचें कारण कळेल. तें हेंच कीं चिनी प्रजासत्ताक राज्याविषयीं अद्याप सुरक्षितपणा वाटत नाहीं. तेथें कांहीं वर्षांनीं व्याज राहिलेंच, पण मुद्दल तरी परत येईल कीं नाहीं याचीच शंका वाटते. अर्थात अशा व्यवहारांत पैसे गुंतविण्यास कोण धजेल? पण हिंदुस्थानची गोष्ट अगदींच निराळी. राज्याची सुरक्षितता, लोकांवर अमर्याद सत्ता, लोकांचा गरीब स्वभाव व अज्ञान आणि इंग्रज लोकांना असलेले विशेष हक्क व त्या हक्कांबरोबर येणारे विशेष फायदे या सर्वांचा विचार करून इंग्रज सावकार येथील तीन साडेतीन टक्के व्याज अधिक सोयीचें समजतात व व्यवहार दृष्टीनें इकडे भांडवल घालतात, यांत त्यांची भूतदया किंवा परोपकारबुद्धि आहे असें मानणें हा निवळ श्रम आहे.

लॉर्ड हार्डिंज यांचा राजीनामा,

कलकत्त्यांचीं आंग्लो-इंडियनपत्रें व हल्लींचे व्हाइसराय लॉर्ड हार्डिंज यांचे ग्रहांचे पटत नाहीं हें आतां सर्वांस महशूर झालें आहे. हिंदुस्थानची राजधानी कलकत्याहून दिल्लीला नेली हें त्यांच्या ग्रहांत वितुष्ट ... कारण, आणि ... बसाव ... पणानें तीचती कंडी प्रांतक ... त्यांची अंतर्यामीची दुष्ट इछा त्यांना प्रेरणा करित असते. लॉर्ड हार्डिंज साहेब पुढच्या वर्षी राजीनामा देऊन जाणार येवढेंच नाहीं, तर त्यांच्या जागीं पब्लिक सर्विस कमिशनचे अध्यक्ष लार्ड इसलिंगटन हे येणार हेंही कलकत्याच्या कॅपिटल पत्रानें ठरवून ठेविलें आहे! हिंदुस्थानांतलीं वर्तमानपत्रें बेजबाबदारपणानें हवीती बातमी छापतात, तिच्या खरेपणाविषयीं स्वतःची खात्री करून घेत नाहींत, असा आरोप हींच आंगलो-इंडियनपत्रें नेहमी करीत असतात. त्यांनीं आरशाचें तोंड फिरवून स्वतःकडे वळविल्यास व आत्मानिरीक्षणाचा थोडासा अभ्यास केल्यास तो त्यांना अधिक फायदेशीर होईल.

रवींद्रनाथ टागोर.

बाबू रवींद्रनाथ टागोर हे बंगाल्यांतले विद्यमान कविचूडामणि आहेत यांनीं अलीकडे विलायतची यात्रा करून तिकडील विद्वान् लोकांना आपल्या काव्यांचा आस्वाद इंग्रजी अनुवादाच्या रूपनें देण्यास सुरुवात केल्यापासून आणि विलायतच्या पत्रांतून त्यांच्या कवित्वाची प्रशंसा होऊं लागल्यापासून इकडच्या ही आंग्लो इंडियन पत्रांना रवींद्रबाबूविषयीं कौतुकाचा उमाळा येऊं लागला आहे. मुंबईच्या टाइम्स पत्रानें रवींद्राची यथेच्छ प्रशंसा करून शेवटी विचारले आहे कीं रवींद्रबाबूची खरी योग्यता बंगालच्या लोकांनीं तरी जाणली आहे काय? कां भविष्यवाद्यांचा स्वदेशांत अनादर व्हावयाचा हीच ह्मण खरी ह्मणावयाची? आह्मी टाइम्स कर्त्याला येवढेंच विचारतों कीं रवींद्रबाबूचा विलायतेंत सन्मान होण्यापूर्वीं खुद्द टाइम्सनें तरी त्यांची योग्यता जाणली होती काय? जाणली असती तर त्यांच्या बोलपूर येथील ब्रह्मविद्यालयावर बंगालसरकारनें जेव्हां बहिष्कारास्त्र सोडलें, तेव्हां एकाही आंग्लो-इंडियन लेखकानें गुणग्राहकतेची ढाल त्या अस्त्राच्या आड कशी केली नाहीं? बंगाली लोकांनीं रवींद्रबाबूचा योग्य सन्मान केला कीं नाहीं हे टाईम्सकार काय जाणणार? बंगाली भाषेंतल्या बहुतेक सगळ्या मासिक पुस्तकांतून रवींद्रबाबूंचे ... ...णीय गोष्टी कवित्वा... प्रतिटी...

गट्टे बांधण्याचे प्रेस

	कापसाच्या गाड्यांची संख्या		रुईच्या बोजाच्या गाड्यांची संख्या		बांधलेली गठ्ठी.	
	ता. १०।५।१३ पर्यंतचा आठवडा	१।१०।१२ पासून	ता. १०।५।१३ पर्यंतचा आठवडा	१।१०।१२ पासून	ता० १।५।१३ पर्यंतचा आठवडा	ता. १।१०।१२ पासून आज तागाईत
चालू साल	२,४३७	१९८७४३	७२३	२०,२२७	४,४६७	१६०,६८१
गुदस्त	१,१९९	२४३९७३	९४७	२६३६७	....	....
तिगस्त	२,६७२	५०६११३	९०८	११९०४	....	....
	९४	१३३१६९	६९०	१९,४८२	६१	८३,१३०
		१४१४८२	२०३	११,६०२	....	....
			१६०	१३,२८६	....	....
				...२६२	३,२०८	१७१,६३५

आह... सावे... रणा, वगैरे पु... ...नासार... करण इतर शहरांतून होतें, पण प्रत्येक बाबतींत पुण्याचा कित्ता इतर हुबेहुब वठवितां येत नाहीं, व पुणेक... आपला विशिष्टपणा सोडूं इच्छित न... मुंबईस, नगरास, व इतर ठिकाणीं व्याख्यानमाला आहेत. पण पुण्याच्या व... मालेची तऱ्हा पहावी तर दरवर्षी निराळ... पुण्याच्या लोकांत तापटपणा आहे ... सहिष्णुताही आहे. बेकी आहे तशी ... करून दाखविण्यापुरती एकीही ... शिस्त आहे, तशी शिस्तीच्या नांवा... राजरोसपणें वागणारी बेशिस्तही आहे. पु... लोक सभेच्या अध्यक्षाला वाटेल ... सभा चालविण्याचे ठराविक शिस्तीचे ...

…यास सांगतात. अध्यक्षावाचुनही सभा भरतात, आणि अध्यक्ष असले त्यांच्या मतावर व्याख्यात्याला व …ा टीका करता येते. फारच अति झाला तर टीका करणारा, 'क्षमस्व' मोकळा होतो. व्याख्यात्याच्या …ळीबद्दल स्तुतीपर चार शब्द त्याच्या …र टाकले कीं मग त्याला 'बृहस्प-अवतार,' "मुर्ख,' ई० विशेषणांचा वाटेल त्यानें करावा, त्याला अध्य-…डून मना नाहीं. वादाविवादाचे वेळीं विषयाला धरूनच पाहिजे असें … शिक्षणाच्या मर्यादा सांगतांना केस …ज्या चालीवर टीका केली, किंवा …चतिनाथाचें चारित्र सांगण्याच्या मिषानें …तें चऱ्हाट वळलें तरी चालतें! तथापि … व्याख्यानमालेंत ना० च्यांगलर परां-… रा० हरिभाऊ आपटे, रा० नरसो केळकर, प्रिं० पाध्ये, रा० ब० …ानि, काळकर्ते परांजपे, डॉ० म्यान, … सारखीं सर्व पक्षांचीं व सर्व तऱ्हेच्या …ान्यतेचीं माणसेंही मिळतात. सगळ्या …ाष्ट्राचें पुढारीपण घेणाऱ्या …रांच्या स्वभावाचें हें वर्णन वाचून … सारखा तूंच' असे उद्गार बाहेरच्या …ंच्या तोंडून वारंवार निघतात आश्चर्य नाहीं.

…क्षिण आफ्रिकेंतील हिंदी लोक

दाक्षिण आफ्रिकें … …ां संबं-… …र्लमेंट … नो. नं. …ंच्या …

देशी अधिकाऱ्यास बढती

गेल्या पांचचार वर्षांत लायक देशी गृहस्थांना बढती देण्यासंबंधानें सरकारचें धोरण बरेंच औदार्याचें झालें आहे हें पाहून प्रत्येक हिंदी माणसास समाधान व मॉर्ले, मिंटो, हार्डिंज प्रभृति उदार मताच्या अधिकाऱ्यांविषयीं पूज्यबुद्धि उत्पन्न झाल्यावाचून राहणार नाहीं. पूर्वी मि० रमेशचंद्रदत्ता सारखे अनुभवी, हुशार आणि लायक देशी गृहस्थांना सुद्धां बढती मिळण्याची मर्यादा अत्यंत संकुचित होती. अलीकडे चीफजस्टिस, किंग्जरिमेंब्रन्सर, सुपरि० ऑफ पोलीस, ॲडव्होकेट जनरल, अकौंटट जनरल, एक्झिक्युटिव्ह कौंसिलचे सभासद यांसारख्या जबाबदारीच्या व मोठाल्या पगाराच्या जागा हिंदी गृहस्थांना अधिकाधिक मिळूं लागल्या आहेत. मध्यप्रांताचे इन्स्पेक्टर जनरल ऑफ हॉस्पिटल्स या जागेवर आजपर्यंत हिंदी गृहस्थाची नेमणूक होण्याची गोष्ट कोणाचे स्वप्नींही आली नव्हती. पण या जागीं ले० कर्नल बनातवाला याची नेमणूक झाल्याची आनंददायक वार्ता आली आहे. ले० क० बनातवाला हे इंडियन मेडिकल सर्व्हिसचे फार जुने मेंबर आहेत. पण आजपर्यंत नोकरींतला जुना अनुभव देशी गृहस्थाला बढती मिळण्याला क्वचितच उपयोगी पडे. बहुतेक वरच्या जागा युरोपियनांकरितांच राखून ठेविलेल्या असत, आणि देशी गृहस्थांचे हक्क बाजूला सारून किंवा त्यांना पेनशनांत काढून त्या जागा युरोपियनांना देत. पण तो मनु आतां पालटला आहे, आणि वरच्या जागा …ांना देशी गृहस्थांच्या हक्काचा विचार … ही अत्यंत संतोषाची … यांना …

नोटीस

नोटीस बेशमी हुसेनखा वल्द वजिरखां मुसलमान राहणार वाकद तालुका वासीम यांस

खाली सही करणार इजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं, तुमच्यासी माझें ७ वर्षे झाले मोहोतीर झाले. तुमच्या पोटची मला एक मुलगी झाली ती तुह्मी मजजवळून हिसकून घेतली. व तीन वर्षां पासून मजला सोडून दिले सबब तुमचा मजवरचा नवरेपणाचा हक्क उडाला मी खानदानी असल्या-मुळें इतके दिवस वाट … तुम्ही आपलेंही … त्यांनीं निःशस्त्र …

जिल्हा. … उमरावती …

…तिकाराची चळवळ पुनः सुरू केली … सरकारलाही अधिक कडकपणा …रण करावा लागेल. ना० मि० गोखले …नीं ठरविलेल्या तडजोडी या कायद्यांत … स्वरूपांत असत्या तर हा कायदा …दी लोकांना नापसंत होऊन ते निःशस्त्र …तिकाराची चळवळ पुनः सुरू करतील …शी शंका घेण्याचें मि० फिशर यांस …ांहीं कारण नव्हतें. सारांश, या काय-…ाचें नक्की स्वरूप काय आहे तें सरकारनें …ठविलेल्या तारेवरून नीटसें कळत नसल्या-…ळें त्या संबंधानें ज्यास्त खुलासेवार व …श्वासनीय माहिती हातीं आल्या शिवाय टिका …रितां येत नाहीं.

… उपयुक्त संस्था आज … वर्षे पुण्यास आहे. हिच्या सभांतून कोण कोणते निबंध वाचले जातात, त्यांचीं फक्त नांवें 'केसरी' पत्रांत प्रसिद्ध होतात, पण ते निबंध मंडळाचा वार्षिक रिपोर्ट निघेपर्यंत कोठेंही प्रसिद्ध होत नाहींत, व या वार्षिक रिपोर्टाची किंमत वस्तुतः असावयास पाहिजे तिच्या दसपटीनें ठेवण्यांत येते यावरून पुण्यांतल्या पुण्यांत सुद्धां पुष्कळांचा असा समज झाला होता कीं फ्रीमेसनरीसारखें गोपनाचें तत्व या मंडळानें स्विकारलें आहे. पण या मंडळानें भरविलेल्या वार्षिक सभेचा व संमेलनाचा साविस्तर वृत्तांत ज्ञान प्रकाशांत प्रसिद्ध झाला आहे त्यावरून तो समज दूर झाला आहे. मंडळ उपयुक्त काम करीत आहे यांत शंका नाहीं. 'शिवकालीन पत्रव्यवहार' प्रसिद्ध करण्याचें मोठें प्रवासाचें व जबाबदारीचें काम घेण्याची या मंडळाची इच्छा आहे व त्यासाठीं लागणारें द्रव्यसाह्य शिवाजी स्मारकफंडाचे व्यवस्थापक करतील अशी आह्मी आशा करितों. आह्माला येवढेंच सुचवावयाचें आहे कीं सदर पत्रव्यवहार प्रसिद्ध करण्यास लागणारीं साधनें अनुकूळ झालीं तर त्या पत्रव्यवहारांतला महत्वाचा तेवढाच भाग प्रथम व्यवस्थित रीतीनें मंडळानें प्रकाशित करावा. रा० राजवाडे यांनीं आजपर्यंत प्रसिद्ध केलेल्या १०·१२ खंडांप्रमाणें जुना कागद सांपडला … तो घे आणि छाप असें करूं नये. अशा कागदाचा संग्रह अवश्य करावा, पण तो छापण्याची घाई करूं नये. मंडळ दुसरें काम करूं इच्छितें तें जुने कागदपत्र सुरक्षित ठेवण्यासाठीं इमारत बांधण्याचें. या संबधांत मंडळानें महाराष्ट्र साहित्य परिषदेच्या अनुभवापासून बोध घ्यावा. अशी आमची सूचना आहे. सात आठ वर्षांपूर्वी पुण्यास भरलेल्या एका साहित्य संमेलनाचेवेळीं रा० राजवाडे, पारसनीस वगैरे मंडळींनें हीच सूचना केल्यावरून परिषदेचे सेक्रेटरींनीं आनंदाश्रमाचे व्यवस्थापकांस विनंति करून त्यांच्या अग्निबाधेपासून सुरक्षित असलेल्या इमारतींत परिषदेकडे येणारे कागदपत्र ठेवण्याची व्यवस्था करविली व कागदपत्रें पाठविण्याविषयीं लोकांना विनंति केली. पण आश्चर्याची गोष्ट कीं परिषदेकडे एकाही जणाकडून कागदपत्रें आलीं नाहींत. ही सूचना करणारे खुद्द रा० ब० पारसनीस व रा० राजवाडे यांनीं सुद्धां ते पाठविले नाहींत. परिषदेनें प्रयास करून फंड उभारून इमारत बांधली असती तर अशा स्थितींत तिचा काय उपयोग झाला असता? तेव्हां मंडळानें हें काम जरा विचारपूर्वकच … ही आमची सूचना आहे.

… वर्ष … कापसाच्या … विवाह. … संतोस वारस … ता. १०।५।१३ राव महाराज … चा आठवणार आहेत … वर्षे होती व

… चालू …कुमारी इंदिराराजा यांच्याशी विवाह ठरलाही होता पण कांहीं गूढ कारणांमुळें आयतेवेळीं तो बेत रद्द झाला. आतां असें समजतें कीं गेल्या अक्षततृतीयेच्या मुहूर्तावर गोवा—सावळी येथील राणे नांवाच्या एका मराठे पिढीजाद घराण्यांतल्या मुलीशीं महाराजांचा विवाह घडून आला. महाराजांनीं प्रथम पत्नी विद्यमान असतां द्वितीय संबंध करावा कीं नाहीं या प्रश्नाचा विचार केवळ नीतिदृष्ट्याच करावयाचा नसून राजनीतिदृष्ट्याही करावयाचा असल्यामुळें त्यांच्या कृत्यास आह्मीतरी कांहीं नांवें ठेवूं इच्छित नाहीं. या द्वितीय संबंधाचा मूळ हेतु परमेश्वरकृपेनें सिद्धीस जावो व श्री० सौ० महाराणी गजराबाई या शिंदे सरकारच्या गादीला लवकर वारस प्राप्त करून देवोत आणि हा विवाह वधूवरास सतत सुखाचा व शुभकारक होवो असें चिंतितों.

प्रांतीक कायदे कौन्सिल

या प्रांतिक कायदे कौन्सिलाच्या स्थापनेला स्टेट सेक्रेटरी यांनीं मंजूरी दिली असून सध्यांच्या योजनेंत ना० चीफकमिशनर यांच्या खेरीज २३ सभासद राहतील. त्या पैकीं —

१३ सरकारी अधिकारी } सरकार तर्फे
९ बिन सरकारी } नेमलेले.
१० लोक नियुक्त

वरील सरकारांनीं भरावयाच्या ९ सभासदा पैकीं २ जागा मुसलमान व व्यापारी मंडळीसाठीं राखून ठेविल्या आहेत. आणि कायदे कौंसिलापुढें येणाऱ्या विषयामध्यें जे तज्ञ व निष्णात असतील त्यांच्यासाठीं १ जागा मुद्दाम ठेवण्यांत येईल.

१० लोकनियुक्त सभासदापैकीं १ सभासद वऱ्हाडच्या जमेदार मंडळींकडून, दुसरा वऱ्हाडच्या मुनसिपालिटया कडून व तिसरा सभासद वऱ्हाडच्या जिल्हा बोर्डा कडून निवडून देण्यांत येतील. असा त्रोटक नमुना आहे. तपशीलवार हकीकत मागाहून प्रसिद्ध व्हावयाची आहे.

वऱ्हाडवृत्त.

हवामान— आकाश रोहिणीच्या शीतल मंडपा प्रमाणें सौम्य वाटतें. हवा तर थंड, गार व गुलाबी आहे आणि आकोल्यास पचमढी, महाबळेश्वर इत्यादि स्थलासारखा अनुभव येत आहे, वारा उत्तर बाजूकडून तुफानाचा सुटतो आणि सर्वत्र दाणादाण करून सोडीत आहे. कित्येक ठिकाणीं पाऊसही पडला. हिमालयावरील बर्फ वितळून ब्रह्मपुत्रा वगैरेनद्यांना महापूर येत असल्या मुळें वातावरणांत हा विलक्षण फरक पडला आहे, व याचा पर्जन्य कालाशीं कांहीं संबंध नाहीं. तथापि वर्षाऋतु समीपच आहे असा भास होतो. रोगराई नसून सार्वजनिक आरोग्य समाधान कारक आहे.

रा० रा० सय्यद अब्दूल कादीर तहशीलदार यांस पुसद येथें नेमून रा० रा० मीर तस्लीम हुसेन यांस मोर्शी येथें तहशीलदार नेमण्यांत आले. आणि रा० रा० केशव बाळकृष्ण चिटणीस हे तेथेंच पुनः नायब तहशीलदार होतील.

जाहिरात

नवीन शाळा

सरकारी इंग्रजी मराठी शाळेंत ज्या विद्यार्थ्यांस यंदा जागेच्या अडचणीमुळें घेण्यात आले नाहीं अशा व इतर शिकू इच्छिणारे मुला करितां इंग्रजी मराठी शाळा अमरावती शहर कमेटीनें स्थापन करण्याचें सरकारचे मंजुरीनें ठरविलें आहे. यंदाचे साली इंग्रजी १ ली व ४ थी इयत्ता काढण्याचे ठरले आहे तरी या दोन वर्गांत येऊ इच्छिणारे विद्यार्थ्यांनीं तारीख १७·१३ चे आंत आपलीं नांवें कमेटींत नोंदवून घ्यावी. शाळेस सुरुवात ता० १-७·१९१३ ई० पासून होईल.

Sd/—K. V. Brahma
व्हाइसचेअरमन उमरावती शहर
नो० नं० २७ मुनिसीपाल कमेटी

नोटीस

नोटीस बेशमी खैरातखां वलद मेताबखां उमरावी मर्द मेताबखां, शेखजिवन वलद महमदहुसेन यांस

खाली सही करणार याज कडून नोटीस देण्यांत येतें कीं तुह्मी आपले मौजे हात यथील शेत आह्मांस देण्याचा ठराव केला व आह्मा पासून ईसारही घेतला आहे. परतु आपण आपली रकम घेऊन आह्मांस खरीदीखत करून दिलें नाहीं. व आतां आह्मी आपली रकम देण्यास तयार असतां लोकांच्या सांगण्यावरून तुह्मी आह्मासी झालेला ठराव रद्द करण्याचें मनांत आणिलें आहे. तरी आह्मी आपली रकम देण्यास तयार आहों तेव्हां आपण आपली रकम घेऊन आह्मास खरीदीखत व शेताचा ताबा घ्यावा. ही नोटीस पावल्यापासून आठ दिवसाचें आंत ही गोष्ट करावी. तसें न केल्यास ह्मणजे आपण आपले पैसे घेतले नाहीं व आह्मास खरेदीखत करून शेताचा ताबा दिला नाहीं तर योग्य कोर्टांत दावा करावा लागेल व आपणास कोर्टखर्च व या नोटीसीचा खर्च भरून द्यावा लागेल. कळावें-

सही

महमदईसब वलद महमदहुसेन रा० हात तालुके बाळापुर

नो. नं. २२

नोटीस

नोटीस बेशमी हुसेनखां वलद वजिरखां मुसलमान राहणार वाकद तालुका वासीम यांस

खाली सही करणार इजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं, तुमच्याशी माझें ७ वर्षे झाले नोहोतीर झाले. तुमच्या पोटची मला एक मुलगी झाली ती तुह्मी मजजवळून हिसकून घेतली. व तीन वर्षां पासून मजला सोडून दिले सबब तुमचा मजवरचा नवरेपणाचा हक्क उडाला मी खानदानी असल्यामुळें इतके दिवस वाट पाहत राहली. व तुह्मी आपले लग्नाचे बायकों बरोबर संसार करीत अहा. फक्त माझ्यावर आतां सावकारी रकम रुपये२०० कर्ज झाले आहे. (खाण्याबदल) तें देऊन नोटीस पावल्या पासून १९ दिवसाचे आत मजला घेऊन जावें. मी नांदण्यास तयार आहे. मुदतीच्या आंत मला घेऊन जावे. असे केल्यास मी बायको तुमची नसतां मी दुसऱ्या मनुष्या बरोबर मोहोतीर लावीन मग तुमचा माझा नवरेपणाचा कोणतेच प्रकारचा हक्क राहणार नाहीं. बलक माझा माहेरचा हक्क तुमच्यावर राहीला आहे तो दावा करून घेईन मती वैशाख शु॥ ४ सन १३२२ फसली

सही

जेबन जवजे हुसेनखां ईचाआंगठा असे हल्लीं मुक्काम जयपूर पो. इंगोली इलाखा मोगलाई.

नो० नं० २३

नोटीस

रा० रा० लक्ष्मणदास भगवानदास साहु दुकान जळगांव यांस—

या जाहीर नोटीसीनें कळविण्यांत येते कीं मी तुमची विधवा सून आहे. माझा भ्रतार मरण पावल्या नंतर तुह्मी नाना प्रकारचे छळ केले व मला तीर्थयात्रेच्या निमित्तानें काशीक्षेत्रीं दोघी सासवा सुद्धां ठेविलें आतां मी मालकीण असून तुह्मी अन्नवस्त्र ही देऊं इच्छित नाहीं व मजवर फौजदारी करण्याची धमकी देत आहां. तुह्मी फर गडबड कराल तर मी सर्व गोष्टींचा परिस्फोट कचेरींत करीन. मी लाचारीमुळें कर्ज ३०० रुपये व्याजानें काढून दुकान दारी चालवून निर्वाह कसातरी करिते. ही नोटीस पोंहोंचल्या तारखे पासून आठ ८ दिवसांचे आंत माझी योग्य तरतूद करावी. आणि कर्ज चुकतें करावें. तसें करण्यास चुकाल तर तुह्मावर फौजदारी व दिवाणी करून योग्य ती दाद मिळवून घेईन. कळावे ता० १८-४-१३ ई० सही

हिरा मर्द तुळशिराम द० खु०

नो० नं० २४

नोटीस

नोटीस बेशमी शेख आलम वलद प्यार महमद यांस—

खाली सही करणार शेख अब्रु वलद शेख आलम याजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं तुमची बुद्धी ठिकाणावर नसल्यामुळें तुह्मी वेडे झाला आहात तेव्हां आपण आपल्या जिनगीची अफरातफरा करूनये कारण आपल्या जिनगीचा मी वारस असल्यामुळें व तुमचे डोके फिरल्यामुळें तुह्माला आपली जिनगी अफरा तफरा करता येत नाहीं. तरी या नोटीसीनें आपणांस कळविण्यांत येते कीं तुह्मी वर सांगीतल्या प्रमाणें अफरा तफरा करूनये. ही नोटीस पावल्या पासून आठ दिवसाचें आंत आपण आपल्या जिनगीची अफरा तफरा न करण्या विषयीं कबूल करावे नाहीं तर मला योग्य कोर्टांत दाद मागावी लागेल सही

शेख अब्रु वलद शेख आलम राहाणार हात तालुका बाळापुर निशाणी अंगठा

नो० नं० २५ असें

नोटीस

या नोटीसीनें सर्वत्र लोकांस जाहीर करण्यांत येते कीं माझा बाप शेखआलम वलद प्यार महमद ह्याला बुद्धी भ्रंश झाला आहे तरी या नोटीसीनें जाहीर करण्यांत येते कीं त्यानीं आपल्या जिनगीची अफरा तफर केल्यास ती कायद्यानें रद्द आहे. कारण मी त्याचे जिनगीचा वारस असल्यामुळें व त्याचे डोके फिरल्यामुळें त्याला आपल्या जिनगीची अफरातफर करिता येत नाहीं व त्यानें मला नजुमानतां कांहीं अफरातफर केल्यास किंवा कांहीं माल विकत देण्याचा ठराव केल्यास मी त्याचा जबाबदार नाहीं. व त्या मालाचा कबज ही देणार नाहीं. कळावें

सही

शेख अब्रु वलद शेख आलम रा० हात ता० बाळापूर याचा निशानी आंगठा असे

नो० नं० २६

कापूस-तक्ता-साप्ताहिक- १० मे १९१३ पर्यंत

जिल्हा.	वर्ष	काटन मार्केट — आयात — कापसाच्या गाड्यांची संख्या: ता.१०।५।१३ पर्यंतचा आठवडा	कापसाच्या गाड्यांची संख्या: १।१०।१२ पासून	रुईच्या बोजाच्या गाड्यांची संख्या: ता. १०।५।१३ पर्यंतचा आठवडा	रुईच्या बोजाच्या गाड्यांची संख्या: १।१०।१२ पासून	गठ्ठे बांधण्याचे प्रेस — बांधलेली गठ्ठी: ता० १ ।५।१३ पर्यंतचा आठवडा	बांधलेली गठ्ठी: ता. १।१०।१२ पासून आज तागाईत
उमरावती	चालूं साल	२,४३७	१९८७४३	७२३	२०,२२७	४,४६७	१६०,६८१
	गुदस्त	१,१९९	२४३९७३	९४७	२६३६७	....	....
	तिगस्त	२,६७२	१०६११३	९०८	११९०४	....	....
यवतमाळ	चालूं साल	९४	१३३१६९	६९०	१९,४८२	६१	८३,१३०
	गुदस्त	९६	१४१४८२	२०३	११,६०२	....	....
	तिगस्त	१०७	४०,२६९	१६०	१३,२८६	....	....
आकोला	चालूं साल	१,३३१	१९२७९२	१,११३	४४३६२	३,२०८	१७१,६३९
	गुदस्त	७४३	१८१२३४	९७७	४९०४१	....	....
	तिगस्त	१,२४८	९८,६२४	६२४	२२९४७	....	....
बुलढाणा	चालूं साल	६२६	९४,४६०	३४८	१०,२९१	२,८०१	१२४,२९४
	गुदस्त	११०	१२०७७८	७१	९,०१०	....	....
	तिगस्त	९०८	११६६०८	२९२	६,३१९	....	....
एकूण वऱ्हाड	चालू साल	४,४४८	५३९१२०	२,६७४	९४,३२२	१०,५३७	५३९,८४०
	गुदस्त	१,७६४	६८७४६७	१,३९८	९६०२०	....	....
	तिगस्त	४,९३५	३६१६१४	१,९८४	५४,०५६	....	....

टीप—चालूं सालाच्या बरोबरीचे साल गुदस्त व तिगस्त सालचे आठवडे ११ मे १९१२ व १३ मे १९११ पावेतों होते

पत्रकें धाडणारे मार्केट प्रेस २९ ७१

सी. यू. वील्स.
डायरेक्टर आफ आग्रिकलचर इंडस्ट्रीज—मध्यप्रांत

अमूल्य संधी ? अप्रतीम नासिक चूर्ण ! ! अमुल्य रत्न.

टि. सि.

सुगंधी औषधी तपकीर.

जगत प्रसिद्ध असें हें सुगंधी तपकीर, दिर्घ काला पासून कोण्याबाधि लेकांच्या मागानंदास पात्र झाले आहे. आलिकडे सर्वत्र याचा जास्त प्रचार झाल्या कारणें युरोप खंडांतील बहुमान्य गृहस्थांच्याही अंतःकरणांत यानें मकोबनस्या यीं तिटकारा उत्पन्न करून स्वतंत्रपणें त्यांना फार प्रिय झाले आहे. लक्षावधि देशीय लेकांनीं हे वापरून याच्या अलौकिक गुणांबद्दल आपला संतोष प्रकट आहे.

मस्तकशूल, ज्ञानतंतूचीं दुर्बलता, स्मरण शक्ति कमी होणें, मानसिक चिंता, औदासिन्य, चक्कर येणें, डोळ्या पुढें अंधेरी येणें इत्यादि विकार हे सुगंधी तपकीर वापरल्यानें एका घटकेंत जातात. विद्यार्थी, शिक्षक, गवर्यास, वकील, ब्यारिष्टर वगैरे सारख्या डोक्याच्याच कामाच्या मंडळींनें डोक्याचे हलके पणांसाठीं हे जरूर वापरून एक वेळां परिक्षा करून पहावी. याच्या गुणांबद्दल हजारो सर्टीफिकीटा मिळाल्या व नित्य ठतात.

झोंप घेण्याची वेळ खेरीज करून, दिवसांतून दोनदां किंवा तिनदा ही तपकीर ढल्यानें मनाला आनंद वाटतो, इतर तपकीर शेरभर वापरल्या पेक्षां ही तपकीर ढल्यानें नाक सुगंधानें भरून जाते. एक पैशाच्या साध्या तपकीरींत आमच्या यी तपकीरीच्या दोन चिमटी मिळविल्या असतां सर्व तपकीर सुगंधी होतें. क गुणकारी व अत्यंत सुवासिक आणि अगदीं अल्प किंमतींत मिळणारी या प्रकाराची तपकीर इतर ठिकाणीं आज पर्यंत कोणाच्याही पाहण्यांत ली नसेल. स्वाभाविक गुणकारी व चित्ताकर्षक असें हे क प्रिय सुगंधी तपकीर केवळ एक चिमटीभर ओढल्यानें सुगंधभारित असें स नाकांतून बाहेर येतात व त्या योगानें मनाला उल्हास वाटतो.

कि. एक डबीस ०-४-० वि० पी० चार्ज ०-३-०

" डझन डबीस २-६-० " " " ०-६-०

(सुचना) पत्र लिहुन मागविणारानी न्युसपेपराचें नांव व तपकीरीची किंमत हुन कळविलें असतां वरील किंमती प्रमाणें पाठविले जातील' किंवा तसें न ल्यास अडिचरुपयांस पाठविलें जाईल. पत्र लिहिणारानीं इंग्रजींत अथवा ळबोध अक्षरानीं आमचेवर दयाकरून लिहावें.

स्वतः तयार करणारे :— टि० सी० नागलिंगप्पा आणि कंपनी' नं० २० सिंगण्णनरोड. पार्क टाऊन पोष्ट' मद्रास

नो० नं० १३

जाहीरात.

!!! डाक्टर जी. बी. यांची सुवासिक औषधी तपकीर !!!

!! मागवा व खात्री करून घ्या !!

ह्या तपकीरीचा शेंकडों लेकांनीं अनुभव घेऊन सर्टिफिकीटें दिलीं आहेत.

शिवाय वैद्य व डाक्टर लोकांचीं या तपकीरीच्या स्वच्छते बद्दल व गुणाबद्दल अनुकूल मतें आह्माकडे आलेली आहेत. ही तपकीर पिनस. अर्धाशिशी, डोके दुखणें व डोक्यांतील मेंदुचे इतर सर्व रोग तसेंच पडसें वगैरे विकारांवर फार वस्ताद आहे. ही ओढल्यानें मेंदुतील दूषित धातु पातळ होऊन नेत्रद्वारें व नाकांतून बाहेर निघून जाते व मस्तकांतील मेंदु स्वच्छ होऊन बुद्धी व ज्ञान तीव्र व वृद्धिंगत होतात. मज्जेसंबंधी रोग दूर करणारें या सारखें सुलभ साधन दुसरें नाहीं. साधी तपकीर दहा वीस वेळां ओढून जो उपयोग होतो तो गुण आमची ही सुवासिक तपकीर फक्त दोन तीन वेळ ओढल्यानें करते. एक पैशाच्या साध्या तपकीरींत आमच्या सुवासिक तपकिरीच्या दोन चिमटी मिळविल्या असतां सर्व तपकीर सुगंधी होते. शेंकडों लोक ही तपकीर आपल्या कुटुंबांत नित्य लागणाऱ्या औषधाप्रमाणें संग्रही ठेवतात साध्या तपकीरी प्रमाणें ह्या आमच्या तपकीरींतील सुवास व तीव्रता एकदोन दिवसांत नष्ट होत नाहींत. हे गुण आमच्या तपकीरींत एक वर्षपर्यंत कायम रहातात तपकीर आह्मीं मोठ्या श्रमानें व वैद्यलोकांच्या सहायानें तयार करविली आहे वेळ अनुभव घेऊन खात्री करून घ्यावी. एक आण्याचीं तिकीटें पाठविल्या नमुन्याची बाटली पाठवूं. सर्वांस घेण्यास सुलभ पडावी ह्मणून हिची किंमत ऱ्याकडे न पहातां फारच माफक ठेविली आहे.

एक बाटलीस ४ आणे व बंगी टपाल व व्ही. पी. खर्च ३ आणे

डजन बाटल्यास रु. २-८ " " " ६ आणे

सूचना] पत्र लिहिणारांनीं इंग्रजींत अथवा बाळबोध लिपींत आमचेवर दया करून लिहिणें कळावें. तपकीर मिळण्याचें ठिकाणः—

गुरुबसवा आणि कंपनी, सावकारि पेठ, मद्रास

नो. नं. १४

सर्वोत्तम रक्तशुद्धि करणारा

डॉ० वामन गोपाळ यांचा आयोडाईज्ड सार्सापरिला.

हा सार्सापरिला हजारों लेकांनीं पन्नास वर्षे अनुभवून उत्तम रक्तशुद्धि करणारा आहे असें ठरविलें आहे. ह्या औषधानें रक्तशुद्धिवर गुण वाटून इतर रक्तशुद्धि करणाऱ्या औषधांत "सर्वोत्तम" अशी ख्याति मिळविली आहे जुना संधिवात, त्वचे संबंधीं रोग अशक्तता यांवर हें रामबाण औषध असून त्याचा सर्व जगभर फार वाखाणणी होत आहे. गुणकारी शक्ति देणारें औषध आहे याच्या दररोजच्या सेवनानें मन आणि शरीर यांस उल्हास वाटतो. किंमत एका बाटलीस सव्वा रुपया शिवाय टपाल खर्च.

औषध मिळण्याचें ठिकाणः-- डॉ. गैतमराव केशव ५६३ ठाकूरद्वार मुंबई.

नो० नं० १९

Oriental Government security LIFE ASSURANCE COMPANy Limited

ESTABLISHED IN 1874.
R. Paterson, Brown, Manager,
HEAD OFFICE—BOMBAY

FUNDS Exceed 4 crores

CLAIMS PAID FOR OVER 3 CRORES
IMMEDIATE SETTLEMENT OF CLAIMS

If there be one thing of more importance than another in connection with Life Assurance, it is when claims arise, that the amount due under the policy be paid to the Claimants at the earliest possible date. This the Directors of the 'Oriental' keep well before them and act up to, treating their clients with the utmost liberality.

UNQUESTIONABLE SECURITY.

It is not sufficient to read that a Company's funds amount to a given sum, but it is essential to know how such Funds are invested:—if in miscellaneous and risky investments or how secured.

The Funds of the 'Oriental' are invested in Government Securities and lodged with the Government Official Trustee of Bombay in terms of the Company's Trust Deed, as Security for Claims arising through decease of assured lives, and endowment policies matured.

Government Officers, Professional men, Tradesmen and others by employing portion of their annual income or profits in effecting life policies, at once create a fund equivalent to the savings of many years.

No man can be sure how long he will live, and although he may save money yet, if he dies early before he had time to save much, his wife and family may be in distress. Life Assurance is a means by which this danger is got over. Life being so uncertain, the sooner a man makes up his mind to assure his life the better. Once satisfied of the propriety of the step, do not delay. There are numerous instances in the records of the Oriental' where the delay of a month or less, has left the family without the intended provision.

INFLUENTIAL AND ENERGETIC AGENTS WANTED. For terms please apply to the undersigned.

Prospectuses, forms and any further information can be obtained on application to

M. DESOUZA,
CHIEF AGENT, Nagpur

CHIEF AGENCY FOR C. P., BERAR & KHANDESH No. No 16

हें पत्र आकोला येथें कैलासवासी खंडेराव बाळाजी फडके यांच्या वऱ्हाडसमाचार छापखान्यांत नारायण खंडेराव फडके यांनीं सदाशिवआश्रमांत छापून प्रसिद्ध केलें.

अजब करामत.

बालक्षुधा निवारण– लहान मुलांस वर दूध घालण्यानें होणारें संग्रहणी, उदर्दे इत्यादि सर्व विकारावर हें सत्व अप्रतीम गुणकारी आहे. मुलें हौसेनें घेतात. किं० १ तो० ८२ आणे.

हेमसुधा– धुपणी हा रोग पुष्कळ स्त्रियांना जडतो. यावर खात्रीचा उपाय न मिळाल्यानें कित्येक स्त्रिया कुचमत आहेत. या औषधानें कसलीही धुपणी नाहींशी होऊन अंगांत तरतरी येते. परमा व गरमी यावर ही याचा तात्काल गुण येतो. कित्येकांची खात्री झाली आहे. किं० १ बाटलीस ३ ८०

कामधेनुगुटिका– अलीकडील निरनिराळ्या परिस्थितीमुळें लेकुरवाळ्या आयांना दूध येत नाहीं. त्यामुळें मुलें अशक्त व रोगी होतात. याचे सेवनानें पुष्कळ निरोगी दूध येते. पुष्कळांना अनुभव आला आहे. किं० ३ गोळ्यास ८६ आणे.

जानकीबाई रानडे }
नर्स ॲन्ड मिड्वाईफ. } सांगली,

नो० नं० १७

नोटीस

मेसर्स दत्तात्रय विनायक गाडगीळ व विष्णु दामोदर भट वकील रा. आकोला यांस.

खालीं सही करणार यान कडून नोटिशीचे उत्तर देण्यात येते कीं, तुमचे पक्षकार पुरुषोत्तम देवजी भाटे रा. मुंबई याचे तर्फे तुह्मी ता० १४-२ १९१३ इ. ची तारीख १७-२ १३ चे वऱ्हाड समाचार पत्रांतून नोटीस नं ३७ ची छापलेली गजाधर रोडमलचे नावानें दिली ती मिळाली. त्यांत लिहिलेला मुलथापेचा मजकूर साफ खोटा आहे. वि. आ. सब जज्य आकोला यांचे कोर्टात दि. मु. नं. २७१२ चा जो आह्मी तुमचे पक्षकारावर दावा केला होता त्यांत तुमचे पक्षकार व तुमचे पैकीं मी. गाडगीळ वकील हे आमच्या मार्फत गजाधर याचे मागे सदर्हु मुकदम्याचा निकाल आपसांत करण्याबद्दल लागले. याचें कारण सदर्हु मुकदमा चालून निकाल झाला असता, तर तुमचे पक्षकारावर फौजदारी निघण्याचा संभव होता. तरी त्या तुमचे विनंतीस मान देउन आह्मी आपसांत निकाल केला. खर्चाचे संबंधी तुमचे पक्षकारानें व गाडगीळ वकील यानें गजाधर यांस असे सांगितलें कीं, नांवाकरितां तुह्मी खर्चाची डिग्री आपलेवर करून घ्या. कारण दुसऱ्या सावकारानें सदर्हु दाव्यांत चाललेल्या इस्टेटीचे मालकी बद्दल पुढें तकरार केल्यास मला [पुरुषोत्तम देवजी] सदर्हु खर्चाचे हुकुमनाम्याचा उपयोग होईल. त्या गोष्टीस त्यानें (गजाधर) मान्यता दिली व तुह्मी व तुमचे पक्षकारानें खर्चाचे हुकुमनाम्याचे रकमे बद्दल पावती देण्याचें कबूल केलें. पुढें पृथीराज बगतावरमल मारवाडी हे आपले कांहीं कामा करितां कोर्टात जात असतांना त्यांना मी सांगितलें कीं, माझे वकील रा. रा. गुरे याना कळवावे कीं, सदर्हु मुकदम्याचा आमचा आपसांत निकाल झालेला आहे व खर्चाचा हुकुमनामा आह्मीच मुद्दाम करून घेतें आहे कारण खर्चाची पावती प्रतिवादी देण्यास तयार आहे. तरी खर्चाचा हुकुमनामा आमचेवर करून घेण्याबद्दल जबाब घ्यावा. त्याप्रमाणें मुकदमा ता. २३-१-१३ इ. रोजी कोर्टा समोर निघाला असताना आमचे वकील मी. गुरे हे हाजर झाले व त्यांनी पृथ्वीराज यानें आमचा निरोप कळविला तरी ते जबाब देण्यास काकूं करीत होते तेव्हां त्यास तुमचे पैकीं मि. गाडगीळ वकील यानें असें सांगितले कीं, हा नावापुरता हुकुमनामा आहे आमचे (गाडगीळ यांचे) पक्षकारानें पावती देण्याचें कबुल केले आहे असें त्यानें आमचे वकीलास सांगीतल्यावरून आमचे निरोपाची त्यास खात्री येऊन त्यानें जबाब दिला. सदर्हु ठरलेल्या कराराप्रमाणें तुमचे पक्षकारानें आपण होऊन मला चिठ्ठी लिहून दिली. सदर्हु हकीगत तुमचे पैकीं गाडगीळ वकील याना माहित असून तुह्मी आपले पक्षकारा तर्फे ह्मणुन खोट्या मजकुराची नोटीस देतां हें पाहून आह्मास मोठे आश्चर्य वाटते. आपण नोटीसींत लिहिलेला सर्व मजकुर साफ खोटा आहे. व तुमचे पक्षकार यानें विनाकारण पोलीसांत आमचेवर खोटी फिर्याद केली व आमची नालस्ती केली त्याजबद्दल आमची नुकसानी भरून देण्यास तजवीज करावी नाहींतर कायद्याप्रमाणें बंदोबस्त केला जाईल.

सही.

मारवाडीत केदारमल रोडमल द० खु०

नो० नं० १८

नोटीस

नोटीस बेशमी माधो राजाराम सोनार रा० दहिहांडा ता० आकोट यांस–

खालीं सही करणारा कडून नोटीस देण्यांत येते कीं तुह्मी माझे चुलते असून माझी इस्टेट वाटणी झालेली मझे बाप यादो सोनार हे वारल्या पासून तुमचे कडे आहे. तीज बद्दल मागणी करितां तुह्मी ती देण्यास इन्कार करतां असें तुमचे वर्तनावरून दिसते. तुह्मी माझे पालन करीत नाहीं व माझे वडिलाची इस्टेटही देत न[illegible]च वर्गणी देत माझे पोषणाचा विचार पडला आहे. या नोटीसीनें कळवितों कीं माझे आईचे तुमचे जवळ ठेवलेले दागिने अजमास रुपये ३०० चे १९ दिवसांत आणून देऊन माझे शेत हिस्सा एक चतुर्थांश व माझे घर व भांडी कुंडीं मला द्यावे व माझी पावती घ्यावी या प्रमाणें तुमचे कडून न झाल्यास योग्य कोर्टात दावा आणला जाईल. कळावे ता० १२ मे सन १९१३ इसवी

दस्तुर सखाराम नारोबा

सही

नामदेव बा यादो सोनार अ० पा० क० सई मर्दे यादव सोनार रा० गुरधी पो० आकोला

नो० नं० १९

नोटीस

मेसर्स दत्तात्रय विनायक गाडगीळ व विष्णु दामोदर भट वकील रा० आकोला यांस—

खालीं सही करणार बिंजराज कुंजिलाल दु० आकोला मालक रामधन बिंजराज याज कडून

नोटीसचें उत्तर देण्यांत येते कीं तुह्मी ता० १४-२-१३ इ० ची १७-२-१३ चे वऱ्हाड समाचार पत्रांतून तुमचे पक्षकार पुरषोत्तम देवजी भाटे याचे तर्फे दिलेली नोटीस पोहोंचली. खरेदीखत तुमचे पक्षकारानें करून दिले त्यांत लिहिलेल्या मिळकतीचें वर्णन ही त्यानेंच सांगितले. तुह्मी ह्मणता त्या प्रमाणें मौजा येरंडा येथील शेत सर्वे नंबर १३१ हे सारीम आह्मास तुमचे पक्षकारानें विकले आहे. आह्मी मुद्दाम लिहून घेतले हें तुमचे लिहिणें अजिबात खोटे आहे. व सदरहु शेतांत त्याचा एक द्वितियांश हिस्सा आहे. असें तुमचें पक्षकारानें खरेदी लिहिते वेळीं कळविलें असते तर आह्मी दिलेल्या भरण्या मध्यें खरेदी घेण्याचे कबीच कबूल केलें नसते. तुमचे पक्षकाराचा सदरहु शेतांत एक द्वितियांश हिस्सा आहे ही गोष्ट आह्मास तुमची नोटीस वाचल्या मुळें प्रथमच कळलें. विकत दिलेल्या मिळकतींत कोणाचा हक्क वगैरे निघल्यास त्याचा जबाबदारी मी करीन अशी शर्त तुमचे पक्षकारानें लिहून दिलेली आहे व आपल्या वरची जोखीम व जबाबदारी कमी करण्याचे लबांडीचें खेळान तुमचे पक्षकारानें सुरुवात केल्याचें दिसतें इतकेंच नाहींतर आपले पैकीं रा० रा० गाडगीळ वकील यांनीं सदरहु खरेदीखत होण्या पूर्वी आह्मास असें सांगितलें की पुरषोत्तम देवजी हा विकत असलेली सर्व इस्टेट त्याचेच मालकीची आहे तुह्मी बेलाशक विकत घ्या यांत कांहीं कमीजास्ती झाल्यास त्याज बद्दल मी स्वतःही जबाबदार आहे असें सांगितलें इतकेंच नाहीं तर त्यानें खरेदीखत नोंदण्याचे वेळीं ते सर्व वाचून पाहून व आपले पक्षकारास ते बरोबर आहे किंवा नाहीं असें विचारून व आपल्या स्वतःची खात्री करून घेतल्यावर ओळख दिली असें असतां [illegible] गाडगीळ वकिलानें नोटिशी

ता० १६-५-१२

नो. नं. ६

करावी हें पाहून [illegible] वाटतें. तसेंच सदरहु खरेदीखताचे आधारें आह्मास तुमचे पक्षकारानें मौजे सांगळूद येथील शेत सर्वे नंबर १४४ विकला असून खरेदीखतांत त्यानें १४१ नंबर लिहून दिला आहे तरी ही चूक नोटीस पावल्या पासून ८ दिवसाचे आंत दुरुस्त करण्यास आपले पक्षकारास कळवावें तसेंच नोटिसीचें उत्तर देताना आपले पक्षकारास आपण कळवावें कीं जी सर्व इस्टेट आपली पूर्ण मालकीची ह्मणून आपले पक्षकारानें आह्मास विकली आहे ती सर्व इस्टेट मानमल अईदान मारवाडी दुकान आकोला यानें खटाउ हेमराज याची ह्मणून जप्त केली आहे. तरी त्याज बद्दल आपणास वाटेल ती योग्य तजवीज करावी व आमची होणारी नुकसानी भरुन देण्या करितां आपले कारास व आपले पैकीं गाडगीळ व यानें तयारींत असावें

तुमचे पक्षकारानें जें खरी खरेदीखत आह्मास लिहून दिले आहे १ खांटच घर लिहून दिले आहे. मौजे राहीत येथील जीनफ्याक्टरींत खरे खतांत वर्णन केल्या प्रमाणें सामान मिळत नाहीं तरी या नुकसानी आपण योग्य ती सल्ला करालच. अ नोटीस देतांना गजाधर रोडमल य आमचे दुकानचे मालक बनविले परंतु ते आमचे दुकानाचा मालक मु नाहीं. तरी अशा तऱ्हेचा खोटा म चौकशी केल्या वाचून पुन्हा लिहित नये.

सही

रामधन बींजराज द

नो० नं० २०

जाहीर नोटीस

खालीं सही करणार तानी रुंजाजी धनगर राहाणार चानी ता बाळापुर जिल्हा आकोला.

इजकडुन रुंजाजी वलद खंडु ध राहाणार तांदळी बु० यांस नोटीस दे येते कीं तुह्मी माझे लग्नाचें नवरे मला तुह्मी शहानी झालें तेव्हां २-३ वेळ मला नेआण केली आपण मला फारच त्रास दिला मी आई बापाचें घरी आले त्यास आज दान ७ वर्षे होतात परंतु तुह्मी नेलें नाहीं त्याजबद्दल मी आमणांस २-२-१३ रोजीं नोटीस केली तुह्मी मला नेलें नाहीं दुसरी नो दिली ती आपण घेतली नाहीं तरी तुह्मास अखेरची जाहिर नोटीस देते तुह्मी मला नोटीस पावल्या पा दिवसाचें आंत सस्ती येथें येऊन आई बापांचे समोर व पंचाचे मजला एक लेख करुन द्या कीं आजपासून मारहाण करणार नाहीं व तऱ्हेनें वागवीन जर तसें न होईल पंचाचा गुन्हेगार होईल व माझे बापांचे घरीं राहून मी सावकाराचे लुगडे आणल्याचा खाण्या पिण्याचा ४०० रुपये झाला तेही घेऊन येऊन दिवसाचे आंत वरिल सर्व खर्च येऊन व [illegible] समोर मजला लेखी ऊन घेऊन जावे १९ दिवसाचे तसें न केल्यास तुमचा मजवर पणाचा कांहीं हक्क न राहातां मी रा घरठाव करीन त्यांत मी कोर्ट फिर्याद ही करील त्याचाही खर्च देणें पडेल जर ह्या सर्व गोष्टी दिवसांत न झाल्यास तर हीच फा समजावी करितां या नोटिसीनें केलें आहे तारिख २६-४-१३

सही

तानी मर्दे रुंजाजी धनगर

नो० नं० २१

वऱ्हाडसमाचार.

Berar Samachar.

वर्ष ४७] आकोला-- सोमवार तारीख २६ माहे मे सन १९१३ इ० [अंक २०

वर्गणीचे दर

आकोल्यांतील लोकांस........१ रुपया
बाहेरगांवीं ट हां. .... २ रुपये
वर्गणी आगाउच घेण्याची वहिवाट ठेविली आहे.

नोटीशीचे दर

दर ओळीस दीड आणा.
हेडिंगच्या दोन ओळी धरल्या जातील.
नोटीस सुवाच्य असली पाहिजे.

सूचनाः- गुरुवारच्या आंत येणाऱ्या नोटीसा त्याच आठवड्यांत घेतल्या जातील. पाठुवें येणाऱ्या नोटिसास स्पेशल चार्ज पडेल.

जाहिरात

मुंबई ब्यांकेची सेव्हिंग ब्यांक.

ह्या बँकेंत खालीं दिलेल्या शर्तीवर ठेवी ठेवितां येतात.

कोणत्याही वर्षाचे १ ले जानेवारी आणि ३१ दिसेंबर याच्या दरम्यान एक हजार रुपये पर्यंत पैसा ठेविला जाईल.

ठेवी दोन अथवा अधिक इसमांच्या नांवावर ठेवतां येतील आणि तो पैसा त्यापैकीं एकास अथवा जास्त इसमांस अगर त्यापैकीं मयताचे मागें राहील त्यांस काढतां येईल.

व्याज दर साल दर शेंकडा तीन रुपयाप्रमाणें दिलें जाईल. व्याजाची आकारणी प्रत्येक महिन्याची जी कनिष्ठ शिल्लक असेल तिजवर केली जाईल. मात्र पांच हजारावरील शिल्लक रकमेस व्याज नाहीं. नियमांच्या प्रती बँकेंत अर्ज केला असतां मिळतील.

मुंबई ब्यांक } G. A. Phillips.
आकोला ९.९.०९ } एजंट
नं १

मुंबई बँकचें सोनें.

मुंबई बँकचा छाप असलेल्या उत्तम कसाच्या सोन्याच्या चिपा मुंबई बँकच्या आकोले आणि उमरावती येथील ऑफिसांत विकत मिळतील. गिऱ्हाइकानें जास्त माहिती करितां बँकेंत तपास करावा.

एका चिपचें वजन २१३ तोळे असतें.

साधारण भाव वऱ्हाड समाचार वर्तमानपत्रांत व बाजारभाव ह्या सदराखालीं सांपडेल.

मुंबई बँक } G. A. PHILLIPS.
आकोला २१-९-१० } एजंट
नं० नं० २

हिंदुस्थानावर अरिष्ट.

हिंदुस्थानातील राहिवाशांच्या पाठीस ज्वर व हिंवताप यांचें अरिष्ट सदोदित लागलेलें आहे पण त्याचा प्रतिकार करण्यास वाट लावाला यांचें हिंवतापाचें औषध व गोळ्या हे रामबाण आहेत. ताप किंवा शीतज्वर येणारसें वाटतांच हें औषध घ्यावें. किं. १ रु

बाटलीवाला यांच्या निस्तेज लोकांसाठीं शक्तिकारक गोळ्या

हें औषध घेतल्यानें भागवटा, मेंदूचे श्रम, पौरुषनाश, अशक्तता व क्षयरोगाचें स्वरूप, त्याप्रमाणें अजीर्ण इ. इ. विकार. तावडतोब दूर होतात. किं रु. १॥८

बाटलीवाला यांचें दंतमंजन.

हें दंतमंजन मायफळाशीं कांहीं इंग्रजी औषधांचा वैद्यकीय रीतीनें मिलाफ करून बनविलें आहे. किं. ८४

बाटलीवाल्याचें गजकर्णावर मलम.

यानें गजकर्ण, कुजली खरूज याचा विकार एका दिवसांत नाहींसा होतो. किं. ८४

हीं औषधें सर्व औषधी विकणाऱ्या दुकानावर व डॉ. एच. एल. बाटलीवाला ने. पी. मु वरली लेबोरेटरी दादर, मुंबई यांजकडे मिळतात.

नो० नं० ३

जाहिरात

सर्वत्र लोकांस जाहीर करण्यांत येते कीं श्रीसमर्थ गजानन आवलीया महाराज संस्थान शेगांव यांचे समाधीचें (मंदिराचें) काम बांधण्याचे सुरू आहे यास लागणारा खर्च फार असून तो लोकाश्रयावर अवलंबून आहे. वर्गणीचें कामीं संस्थानाकडून हरी कुकाजी आणि बंकटलाल भवानीदास व गोपाळ मारुती लउळ व रावजी नारायण महाजन यांस वसूल करते नेमिले गेले आहे. कांहीं लोक हरदास संन्याशी वगैरे हे या मठाचें कामासाठीं वर्गणी वसूल करतात ह्मणून समजतें त्यांस वर्गणी न देतां या वरील ४ इसमासच वर्गणी देत जावी चार इसमाबद्दल ज्यास संशय येईल त्यांनीं वर्गणी शेगांवकर भिकाजी खंडुजी पाटील यांचे दुकानी मनीआर्डरीनें पाठवावी.

व्यवस्थापक
रामचंद्र कृष्णाजी पाटील
नो० नं० ४

—सीतागीत—किं. २ आणे

शाळा खात्यानें मंजूर केलेलें, मनोरंजन, केसरी, आनंद वगैरेनीं उत्तम अभिप्राय दिलेलें, मुद्दाम स्त्रियांकरितां सोप्या व चटकदार चालीवर रचलेलें.

अडीच आण्याची तिकिटें पाठवून मागवा.

कर्ताः--- गणेश दिनकर आठवले
घर नं. ६७२ सदाशिवपेठ
नो० नं० ५ पुणें सिटी.

निराश्रित बालरक्षण गृह

सर्वत्र जनसमाजास अल्प मतीनें व अज्ञान बुद्धीनें व नम्रतेनें जाहीर करण्यांत येते कीं ज्या ज्या ज्ञातींत पुनरविवाहाची वहिवाट नाहीं त्या त्या ज्ञातींत वैधव्याचें प्रमाण दिवसें दिवस वाढत चाललें आहे यामुळें गर्भपात बालहत्यादी पातकें कशीं होतात व त्यांचा परीणाम पातकी व त्यांचे संसर्गी लोकांस कसा भोगावा लागतो व सदरील संबंधानें अनीवार्य संकटांत पडल्यामुळें त्यांना किती दुःखें सोसावीं लागतात. ते तपशीलवार लिहिण्यास अशक्य आहे. तरी थोडक्यांत त्याचा परीणाम इतकाच आहे कीं ईश्वरापुढें पातकी, सरकारपुढें गुन्हेगार, व आपआपल्या ज्ञातींत अनेक प्रकारच्या दोषास पात्र व घरांतील आप्त वर्गास स्वतः डोळ्यावर झांकण टाकून कानाडोळा कसा होतो याचा विचार प्रत्येकांनी स्वतःच करावा. या सर्व गोष्टींविषयीं जगनियंत्या परमेश्वरानें माझे मनांत संचार केल्यामुळें वर दर्शविलेल्या संकटांतून निभावण्याकरितां आकोला ताजनापेठेंत हनुमान वस्तींत मारुतीचें देवळाजवळ **निराश्रित बालरक्षण गृह** स्थापन केलें आहे. भाड्यानें घेतलेलें घर केव्हां सोडावें लागेल याचा निश्चय नसतो या करितां मुद्दाम विकत घेतलेलें घर या कामीं अर्पण केलें व वर दर्शविलेल्या नांवाची फळी त्या ठिकाणीं लावलेली आहे. या कामीं संचार करणारा व प्रत्यक्ष हातानी करविणारा व अशा कामीं सर्व प्रकारें निरंतर यश देणारा जगनियंता परमेश्वरच समर्थ आहे.

आपलें अज्ञान बालक जी. श्रीमंतातर्फे
म्यानेजर विष्णु प्रभुराम पेन्शनर
हायकोर्ट पिटिशनरायटर
ता० १६-१२ आकोला वऱ्हाड
नो. नं. ६

वऱ्हाडांत खात्रीची उत्तम नवीन सोय.

खरे गारेचे थंडचष्मे

आम्हीं मुद्दाम वऱ्हाडच्या लोकांकरितां डोळे तपासून सर्व तऱ्हेच्या फ्रेमीसहित **खरे गारेचे थंड चष्मे माफक दरानें** विकण्याचें दुकान काढलें आहे. मुंबई वगैरे मोठ्या ठिकाणच्या भपक्यावर मंडळी कशी फसतात हें सर्वांना श्रुतच आहे सर्व गरजूनी अनुभव घेऊन पहावा.

गोपाळ पांडुरंग आणि कंपनी
नो० नं० ७ आकोला

उन्हाळ्याकीरितां

लिमलेटच्या वड्या

१६ वड्यांचे बाटलीस ८ आणे पोष्टखर्च माफ. ६ बाटल्या घेणारास एक बाटली फुकट. खात्री करितां एकच मागवा.

डि. व्ही. राजवाडे बुधवार पेठ पुणें सिटी
नो० नं० ८

अपूर्व लाभ! अपूर्व संधी!! अपूर्व संधी!!!

उत्तम कलप.

जर तुह्माला तरुण दिसावे अशी इच्छा असेल तर आमचा कलप वापरा. त्या योगें केंस काळे कुळकुळीत होऊन ते पुनः पांढरे होत नाहींत इतकेंच नाहीं तर त्या पासून केंस रेशमासारखें मऊ होतात. पुष्कळ श्रीमंत लोकांनीं आमचा कलप वापरून अनुभव पाहिलेला आहे. एक पेटी ६ महिने पुरते. त्याच्या उपयोगापुढें किंमत फारच स्वस्त ह्मणजे दर पेटीस फक्त १ च रुपया ठेविला आहे. ट. ह. निराळा

आमचा पत्ता

हजरत मौलाना आशके यामदानी
जनाब हाजी पीर सयद
नूरशाह हामदानी
पोष्ट ३ मुंबई

नो० नं० ९

रामबाण उपाय.

रक्तपिती व कोड

दहाहजार पुड्याफुकट. आह्मीं आमच्या औषधाची खात्री पटावी ह्मणून १०००० नमुन्याच्या पुड्या करण्याचें योजिलें आहे या पुड्या वरील महारोग दुरुस्त होण्यासारख्या आहेत. हे त्या निःसंशय सिद्ध करितील या पुड्या वापरून अनुभव पहावा ह्मणजे खात्री होईल. नमुन्याच्या पुडीची किंमत फक्त ८ ठेविली आहे. [illegible] फक्त टपाल हशील वगैरे ही [illegible] आहे व [illegible] खुरतीच आहे [illegible] गहन केंद्रावसार.

२ आह्मीं रक्तपिती, कोड, हे कसे उद्भवतात त्याची शुश्रुषा कशी करावी? वगैरे माहितीचे इंग्रजी व बंगाली मार्फत पुस्तक तयार केलें आहे तेंही पण गरजूनीं अवश्य वाचण्या लायक आहे. ह्मणजे त्या पासून त्वचे संबंधी रोगाची पूर्ण माहिती होईल किंमत फक्त ट. ख. सह ॥ सर्व पत्र व्यवहार इंग्रजींत करावा.

पण्डित कृपाराम
८ नंदीबागानेलेन पो. साल्कीया जि. हावरा.

नो० नं० १०

जब करामत.

क्षुधा निवारण– लहान मुलास वर ालण्यानें होणारें संग्रहणी, उडतें सर्व विकारावर हें सत्व अप्रतीम ा आहे. मुलें हौसेनें घेतात. १ तो० ४२ आणे.

मुधा– धुपणी हा रोग पुष्कळ ता जडतो. यावर खात्रीचा उपाय मेळाल्यानें कित्येक स्त्रिया कुचमत . या औषधानें कसलीही धुपणी ी होऊन अंगांत तरतरी येते. परमा रमी यावर ही याचा तात्काल गुण कित्येकांची खात्री झाली आहे. १ बाटलीस ३ रु०

ामधेनुगुटिका– अलीकडील निरनि ा परिस्थितीमुळें लेकुरवाळ्या आयांना दूध नाहीं. त्यामुळें मुलें अशक्त व रोगी त. याचे सेवनानें पुष्कळ निरोगी दूध पुष्कळांना अनुभव आला आहे. ३ गोळ्यास ८६ आणे.

ानकीबाई रानडे } सांगली,
ॲण्ड मिड्वाईफ. }

नो० नं० १९

जाहिरात

नवीन शाळा

सरकारी इंग्रजी मराठी शाळेंत ज्या याध्यर्थास यंदा जागेच्या अडचणीमुळें ग्यात घाले नाहीं अशा व इतर शिकू च्छिणारे मुला करितां इंग्रजी मराठी शाळा मरावती शहर कमेटीनें स्थापन करण्याचें रकारचे मंजुरातीनें ठरविलें आहे. यंदाचे लीं इंग्रजी १ ली व ४ थी इयत्ता ाचे ठरले आहे. तरी या दोन येऊं इच्छिणारे विद्यार्थ्यांनीं तारीख १-७-१३ चे आंत आपलीं नांवें कमेटींत नोंदवून घ्यावीं. शाळेस सुरुवात ता० १-७-१९१३ ई० पासून होईल.

Sd/—K. V. Brahma
व्हाइसचेअरमन उमरावती शहर
नो० नं० १६ मुनिसीपाल कमेटी

लवकरच प्रसिद्ध होईल! लोकां ... खरें खरें चित्र.

चक्रव्यूह

(एक पंचांकी गद्य नाटक.)

लेखक

रामचंद्र यशवंत केसकर.

'राणी संयोगिता, ग्रामसंघ, विलासिनी, (नाटकें) व देवीचा खून, समूबाईची खरवड, प्रदर्शनाचें प्रायःचित, इत्यादि पुस्तकांचा कर्ता.

किंमत १० आणे मात्र जून ३० चे आंत नांवें नोंदविणारास ६ आणे ट० ख० निराळा.

रा० य० केसकर अमरावती

नो० नं० १७

वऱ्हाडसमाचार

वैशाख वद्य ६ शके १८३५ प्रमादी

पेशवाईतली समाजसुधारणा

पेशवाईचाकाळ धार्मधुमीचा असल्यामुळें त्याकाळीं समाजसुधारणेसारख्या राष्ट्रोन्नतीच्या बाबीकडे राज्यकर्त्यांचें विशेषसें लक्षनसे. शिवाय त्याकाळीं शिक्षणामुळें लोकांची दृष्टि फाकलेली नसल्यामुळें लोकांचे दुराग्रह फार बलवान होते. पण अशा त्याकाळीं सुद्धां समाजसुधारणेच्या कित्येक बाबतींत पेशव्यानीं अगदीं दुर्लक्ष केलें होतें असें दिसत नाहीं. उदाहरणार्थ, कोकणस्थ, देशस्थ, व कऱ्हाडे या तीन ब्राह्मणवर्गांत परस्परांमध्यें रोटीव्यवहार होतो तसा बेटीव्यवहारही व्हावा अशी श्री० नाना साहेब पेशव्यांची इच्छा होती व त्यांनीं स्वतः अशा प्रकारचे विवाह करून उदाहरण घालून दिलें. कन्येबद्दलचा पैसा घेण्या बद्दलची वाईट चाल बंद करण्यासाठीं एका पेशव्यानें सरक्युलरही काढलें होतें, व त्या कृत्याला कायद्यानें निषिद्ध ठरवून टाकिलें होतें असें दिसतें. पेशव्यांनीं पत्रें, यादी वगैरेचें जें एक पुस्तक मार्गे काव्येतिहाससंग्रहाच्या द्वारें प्रसिद्ध झालें आहे त्यांतल्या १२१ व्या पृष्ठावर १४९ वें पत्र आहे, हें पत्र 'श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान स्वामींचे सेवेशीं' वे॥ भवानीशंकर हैबतराव यानीं लिहिलें आहे. पत्रांतल्या मायन्यांत मोघम 'पंत प्रधान' असें असल्यामुळें हे पंत प्रधान कोण तें कळत नाहीं. पत्रावर तारिख, तिथी चंद्र; वगैरे कांहीं एक नाहीं. अर्थात या पत्राचा कालनिर्णय करणें अत्यंत मुष्किलीचें आहे तथापि आंतला मजकूर महत्वाचा आहे. तो असा भवानीशंकर लिहितो—'आपलें पत्र पावलें. प्रांत वाई येथें ब्राह्मणज्ञातींत कोणी कन्येचे रुपये घेऊन विवाह करूंनये, जो कन्येचा ऐवज घेईल त्याजपासून दुप्पट व जो देईल त्यानें कन्येचे बापास रुपये दिले असतील तितके व मध्यस्ती करून पैका घेईल तो ऐवज त्याजपासून सरकारांत घेतला जाईल याप्रमाणें ब्राह्मण ज्ञातींत व जमीनदार व धर्माधिकारी व उपाध्ये व जोशी व पाटिल कुळकर्णी यांस निक्षूण ताकीद करावी. ताकीद केली असतां आज्ञेप्रमाणें वर्तणूक न करीत त्यांजपासून सदर्हूप्रमाणें ऐवज घेऊन कांहीं खर्चाची बाब न लावतां हिशेबीं जमा करावी म्हणोन लिहिलें. ऐशास प्रांत वाई येथील गांव बहुतकरून दुमाले आहेत. तेथें आमचा रोखा पत्र चालत नाहीं. वसुली गांव, व वाईक्षेत्र व देशमुख देशपांडे वगैरे सरकारचे पत्राअन्वयें आणवून ताकीद करवितों. कळलें पाहिजे इ० या पत्रावरून कन्येचा पैसा न घेण्यासंबंधानें पेशव्या कडून मनाईचे सक्त हुकूम सुटले असले पाहिजेत हें व्यक्त होतें. या व इतर कित्येक गोष्टीं वरून पेशवाईतले मुत्सद्दी व राज्यकर्ते धनलोभानें परमुलुखावर स्वाऱ्या करीत, पण आपल्या राज्यांतल्या लोकांच्या कल्याणाविषयीं बेफिकीर असत असा जो आक्षेप अनेकवेळां टीकाकार करीत असतात तो किती निर्मूळ आहे तें दिसून येतें.

शास्त्रीय ज्ञानाचे चमत्कार

शास्त्रीय ज्ञानाचा प्रसार देशांत सर्वत्र झाल्या शिवाय देशांतल्या उद्योगधंद्याची सुधारणा व्हावयाची नाहीं, व इतर राष्ट्रांच्या बरोबरीनें सुधारणेच्या मार्गांत आपलें पाऊल पडणार नाहीं ही गोष्ट सूर्यप्रकाशा इतकी स्पष्ट असतां फक्त हिंदुस्थानलाच ती कळूं नये हें दुर्दैव आहे. आमच्या इकडे शास्त्रीय ज्ञानविषयक पुस्तकाच्या छपाईचा खर्च सुद्धां निघण्या इतका त्या पुस्तकाचा खप होत नाहीं, आणि तेंच प्रेम आणि परिणय, विषयक पाचकळ कादंबऱ्या व नाटकें यांच्या आवृत्यावर आवृत्या निघतात व खपतात! आमच्या लोकांच्या अभिरुचीला वाईट वळण लागलें आहे, वाङमय आमच्या देशाच्या उन्नतीला साह्य करण्यांत मागें आहे याला दुसरा पुरावा काय पाहिजे. इतर देशांतून शास्त्रीय वाङमय झपाट्यानें वाढत जातांना दिसतें; आणि तेथील लोक केवळ वाङमयाच्या द्वारें शास्त्रीय ज्ञानाचा प्रसार करून स्वस्थ बसत नाहींत, तर लोकांचें चित्त तिकडे आकर्षिलें जावें म्हणून नाना प्रकारचे शास्त्रीय खेळ, तमाशे, प्रदर्शनें वगैरे भरवून शास्त्रीय ज्ञानाचे चमत्कार लोकांच्या पुढें निरनिराळ्या रुपांनीं मांडतात व नव्या शोधांची त्यांना माहिती करून देतात. इंग्लंडमध्यें सर्बिटन येथें शास्त्रीय ज्ञानाचे चमत्कार नांवाचें नुकतेंच एक प्रदर्शन भरविण्यांत आलें होतें. त्यांत अगदीं अलीकडे शोधून काढलेलीं कित्येक अपूर्व यंत्रें मांडलीं होतीं. मायक्रोफोन नांवाचें एक यंत्र होतें. त्याच्या योगानें कितीही हलक्यानें निघालेला ध्वनी नोंदला जात असे माशीच्या चालण्यानें उत्पन्न होणारा ध्वनी सुद्धां त्या यंत्रावर नोंदला जाई. दुसरें आपटोफोन नांवाचें यंत्र होतें. त्याच्या योगानें ध्वनी दिसे व प्रकाश ऐकूं येई. तिसरें एक विद्युयंत्र होतें. त्याच्या योगानें एका पत्र्यावर उभे असलेल्या व हातांतल्या कापसानें दुसऱ्याला स्पर्श केलेल्या माणसाच्या हातांतला कापूस विद्युत्प्रवाहाच्या योगानें पेट घेई. अशीं यंत्रें व त्यांच्याद्वारें घडणारे चमत्कार पाहिले म्हणजे आपोआप पाहणाराची जिज्ञासा उत्तेजित होते व त्यांतल्या कल्पक माणसाची बुद्धि नवीन कांहीं शोध करण्या कडे लागते. साराश, अशीं प्रदर्शनें भरणें हे शिक्षणाचें एक प्रधान अंगच तिकडे समजतात. आमच्या इकडे तसें करण्यास कोणाची हरकत आहे? पुष्कळ कॉलेजांना जोडून मोठाल्या प्रयोगशाला आहेत. व त्यांत हरतऱ्हेचीं यंत्रें वगैरेंचाही संग्रह असतो, या यंत्राचें प्रदर्शन व त्यां विषयींची माहिती देणारीं व्याख्यानें या सोयी लोकांसाठीं कॉलेजाचे अधिकारी कां करीत नाहींत कोण जाणे! सुमारें वीस वर्षांपूर्वी कोल्हापूरच्या राजाराम कॉलेजच्या आधिकाऱ्यांनीं असें प्रदर्शन भरविलें होतें व तें पाहण्यास पुण्या–मुंबईचे सुद्धां पुष्कळ लोक गेले होते हें आह्मास ठाऊक आहे. शास्त्रीय ज्ञानाचा प्रसार होण्याची अवश्यकता लक्षांत घेऊन अशीं प्रदर्शनें शिक्षण संस्थांच्या अधिकाऱ्यानीं भरवूं लागावें अशी आमची सूचना आहे.

दोन साहित्य परिषदा

अलाहाबादच्या हिंदी साहित्य परिषदेचें काम इतके दिवस एक ऑनररी [अवेतानिक]. चिटणीस करीत असे. पण त्याला आपला व्यवसाय संभाळून तें करावे लागल्यामुळें नीट होईना. सबब एक पगारी मदतनीस चिटणीस नेमण्यांत आला. हा गृहस्थ शहरोशहरीं हिंडून, व्याख्यानें वगैरेच्या द्वारें चांगलें काम करीत आहे. आमच्या महाराष्ट्र साहित्य परिषदेलाही एखादा पगारी मदतनीस चिटणीस मिळाल्या शिवाय तिच्या हातून कामें झटपट उरकणार नाहींत असें दिसतें. आकोल्यास साहित्य संमेलन भरून सहा महिन्यावर दिवस झाले. येवढ्या अवधींत परिषदेची फक्त एक सभा झाली. रिपोर्ट ही अद्याप बाहेर पडला नाहीं. मोडी लिपी संबंधाचा अर्ज सरकारांत पाठविण्याचें ठरलें होतें त्यांचें पुढें काय झालें तें ही कळत नाहीं. केवळ अवैतानिक चिटणीसांच्या स्वार्थ त्यागावर एखाद्या संस्थेचें जीवित अवलंबून ठेवणें हें फार घातुक असतें. अशावेळीं थोड्याशा खर्चाकडे न पाहतां पगारी मदतनीस चिटणीस ठेवल्यानें बराच कार्यभाग होतो, पण ही गोष्ट अजून आमच्यांतल्या पुढारी मंडळीला उमजूं लागली नाहीं हें आश्चर्य आहे! असो. या हिंदी परिषदेनें शास्त्रीय ग्रंथमाला काढण्याचें ठरवून त्या कामासाठीं तज्ञ अशा गृहस्थांची कमिटी नेमली आहे व कामाची दिशा ठरवून दिली आहे. आमच्या महाराष्ट्रसाहित्य परिषदेनेंही शास्त्रीय वाङमय तयार करण्याचें मनांत आणिलें आहे. पण एखादें पुस्तक तयार करवावें असा मोघम ठराव करूनच ती स्वस्थ बसली आहे! त्या कार्यासाठीं कोणाची योजना केली नाहीं किंवा दिशाही ठरविली नाहीं. अशा पद्धतीनें परिषद् कसें काम करून दाखविणार तें तिचें तिलाच माहित!

महागाईचीं कारणें

सध्या आपल्या देशांत सर्वत्र जी विलक्षण महर्घता झाली आहे तिच्या कारणांचा शोध करण्यासाठीं हिंदुस्थान सरकारनें मि० दत्त यांना नेमिलें होतें. त्यांनीं आपलें काम संपवून सरकारकडे रिपोर्ट केला आहे. हा रिपोर्ट प्रांतिक सरकारांकडे जाऊन त्यांचे अभिप्राय हातीं येईपर्यंत हिंदुस्थानसरकार प्रसिद्ध करणार नाहीं. पण या रिपोर्टाविषयीं ...ांची मोठीशी उत्सुकता ही दिसून ये... ाहीं.

मद्रासेस अकौंटंट जनरलच्या जागीं गेल्यावर मि० दत्त यांची मुलाखत मद्रास-टाइम्सच्या प्रतिनिधीनें घेतली होती. तेवेळीं त्यांनीं आपल्या कामासंबंधाचें थोडेंसे दिग्दर्शन केलें होतें. तें ही कांहीं अपूर्व नव्हेंत. मि० दत्त ह्मणालें कीं सगळ्या जगभरच महागाई झालेली आहे, पण हिंदुस्थान व जपान या दोन देशात ती विशेष आहे. हिंदुस्थानांतल्या हिंदुस्थानांत पाहिलें तर मद्रासेंत महागाईचें प्रमाण कांहीं कमी आहे. या महागाईमुळें शेतकऱ्याचें उत्पन्न वाढल्यामुळें त्यांचा थोडा फायदा झाला आहे. मजुरीचे दर ही वाढले आहेत. पण त्याचें कारण मजुरांचा तुटवडा हें असावें. तथापि महागाई होण्याचें हें मुख्य कारण नाहीं. परदेशीं मजूर फार गेले हें एक कारण देण्यांत येतें. पण तेंही खरें नाहीं. मजुराचा तुटवडा असता, तर जमिनीची लागवड कमी झाली असती. पण ती कमी न होतां उलट वाढत आहे! कपाशीला चांगला भाव आल्यानें लोक धान्य न पेरतां कापूसच फार पेरूं लागले हेंही एक कारण सांगतात पण मि. दत्त यांना हें मत मान्य नाहीं. ते ह्मणतात कीं एकंदर लागवडींतल्या जमिनीचा फार थोडा अंश कापसानें व्यापिलेला आहे. त्यांच्या मतें महर्घतेचें खरें कारण सर्व देशाशीं तारायंत्राच्या व आगगाड्या आगबोटींच्या द्वारें दळणवळण सुरू झालें हें आहे. याच्या दळणवळणाच्या योगानें सर्व ठिकाणीं [illegible] जिनसांचा पुरवठा होऊन दरांत ही सारखेपणा राहिला आहे. अर्थात् हल्लींच्या महर्घतेची कारणें प्रादेशिक नसून विश्वव्यापी आहेत. या शिवाय शहराची वाढती वस्ती व त्यामुळें घर भाड्याचे वाढलेले दर, लोकांची साधी राहणी बदलून तींत घुसलेल्या कित्येक चैनीच्या गोष्टी वगैरे हींही कारणें झालीं आहेत. मि. दत्त यांनीं सांगितलेल्या या माहितींत अपूर्व असें कांहींच दिसत नाहीं. तथापि या संबंधानें निश्चयपूर्वक मत देण्यापूर्वीं त्यांचा रिपोर्ट बाहेर पडण्याची वाट पाहिली पाहिजे.

जावा बेटांतील हिंदु लोक.

कूपमंडूकवृत्तीचा आरोप अर्वाचीन काळच्या किंबहुना मध्यकालीन हिंदु लोकांवर कोणीं केला तर तो एकवेळ शोभेल, पण प्राचीन हिंदु लोकांवर तो करणें हा धडधडीत अन्याय होणार आहे. प्राचीनकाळीं दळणवळणाचीं साधनें नसतां आमचे पूर्वजांनीं ईजिप्त, ग्रीस, अमेरिका, चीन, जावा वगैरे दूरदूरच्या ठिकाणीं जाऊन तेथें वास केला व आपली विद्या आणि धर्म यांची चिन्हें जीं मागें ठेविलीं तीं आतां कित्येक शतकांनंतर दृग्गोचर होत आहेत! जावा बेट या दृष्टीनें अत्यंत महत्त्वाचें आहे. श्री. इचलकरंजीकरांबरोबर गेलेले डा० सरदेसाई यांनीं पुण्याच्या वसंत व्याख्यान मालेंत सांगितल्या प्रमाणें त्या बेटांत हिंदूंच्या सुधारणेचे पुष्कळ अवशेष अजून दिसत आहेत. तेथें बौद्धांचीं व हिंदूंचीं मोठालीं देवळें आहेत. ही हेमाडपंती रचनेचीं आहेत. येथील हिंदूंच्या चालीरीतींत कालक्रमानें पुष्कळ फरक पडला आहे, तरी अद्याप त्यांच्या देवता, त्यांचे धर्मग्रंथ, त्यांचे कुळधर्म, त्यांचें वाङ्मय त्यांचे मंत्र वगैरे सगळे आपल्या सारखेच आहेत. अशी तेथील हिंदु लोकांची संख्या ही कांहीं लहानसान नाहीं, पांच लक्ष आहे. आमच्या इकडच्या सुशिक्षित लोकांनीं तिकडे जाऊन शाळा काढाव्या, तिकडच्या वाङ्मयाचें परिशीलन करावें, व तिकडील हिंदु आणि इकडील हिंदु यांच्यामधलें नामशेष झालेलें बंधुत्वाचें नातें फिरून स्थापित करावें अशी तिकडील लोकांची ही इच्छा आहे. अशा रीतीनें जेथें जेथें ह्मणून हिंदुधर्माचे अवशेष सांपडतील तेथें तेथें जाऊन त्या हिंदुलोकांचा आपल्या हिंदुसमाजांत संग्रह करावा ह्मणजे ध्वंसाभिमुख होत चाललेल्या हिंदु जातीचें पुनरुज्जीवन होईल अशी योग्य सूचना डा० सरदेसाई यांनीं केली ती खरोखर विचार करण्यासारखी आहे.

मुंबई इलाख्यांतून जसे डा० सरदेसाई हे जावा बेटांत गेले होते, तसें बंगाल्यांतून श्रीयुत सत्यचरणशास्त्री हे ही जावा बेटांत गेले असतां त्यांना ही तिकडच्या लोकांनीं तीच विनंती केल्यावरून त्यांनीं इकडच्या आपल्या सुशिक्षित बंधूस तिकडे जाऊन शिक्षणप्रसार करण्याविषयीं कळकळीची प्रार्थना केली आहे. ही त्यांची प्रार्थना सफल होऊन थोड्यातरी सुशिक्षितांच्या हृदयांत तिकडे जाण्याची स्फूर्ति होवो ह्मणजे झालें.

विश्वव्यापी अशांतता.

तुर्कस्थान व बाल्कन संस्थानें यांच्यांतलें युद्ध संपलें, ग्रीस व मांटिनिग्रो यांच्यांतल्या झगापटीही शांत झाल्या, तहाची बोलणीं गंभीर स्वरूपानें चालू झालीं. येवढ्यांवरून युरोपांत शांतता पूर्णपणें लवकरच नांदू लागेल अशी जर कोणाची कल्पना असेल तर ती चुकीची आहे हें लवकरच दिसून येईल. बाह्यतः शांततेचें आवरण आहे खरें, पण त्या आवरणाच्या आंत केवढीवावटळ झांकली गेली आहे! आपलें [illegible] आरमाराचें बळ वाढविण्याचें कामीं जर्मनी, फ्रान्स, अमेरिका, जपान, व इतर राष्ट्रें यांच्यांत चाललेली स्पर्धा, मूर्धाभिषिक्त युरोपियन राजांचे वरचेवर होणारे भयंकर खून, बाह्यतः मित्रत्वाचीं पण अंतर्गर्भीं गूढ अर्थानें युक्त अशीं मुत्सद्यांचीं भाषणें पनामा कालव्याच्या हक्का साठीं लागलेले तंटे, वर्णभेद व राजकीय हक्क यांसाठीं माजणारी रणें, मताभिलाषी स्त्रियांची अतर्क्य अशी अत्याचार प्रवृत्ति, इ० लक्षणें शांततेचीं आहेत असें कोण ह्मणेल? आशिया खंडाची स्थिति ही अधिक स्पृहणीय नाहीं हें चीन, इराणवगैरे देशांतल्या राज्य क्रांत्यांवरून आणि त्यापासून उद्भवलेल्या चळवळींवरून कोणालाही कळून येणार आहे. जपानांत चीनी लोकांचा द्वेष, मांचुरिया व तिबेट या प्रांतांची चीनच्या बंधनांतून मुक्त होण्याविषयींची आतुरता, वगैरे गोष्टी विश्वव्यापी अशांततेच्या निदर्शक नाहींत काय? याचा परिणाम काय शुभ होणार कीं अशुभ होणार हें भविष्यकालालाच माहित.

सर सय्यद अहमद यांचें स्मारक.

आमच्या लोकांना खऱ्या थोर माणसाविषयींची गुणग्राहकता किंवा कृतज्ञता नाहीं असें नाहीं; पण ती गुणग्राहकता व कृतज्ञता स्मारकाच्या रूपानें व्यक्त करण्याच्या चालीस आह्मी अद्याप अभ्यस्त नाहीं असेंच ह्मटलें पाहिजे. एरव्हीं न्या. माधवरावजी रानडे किंवा सर सय्यद अहमद यांच्या सारख्या थोर पुरुषांचीं स्मारकें त्यांच्या निधनाला एका तपा येवढा कालावधि निघून गेला तरी झालेलीं दिसूं नयेत याचें कारण काय? माधवरावांच्या नावानें अलिकडे एक एकॉनामिक इन्स्टिट्यूट, एक लायब्ररी व एक पुतळा येवढीं तरी झालीं आहेत. बिच्याऱ्या सर सय्यद अहमदाच्या वाट्याला त्यां पैकीं एकही आलें नाहीं! स्मारक झालें नाहीं ह्मणून त्यांच्या थोरवींत रतिमात्र उणेपणा आला नाहीं ही गोष्ट खरी असली तरी परकियांच्या दृष्टीनें आमच्या राष्ट्रीयचारित्र्यांतलें वैगुण्य अक्षम्य आहे हें कबूल केलें पाहिजे. सर सय्यद अहमदांचा थोरपणा अजूनही पुष्कळांच्या नजरेला यावा तसा आलेला नाहीं. ते कांग्रेसचे कट्टे शत्रु होते अशी उलट त्यांचे विषयीं निष्कारण गैर समजूत होऊन बसली आहे. हिंदु [illegible] मुसलमान [illegible] गेल्या थोड्या वर्षांत दिसून आलेल्या विरोधाच्या मुळाशीं ते होते असा कित्येकांचा समज आहे पण तो सर्वस्वी निराधार आहे हिंदु व मुसलमान हे दोघेही एकाच सुंदर स्त्रीचे दोन डोळे आहेत असें त्यांनीं कोठेंसे ह्मटलें आहे, आणि या लहानशा वाक्यांतच त्यांच्या मताचें सगळें सार आलें आहे. आलिगड कॉलेज स्थापन करण्यांत मुसलमानांची उन्नति व्हावी येवढाच त्यांचा शुद्ध हेतु होता. त्यांनीं लाविलेल्या या ज्ञानवृक्षाला कांहीं फळें कडू येऊन या विद्यालयांतून पार पडलेल्या कित्येक पदवीधरांनीं कांग्रेसचा किंवा हिंदुजातीचा द्वेष केला असेल; पण त्या बरोबर कित्येक सुंदर व मधुर अशीं ही फळें लागलीं आहेत व [illegible] तर असा मधुर बहारच विशेषतः आलेला दिसतो. सारांश, मुसलमान जातीच्या उन्नतीचें सर्व श्रेय तर त्या सय्यद अहमद यांचें आहेच, पण हिंदु व मुसलमान यांच्यांतल्या अलीकडे दिसूं लागल्या स्नेहभावाचें बिजारोपण ही अप्रत्यक्ष तया त्यांच्याच हातून झालें आहे. अशा थोर पुरुषाचें स्मारक वर्षाचे कांठीं त्यांच्या नांवानें एखादा खाना करण्यापलीकडे अन्य रीतीनें करण्याचें कोणास सुचूं नये हें आश्चर्य आहे. अथवा ज्यानें आपल्या हातानें अलीगड कॉलेजासारखें टोलेजंग व सर्वांस चकित करून सोडणारें अखंड स्मारक उभारलें त्याला असल्या लुंग्या सुंग्या स्मारकाचें प्रयोजन तरी काय आहे!

आनंदाची गोष्ट

ऑलइंडिया मॉस्लेम लीगच्या यंदाच्या वार्षिक अधिवेशनाचे वेळीं कित्येक मुसलमान पुढाऱ्यांनीं फार समंजसपणाचीं व कळकळीचीं भाषणें करून हिंदु व मुसलमान यांचें राष्ट्रीय ध्येय एकच असल्यामुळें तें ध्येय प्राप्त करून घेण्याचें कामीं आपण हिंदु लोकांपासून दूर राहणें हें आत्मघातकीपणाचें व मुर्खपणाचें कृत्य आहे असें स्पष्टपणें ह्मटलें होतें. ही स्पष्टोक्ति केवळ ओष्ठप्रांताधिष्ठितच नसून खऱ्या अंतःकरणापासूनची होती असें आतां दिसून येतें. या लीगचे सेक्रेटरी मि० वजीर हसन यांनीं चोहींकडे विनंतिपत्र पाठवून हिंदु व मुसलमान याचे संयुक्त कान्फरन्स कांहीं महत्वाच्या गोष्टींचा विचार करण्यासाठीं बोलाविलें आहे व हें कान्फरन्स लवकरच लखनौ येथें भरणार आहे. फार आनंदाची गोष्ट हिंदु व मुसलमान यांच्यांतला सलोखा वाढविण्याच्या हरएक उद्योगास आह्मी पूर्ण सहानुभूति दर्शवित आलों आहों. यापूर्वीं असे सलोख्याचे प्रयत्न झाले, पण ते इतरांकडून मुसलमानांकडून नव्हते. सध्यांचा प्रयत्न मुसलमानांकडून होत असल्यामुळें तो आह्मांला अधिक अभिनंदनीय वाटतो.

यंदाचें नाट्यसंमेलन.

भारत नाट्यसमाजाकडून भरविण्यांत आलेलें यंदाचें नववें नाट्यसंमेलन ता. १९ व २० मे रोजीं पुण्यास उत्तम तऱ्हेनें पार पडलें असें पुण्याच्या आमच्या एका स्नेह्याच्या पत्रावरून कळत. यंदाच्या संमेलनाचे अध्यक्ष नाट्यकलेचे महाराष्ट्रीय उत्पादक विष्णुदास यांच्याच गावचे अर्थात सांगलीचे वकील रा० केशवराव छापखाने एम० ए० एलएल० बी० हे होते व यंदाच्या संमेलनापुढें रा० हरीभाऊ आपटे, प्रो० भाटे, डॉ० चिपळूणकर, प्रो० बेहरे वगैरे विद्वानांचीं भाषणें झालीं व निबंध वाचण्यांत आले. सर्व विद्वानांचें मतैक्य नाटका सारख्या गोष्टीसंबंधानें होणें अशक्य तर खरेंच. थोड्याशा मतभेदाला अशा वेळीं प्रत्येकजण तयार असतोच. पण डॉ० चिपळूणकरासारखे विद्वान संमेलनापुढें जेव्हां येऊन उघडपणें असें प्रतिपादितात कीं अलीकडे नाटकांची उन्नति न होतां अधोगति मात्र होत आहे व [illegible] लोकांनीं नाटक कंपन्यांपासून अलिप्त राहून केवळ [illegible] चालीचीं नाटकें लिहून देऊन मोकळे व्हावें यापेक्षां कंपन्याशीं अधिक संपर्क ठेवूं नये, तेव्हां असल्या आचार्याच्या उपदेशाला हल्लींच्या काळांत कितीसा मान देणें युक्त आहे या गोष्टीचा विचार करणें अवश्य आहे. डॉ० चिपळूणकरांच्या मताचा फोलपणा व्यक्त करण्यास एक निराळी लेखमालाच लिहिली पाहिजे, तथापि तूर्त येवढें ह्मणण्यास हरकत नाहीं कीं डॉ० चिपळूणकरांचे हे विचार अगदीं एककल्ली व सध्याच्या प्रगतीपर वृत्तीशीं अगदीं विसंवादी आहेत. असो या संबंधांत लवकरच आह्माला लिहावें लागणार आहे. सबब

क विस्तार करीत नाहीं. यंदाच्या कार्य चांगल्या प्रकारें पार पड- भारत नाट्य समाजाच्या सेक्रेटरी श्री अभिनंदन करतों.

आहिल्याश्रम.

इ इंदूरच्या एका स्नेह्याकडून असें कळलें आहे कीं पुण्याच्या प्रो० या अनाथबालिकाश्रमाच्या धर्तीवर एक आश्रम व पाठशाला येत्या न सुरु होणार असून त्याला म असें नांव देण्याविषयीं श्री० र महाराज होळकर यांचा हुकूम आहे. अशा संस्थेची वाण खरोखर ांत केवढी मोठी आहे तें पुण्याच्या येणाऱ्या वाढत्या संख्येवरुन कोणा- दिसणार आहे. या आश्रमला ाई सारख्या साध्वीचें नांव देण्यांत ची योजकता ही उत्तम प्रकारें होते. आह्मांला उमेद आहे कीं या आश्रयासाठीं ब्रिटिश सरकारकडे कारण नसल्यामुळें येथें देण्यांत शिक्षण हिंदुसमाजाच्या अवश्यकतेला ाच्या विशिष्ट स्वरूपाला धरूनच मुलींचा शिक्षणक्रम मुलांच्या सारखा चालावयाचे नाहीं. त्यांच्या शिक्षण- ही फरक ठेवावा लागेल व स्वल्प अयासानें व स्वल्प कालांत उपयुक्त शिक्षण त्यांच्या पदरांत असें धोरण ठेवावयास पाहिजे अशा वर शिक्षण देण्याच्या शाळा जागोजाग ाल तेवढ्या हव्याच आहेत. ग्वालेरीस शिंदे सरकारनेंही अशी एक संस्था ली आहे, पण तिचें चालकत्व हिंदु- नाशीं यत्किंचितूही संबंध नसलेल्या एका ाकडे देण्यांत आल्यामुळें त्या संस्थेचा ल्या अनाथ भगिनींना व्हावा तसा उपयोग नाहीं अशी कुरकूर ऐकूं येते. अशी श्री० होळकर सरकार यांचे हातून णार नाहीं अशी आह्मी आशा करतों.

जवारीचा पेरा

चाऱ्यासंबंधानें यंदाचा अनुभव जितका तर आला, तितका क्वचितच आला ेल. आणि हा गेल्या २-३ वर्षांचा ता व दृढ अनुभव पे... पेरण्या- ... शेतकऱ्यांचा ओढा पुष्कळसा कमी ील असा अंदाज आहे. आतां जवा- चा पेरा किंमतीच्या मानानें कपाशीच्या ्या इतकाच मौल्यवान झाला आहे. ाणि या साली गुरांचा जो उपासमार ाला तो डोळ्यापुढें उभाच असल्यामुळें ाहजीकच शेतकरी जवारीचा पेरा अधिक ीरील, व स्वतःच्या जनावरापुरती तरी ोग्य तरतूद करील असा योग्य रंवसा वाटतो शेतीच्या सर्व कामांची भिस्त जनावरावर असते. तेव्हां त्यांची योग्य जोपासना करणें प्रत्येक शेतकऱ्याचें योग्य कर्तव्य आहे. या पुढें कपाशीच्या पेऱ्याच्या लालचीनें जवारीच्या पेऱ्याकडे डोळे झाक करणें फार घातुक होईल. त्या शिवाय नेहमीं प्रमाणें एक सारखी कपाशीच पेरत राहिल्यामुळें जी जमीन हिनकस होत चालली आहे, ती जवारीच्या पेऱ्यानें आपोआपच सुधरेल. आतां पेरण्याची वेळ जवळ येत चालली आहे. प्रत्येक शेतकऱ्याला आपल्या जवळील जनावराची दैना दिसतच आहे तेव्हां रा. रा. स्टांडन साहेब कमीशनर यांनीं सुचाविल्या प्रमाणें जवा- रीच्या पेऱ्याकडे लोक अधिक लक्ष देतील अशी आह्मांस उमेद आहे. आह्मी तर असें ह्मणतों कीं प्रत्येक शेतकऱ्यानें आपल्या शेताचा कांहीं भाग जनावराचे चाऱ्या करितां राखून ठेवण्याला सुरवात केली पाहिजे. आणि अशी कांहीं विशेष योजना केल्या शिवाय जनावरांचें संगोपन नीट होणार नाहीं.

वऱ्हाडवृत्त.

हवामान—हवामानाचें यंदाचें चक्र निरा- ळेंच दिसतें. आतांच जून महिन्याच्या उत्तरार्धांत असल्याप्रमाणें थोडा पाऊसही पडला आहे. व हवेंत थंडावा वाटतो. वाऱ्याची दिशाही पालटली असून आतां पश्चिमेकडून वारें येत असतात. आणि तें पर्जन्य कालाची समीपता सुचवीत आहेत. विद्युत् घनोदय व शीतवारा यामुळें नेहमी हवामानांत वरचेवर फेरफार होऊं लागले आहेत. रोगराई कांहीं विशेष नाहीं.

रा० रा० सयद मोइनुद्दीनखां डिपटी कमिशनर यवतमाळ हे रजेवर जात अस- ल्या कारणानें त्यांच्या जागीं रा० रा० आर० ए० उइलसन आय० सी० एस० आहि० डिपटी कामिशनर यांस जबलपूराहून यवतमाळास बदलण्यांत आहे.

रा० रा० ए० जी० नवलीस असि० कमिशनर उमरावती यांस ६ महिन्यांची रजा देण्यांत आली असून त्यांच्या जागीं येथील रा० रा० कॉम्ब्री असि० कामिशनर यांस उमरावतीस बदलण्यांत आलें.

रा० रा० डी० जी० स्टेसी एकस्ट्रा असि० कामिशनर यांस रजा संपतांच उमरावतीस नेमण्यांत आलें.

रा० रा० कृष्णराव पुरुषोत्तमभट एकष्ट्रा असि० कामिशनर उमरावती यांस सागर येथें बदलण्यांत आलें.

रा. रा. डिक्सन असि० कमीशनर आकोला यांस वाशीम येथें सब डिव्हीजनल आ- फीसर नेमण्यांस येत आहे.

रा. रा. स्केनिस सब डिव्हीजनल आफी- सर वाशीम यांस आकोल्यास बदलून क्रि. प्रो. कोडाच्या ३० कलमान्वये असि० जज्जाचे अधिकार देण्यांत येत आहेत.

रा. रा. यादव वसुदेव ढाके अबकारी ए. अ. क. यांस यवतमाळाहून उमरावतीस बदलण्यांत आले. आणि रा. रा. रघुनाथ प्रल्हाद यांस उमरावतीहून नागपूरास बदललें.

रा. रा. बळवंत यादव खोलकुटे अब- कारी ए. अ. क. नागपूर यांस पुनः वऱ्हाडांत उमरावती येथें बदलण्यांत आलें.

रा. रा. नारायण कृष्ण पारगांवकर नायब तहसीलदार आकोला हें आजारीपणाच्या रजेवर कोल्हापूरास गेले आहेत आणि त्यांची बदली येथून मेहेकर तहसिलीवर करण्यांत आली.

रा. रा. रामचंद्र बंधूजी चौबळ बी० ए. नायब तहसिलदार मेहकर यांस आकोल्यास बदलण्यांत आले.

वर्तमानसार

पूर्व बंगालमधील कटाच्या खटल्या संबंधांत शुक्रवारीं बारिसाल येथें चार असामिस पकडण्यांत आलें. हे सर्व संभावीत वरा- ण्यांतील व उच्च जातीचे तरुण इसम आहेत. डाका, कलकत्ता व नारायणगंज येथील कटाच्या खटल्या संबधांत गुरुवारीं पकडण्यांत आलेले पांच इसम भक्कम पो- लिसच्या पाहाऱ्यांत बारिसाल येथें पाठवि- ण्यांत आले. नांगलबंद येथील राजकीय दरवड्याच्या खटल्या संबंधांत पकडलेल्या दहा इसमांवर कटाचा आरोप ठेवण्यांत येणार आहे असें ह्मणतात. त्यांजवरील दरवड्याचा आरोप काढून घेण्यांत येईल. आतांपर्यंत १९ इसमांस इंडियन पिनल कोडाच्या १२१ (अ) कलमाखालीं पक- डण्यांत आले आहे.

अलीपुरच्या बॉंबच्या खटल्या संबधांत उल्हासकर दत्त नांवाच्या आरोपीस काळ्या पाण्याच्या शिक्षेवर आंदमानमध्यें पाठ- विण्यांत आले होते त्यास वेड लागल्यानें पोर्ट ब्लेअरहून मद्रास येथील किलपाक लुनाटिक असायलममध्यें नेण्यांत आलें आहे.

वर्तमानपत्रांतून जाहिरात देऊन फस- विल्याच्या आरोपाबद्दलच्या एका विलक्षण खटल्यासंबधानें कलकत्ता येथील पोलिस- कडून चौकशी चालु आहे. गेल्या सपटेंबर महिन्यांत कलकत्ता येथलि वर्तमानपत्रांतून एक जाहिरात प्रसिद्ध करण्यांत आली होती बांकुरा राज्य ईस्टेटमधील कित्येक रिकाम्या जागा भरण्यासाठीं या जाहिरातीच्या द्वारें उमेदवाराचे अर्ज मागविण्यांत आले होते जाहिरातीच्या खालीं निर्मळसिंग आणि बसंतासिंग अशा सह्या होत्या. उमेदवारांनी जमीनागिरीबद्दल अनामत रक्कम ठेवली पाहिजे असें जाहिरातीत ह्मटले होते. ईस्टेटीचे मालक यांनीं ही जाहिरात खरी नसल्याचे जाहिर केलें, पण त्यापूर्वीं जाहिरात देणारांनीं सहा हजार रुपये वसूल केले होते. या दरम्यान निरनि- राळ्या लोकांकडून पोलिसकडे आपणांस जाहिरात देणारानीं फसविल्याबद्दलची खबर देण्यांत आली. पोलिसांनीं चौकशी करून निर्मळ आणि बसंत यांस पकडलें आहे. याशिवाय जाहिरात देणारांस काय- द्याची सल्ला देणाऱ्या एका इसमासही पकडण्यांत आलें आहे.

झांग जिल्ह्यांत मुझाबाग येथें एका मनु- ष्यानें पांच माणसाचा खून केल्याची बातमी आली आहे. या संबंधाची हकीकत अशी आहे कीं रामदित्त मल नांवाच्या एका तरुण इसमानें फावला नांवाच्या इसमावर आपली बायको फुसलावून नेल्याच्या आरो- पावरून खटला केला. हा आरोप फावला यानें नाकबूल केला. नंतर रामादित्तमल यानें आपल्या बायकोचा खून करण्याचा आपला हेतू प्रदर्शित केला. तेव्हां कोर्टानें रामादित्त मल याज पासून शांतता ठेवण्या बद्दल पांच हजार रुपयाचा जातमुचलका घेतला. याच दिवशीं रात्रीं रामादित्त हा आपल्या सासुरवाडीस गेला. व तेथें त्यानें आपल्या बायकोचा व सासूचा खून केला. नंतर तो फावला याच्या घरीं गेला व तेथें त्यानें फावला याचा बाप, भाऊ व चुलता यांचे खून केले. फावला हा मात्र त्याच्या तावडींतून निसटला. रामदित्त यास पकडण्यांत आलें आहे.

शांघाय येथील ता. १८ मेच्या तारेवरून तेथील एका वर्तमानपत्रांत पश्चिम हुनान प्रांतांतून आलेली एक अशी बातमी प्रसिद्ध झाल्याचे समजतें कीं, शेनचौटिंग येथील अफूचीं झाडें उपटून टाकणाऱ्या चिनी लष्करी लोकांचा निषेध करण्यासाठीं तेथील शेतकरी लोक एका देवळांत जमा झाले असतां, लष्करी लोकांनीं देवळास आग लावून दिली. त्यामुळें ६७ माणसें मरण पावलीं !

'धी इंडियन जर्नल ऑफ रिसर्च' या नावाचें एक नवीन शास्त्रीय मासिक पुस्तक काढण्याचें ठरलें असून हें पुस्तक इंडियन मेडिकल सर्व्हिसचे डायरेक्टर जनरल व हिंदुस्थान सरकारचे सॅनिटरी कमिशनर यांज- मार्फत काढण्यांत येईल या मासिक पुस्तकांत वैद्यशास्त्र व आरोग्यशास्त्रविषयक शोधासंबं- धानें मुख्यतः विवेचन करण्यांत येईल.

कलकत्ता युनिव्हर्सिटीच्या एम. एस. आणि एम. ओ. या पदव्या मान्य कर- ण्याचें युनायटेड किंगडममधील मेडिकल एज्युकेशन व राजिस्ट्रेशनच्या जनरल कमि- टीनें ठरविलें असल्याची बातमी कलकत्त्यास आली आहे. डी. पी. एच. ही पदवी मान्य करण्याची सूचना सदर कमिटीनें नामंजूर केली आहे.

जाहिर नोटीस

या नोटीसीनें सर्वत्र शेट साहुकार व्यापारी शेतकरी जमीनदार रा० पाटखेड व इतरांसः—

या नोटीसीनें कळविण्यांत येते कीं माझी सावत्र आई नामें लुंगाई मर्द उदे- भान ही लोकांचे सांगण्या वरून माझे वडिलोपार्जित इस्टेटींत अफरा तफरा करणारसें समजलें वरून सर्वांस प्रार्थना कीं तिजपासून कोणी माझी इस्टेट गहाण खरीदी, अगर बक्षीस घेऊंनये. घेतल्यास त्याची जबाबदारी घेणाराकडे राहील. इस्टेटीवर राहाणार नाहीं. लुंगाई ही फक्त अन्नवस्त्राची मालकीण आहे कळावे तारिख १९- मे १९१३ ई०

सही

मारोती वल्द उदेभान दस्तुरखुद

नो० नं० २३

जाहिर नोटीस

मी खालीं सही करणार याज कडून सर्वत्र लोकांस जाहिर करण्यांत येते कीं, आह्मी पातूरचे रस्त्यानें जात असतांना समोर नऊ मैलावर आह्मांस आमच्या जवळ जे कांहीं कागदपत्र होते ते कोठें तरी गळून पडल्याचें दिसून आलें. ते कागद महत्वाचे असल्यामुळें जाहिर करण्यांत येते कीं ते कागद ज्या कोणास सापडतील त्यानें आह्मास परत केल्यास त्यास १५ रुपये इनाम देण्यांत येईल त्या कागदांत खरेदीखत नोंदलेलें व बिन नोंदलेलें पट्टेखत नोंदलेलें व बिन नोंदिललें या शिवाय दोन वह्या खाते नांवचें असलेलें व कांहीं चिल्हर कागद हरवले आहेत. आमचे कागद ज्या वेळेस हरवल्याचे आह्मास आढळून आलें त्याच वेळेस आह्मीं रस्त्यांनें पडले असतील ह्मणून परत आकोल्यास आलों परंतु आह्मास आमचे कागद सांपडले नाहींत. सबब या नोटिसीनें सर्वांस जाहीर केलें आहे. व ज्या कोणास सांपडतील त्यास वर लिहिल्या प्रमाणें इनाम दिला जाईल. कळावें ता० १६-५-१३ सही

सखाराम सूर्यभान पाटील भांगे
मंडार बु॥ हल्लीं राहणार
खामखेडा प्रगणे पातूर
ता० बाळापूर द० खु०

नो०नं० १८

नोटीस

नोटीस बेशमी महादू वा बाबूरया धनगर राहणार कानसनी ता० आकोले यांस:—

खालीं सही करणार याजकडून कळविण्यांत येते कीं तुमचे जवळ मी पातुरनंदापूर शेत सर्वे नंबर २१० हें शेत तुह्मास लहानगहाण करून दिलें होतें. सदरहू रुपयाचा भरणा तुह्मी फक्त श्रावण मोन्याचें गहाणाचें ११८ रुपये दिले. बाकीचे १८२ रुपयांचा भरणा मुळीच पावला नाहीं. त्या रुपयाबद्दल तुह्मी मला कागद करून देणार होते. तो कागद माजवळ हल्लीं आहे. तुह्मी माझे पुतणे आहांत ह्मणून मी आतांपर्यंत उगा बसलों तरी तुह्मास कळविण्यांत येते कीं तुह्मी जितके मोन्याचे रुपये चुकते केले तितके रुपये मजपासून व्याजासुद्धां घेऊन लहानगहाणाचा हक्क सोडून द्यावा. मोन्याचे रुपया खेरीज मी कोणतेच प्रकारें जबाबदार नाहीं. सदरहु रक्कम सदाशीव निंबाजी पटवारी बोरगांव खुर्द याज पासून रुपये घेऊन पावती व गहाणाचा कागद त्यांचे स्वाधीन करून देणें. ही नोटीस पावल्या पासून आठ दिवसांचे आंत येऊन रक्कम घेऊन जावी. असें नकेल्यास नोटीस पावल्या पासून रुपयाचें व्याज मिळणार नाहीं. ता० १७-४-१३ इसवी दस्तुर कृष्णा रावोजी द० खु० सही

बिठू वा॥ लक्ष्मण धनगर बोरगांव
खुर्द निशानी खुद्द हाताचा
आंगठा असे

नो० नं० १९

नोटीस

नोटीस बेशमी तुळशी मर्द गणू राठोड राहणार नांदुरा बु॥ ता. मलकापूर इंस:—

खालीं सही करणाराकडून नोटीस देण्यांत येते कीं तूं माझी सवत असून आपला नवरा मैत झाल्यावर इस्टेटी पैकीं २००० सुमारें दोन हजाराची इस्टेट तूं आपले २ मुलीला दिली त्या २ मुली पहिले घरच्या आहेत व १ या घरची आहे. मला एक मुलगा आहे. त्यामुळे तो पूर्ण वारस असून तुझ्या पूर्व घरच्या मुलींचा हक्क कांहीं नव्हता शिवाय तुं लोकांचे कर्ज सुमारें ९७ रुपये करून त्याचा हुकुम झाला तेव्हां ते रुपये मी भरले कांहीं शेती तुझी मुलीच्या फारकतींत व सोयऱ्यांचे खर्चांत वृथा गमाविलेली आहे. करितां या नोटिशीनें कळविण्यांत येते कीं कसबे नांदुरा येथील दोन शेते व दोन घरें ज्या शेताबद्दल तुह्मी दहावर्षाच्या पट्यानें तें दिलें सबब तुह्मास २४ रुपये दंड झाला आहे. या वरील इस्टेटींत तुह्मी बीलकुल अफरातफर करूंनये. अगर कोणास गहाण खरीदी बक्षीस अगर पट्यानें देऊंनये. दिल्यास त्या बद्दलची जबाबदारी तुमचे वर राहील कोणत्याच तऱ्हेनें इस्टेटीवर राहणार नाहीं. ही नोटीस दिली ता० १६ मे. १९१३ ई.

सहीची निशानी आंगठा
रावजी वा॥ गणू राठोड अ. पा.
क. आई सारजाबाई मर्द गणू
राठोड रा० नांदूरा हिचा—

नो० नं० २०

नोटीस

नोटीस बेशमी लुगाई मर्द उदेभान कुणबी धोत्रे रा० पाटखेड तालुका आकोला यांसः—

खालीं सही करणाराकडून नोटीस देण्यांत येते कीं तूं माझी सावत्र आई आहेस. माझे बाप मयत होण्यास सुमारें ६ वर्षे झाले. वडिलोपार्जित इस्टेट सुमारें ६००० रुपये किमतीची आहे जमीन घर वगैरे ती तूं लोकांचे सांगण्यावरून अफरातफर करणार आहेस असें कळतें. तरी नोटीस देतो कीं तूं फक्त अन्नवस्त्राची मालकीण आहेस. इस्टेटीस धोका आणण्याचा तुझा अधिकार नाहीं. यावरही तूं अफरातफरी केल्यास तें करणें रद्द समजलें जाईल. व तुझ्या अशा करण्यानें इस्टेट जबाबदार राहणार नाहीं. कळावें ता० १९ माहे मे १९१३ ई.

सही
मारोती उदेभान द० खु०

नो० नं० २१

नोटीस

नोटीस बेशमी तुकाराम पुंनाजी कुणबी रा पिंपरी ता. अकोला यांसः-

खालीं सही करणाराकडून नोटीस देण्यांत येते कीं मी तुह्मास १ कुलमुखत्यारपत्र माझे वतीनें कोर्टात काम करण्यास नोंदून दिले होते परंतु आतां यापुढें कोर्टाचे काम नसल्यानें आजतारखेपासून ते रद्द केलें आहे. यापुढें माझे नावें कोणतेंच काम तुह्मी केल्यास मी जबाबदार नाहीं. तारीख१६ मे १९१३ ई.

सहीची निशानी आंगठा
भैराम टलु कुणबी रा. पिंपरी याचा

नो नं २२

कापूस- तक्ता- साप्ताहिक- १७ मे १९१३ पर्यंत

जिल्हा.	वर्ष	काटन मार्केट — आयात — कापसाच्या गाड्यांची संख्या: ता. १७।५।१३ पर्यंतचा आठवडा	काटन मार्केट — आयात — कापसाच्या गाड्यांची संख्या: १।१०।१२ पासून	काटन मार्केट — आयात — रुईच्या बोजाच्या गाड्यांची संख्या: ता. १७।५।१३ पर्यंतचा आठवडा	काटन मार्केट — आयात — रुईच्या बोजाच्या गाड्यांची संख्या: १।१०।१२ पासून	गठ्ठे बांधण्याचे प्रेस — बांधलेली गठ्ठी: ता० १७।५।१३ पर्यंतचा आठवडा	गठ्ठे बांधण्याचे प्रेस — बांधलेली गठ्ठी: ता. १।१०।१२ पासून आज तागाईत
उमरावती	चालू साल	२,८२२	१६१९६९	९७२	२१,२००	३,४९२	१६४,३०९
	गुदस्त	७६७	२४४७४०	५१२	२६८७९	....	.
	तिगस्त	१,७६०	१०७८७३	४१०	१२३१९	....	
यवतमाळ	चालू साल	२१	१३३१८६	६४३	२०,१२९	९९३	८४,२९०
	गुदस्त	२४	१४१४९६	२५९	११,८६१	....	....
	तिगस्त	४९	४०,३१८	१३४	१३,४२०	....	....
आकोला	चालू साल	१,६९५	१९४४४७	१,४४५	४५८०९	[illegible]	[illegible]
	गुदस्त	३७८	१८१६१२	१०९९	५०१४१	....	....
	तिगस्त	१,२६४	९९,८८[illegible]	[illegible]	२३२८३	....	....
बुल्ढाणा	चालू साल	९९६	९९,४५६	२७३	१०,५२४	२,१४७	१२६,९४१
	गुदस्त	५१	१२०८२९	५३	९,०६३	....	....
	तिगस्त	८६१	११७४६९	११३	६,४३२	....	....
एकूण वऱ्हाड	चालू साल	५,५३४	५४४६५४	३,३३३	९७,६९८	१०,१४८	५५१,४५५
	गुदस्त	१,२१०	६८८६७७	१,९२३	९७९४४	....	....
	तिगस्त	३,९३४	३६५५४८	१,३९३	५५,५४०	....	....

टीप—चालूं सालाच्या बरोबरीचे साल गुदस्त व तिगस्त सालचे आठवडे १८ मे १९१२ व २० मे १९११ पावेतों होते

पत्रकें धाडणारे
मार्केट प्रेस
२७ ५९

सी. यू. वील्स.
डायरेक्टर आफ आग्रिकल्चर
इंडस्ट्रीन—मध्यप्रांत

अमूल्य संधी ! अप्रतीम नासिक चूर्ण ! ! अमुल्य रत्न.

टि. सि. .

सुगंधी औषधी तपकीर.

जगत प्रसिद्ध असें हें सुगंधी तपकिर, दिर्घ काला पासून कोट्यावधि लेकाच्या मोगानंदास पात्र झाले आहे. आल्कडे सर्वत्र याचा जास्त प्रचार झाल्या कार- युरोप खंडांतील बहुमान्य गृहस्थांच्याही अंतःकरणांत यानें मकोबनस्या यीं तिटकारा उत्पन्न करुन स्वतंत्रपणें त्यांना फार प्रिय झाले आहे. लक्षावधि देशीय लेकांनीं हे वापरुन याच्या अलौकिक गुणांबद्दल आपला संतोष प्रकट आहे.

मस्तकशूल, ज्ञानतंतूची दुर्बलता, स्मरण शक्ति कमी होणें, मानसिक चिंता, औदासिन्य, चक्कर येणें, डोळ्या पुढें अंधेरी येणें इत्यादि विकार हे सुगंधी तपकीर वापरल्यानें एका घटकेंत जातात. विद्यार्थी, शिक्षक, गवयांस, वकील, ब्यारिष्टर वगैरे सारख्या डोक्याच्याच कामाच्या मंडळींनें डोक्याचे हलके पणांसाठीं हे जरूर वापरुन एक वेळां परिक्षा करून पहावी. याच्या गुणांबद्दल हजारो सार्टीफिकीटा मिळाल्या व निय ठतात.

झोंप घेण्याची वेळ खेरीज करून, दिवसांतून दोनदां किंवा तिनदा ही तपकीर ढल्यानें मनाला आनंद वाटतो, इतर तपकीर शेरभर वापरल्या पेक्षां ही तपकीर ढल्यानें नाक सुगंधानें भरून जाते. एक पैशाच्या साध्या तपकीरींत आमच्या तपकीरीच्या दोन चिमटी मिळविल्या असतां सर्व तपकीर सुगंधी होतें. क गुणकारी व अत्यंत सुवासिक आणि अगदीं अल्प किंमतींत मिळणारी प्रकाराची तपकीर इतर ठिकाणीं आज पर्यंत कोणाच्याही पाहण्यांत की नसेल. स्वाभाविक गुणकारी व चित्ताकर्षक असें हे प्रिय सुगंधी तपकीर केवळ एक चिमटीभर ओढल्याने सुगंधभारित असें स नाकांतून बाहेर येतात व त्या योगानें मनाला उल्हास वाटतो.

कि. एक डबीस ०-४-० वि० पी० चार्ज ०-३-०
' डझन डबीस २-६-० " " " ०-६-०

(सुचना) पत्र लिहुन मागविणारानी न्युसपेपराचें नांव व तपकीरीची किंमत हुन कळविकें असतां वरील किंमती प्रमाणें पाठविले जातील ' किंवा तसें न यांस अडिचरुपयांस पाठविलें जाईल. पत्र लिहिणारानीं इंग्रजींत अथवा लबोध अक्षरानीं आमचेवर दयाकरून लिहावें.

स्वतः तयार करणारे :— टि० सी० नागलिंगप्पा आणि कंपनी'
नं० २० सिंगण्णनरोड.
नो० नं० ११ पार्क टाऊन पोष्ट' मद्रास

जाहीरात.

!!! डाक्टर जी. बी. यांची सुवासिक औषधी तपकीर !!!

!! मागवा व खात्री करून घ्या !!

ह्या तपकीरीचा शेंकडों लोकांनीं अनुभव घेऊन सर्टिफिकीटें दिलीं आहेत.

REGISTERED TRADE MARK

शिवाय वैद्य व डाक्टर लोकांचीं या तपकीरीच्या स्वच्छते बद्दल व गुणाबद्दल अनुकूल मतें आह्माकडे आलेली आहेत. ही तपकीर पिनस. अर्धाशिशी, डोके दुखणें व डोक्यांतील मेंदुचे इतर सर्व रोग तसेंच पडसें वगैरे विकारांवर फार वस्ताद आहे. ही ओढल्यानें मेंदुतील दूषित धातु पातळ होऊन नेत्रद्वारा नाकांतून बाहेर निघून जाते व मस्तकांतील मेंदु स्वच्छ होऊन बुद्धी व ज्ञान तीव्र व वृद्धिंगत होतात. मज्जेसंबंधीं रोग दूर करणारें या सारखें सुलभ साधन दुसरें नाहीं. साधी तपकीर दहा वीस वेळां ओढून जो उपयोग होतो तो गूण आमची ही सुवासिक तपकीर फक्त दोन तीन वेळ ओढल्यानें करते. एक पैशाच्या साध्या तपकीरींत आमच्या सुवासिक तपकिरीच्या दोन चिमटी मिळविल्या असतां सर्व तपकीर सुगंधी होते. शेंकडों लोक ही तपकीर आपल्या कुटुंबांत नित्य लागणाऱ्या औषधाप्रमाणें संग्रही ठेवतात साध्या तपकीरी प्रमाणें ह्या आमच्या तपकीरींतील सुवास व तीव्रता एकदोन दिवसांत नष्ट होत नाहींत हे गूण आमच्या तपकीरींत एक वर्षपर्यंत कायम रहातात ही तपकीर आह्मीं मोठ्या श्रमानें व वैद्यलोकांच्या सहायानें तयार करविली आहे एक वेळ अनुभव घेऊन खात्री करून घ्यावी. एक आण्याचीं तिकीटें पाठविला असतां नमुन्याची बाटली पाठवूं. सर्वांस घेण्यास सुलभ पडावी ह्मणून हिची किंमत आह्मीं फायद्याकडे न पहातां फारच माफक ठेविली आहे.

एक बाटलीस ४ आणे व बंगी टपाल व व्ही. पी. खर्च ३ आणे
डजन बाटल्यास रु. २-८ " " " ६ आणे

सूचना] पत्र लिहिणारांनीं इंग्रजींत अथवा बालबोध लिपींत आमचेवर दया करून लिहीणें कळावें. तपकीर मिळण्याचें ठिकाणः—

गुरुबसवा आणि कंपनी,
नो. नं. १२ सावकार पेठ, मद्रास

सर्वोत्तम रक्तशुद्धि करणारा

डॉ० वामन गोपाळ यांचा

आयोडाईज्ड सार्सापारिला.

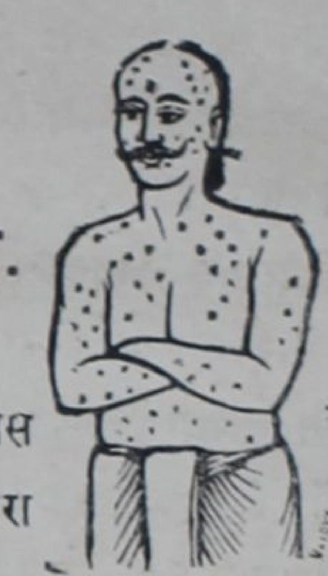

हा सार्सापारिला हजारों लेकांनीं पन्नास वर्षे अनुभवून उत्तम रक्तशुद्धि करणारा आहे असें ठरविलें आहे. ह्या औषधानें रक्तशुद्धिवर गुण वाटून इतर रक्तशुद्धि करणाऱ्या औषधांत "सर्वोत्तम" अशी ख्याति मिळविली आहे जुना संधिवात, त्वचे संबंधीं रोग अशक्तता यांवर हें रामबाण औषध असून त्याचा सर्व जगभर फार वाखाणणी होत आहे. गुणकारी शक्ति देणारें औषध आहे याच्या दररोजच्या सेवनानें मन आणि शरीर यांस उल्हास वाटतो. किंमत एका बाटलीस सव्वा रुपया शिवाय टपाल खर्च.

औषध मिळण्याचें ठिकाण:-- डॉ. गौतमराव केशव
५६३ ठाकूरद्वार मुंबई.

नो० नं० १३

Oriental Government security LIFE ASSURANCE COMPANy Limited

ESTABLISHED IN 1874.
R. Paterson, Brown, Manager,
HEAD OFFICE—BOMBAY

FUNDS Exceed 4 crores

CLAIMS PAID FOR OVER 3 CRORES
IMMEDIATE SETTLEMENT OF CLAIMS

If there be one thing of more importance than another in connection with Life Assurance, it is when claims arise, that the amount due under the policy be paid to the Claimants at the earliest possible date. This the Directors of the 'Oriental' keep well before them and act up to, treating their clients with the utmost liberality.

UNQUESTIONABLE SECURITY.

It is not sufficient to read that a Company's funds amount to a given sum, but it is essential to know how such Funds are invested:—if in miscellaneous and risky investments or how secured.

The Funds of the 'Oriental' are invested in Government Securitie and lodged with the Government Official Trustee of Bombay in terms of the Company's Trust Deed, as Security for Claims arising through deceasr of assured lives, and endowment policies matured.

Government Officers, Professional men, Tradesmen and others by employinn portion of their annual income or profits in effecting life policies, at oncg create a fund equivalent to the savings of many years.

No man can be sure how long he will live. and although he may save money yet, if he dies early before he had time to save much, his wife and family may be in distress. Life Assurance is a means by which this danger is got over. Life being so uncertain, the sooner a man makes up his mind to assure his life the better. Once satisfied of the propriety of the step, do not delay. There are numerous instances in the records of the Oriental' where the delay of a month or less, has left the family without the intended provision.

INFLUENTIAL AND ENERGETIC AGENTS WANTED. For terms please apply to the undersigned.

Prospectuses, forms and any further information can be obtained on application to

M. DESOUZA,
CHIEF AGENT, Nagpur

CHIEF AGENCY FOR C. P., BERAR & KHANDESH No. No 14

हें पत्र आकोला येथें कैलासवासी खंडेराव बाळाजी फडके यांच्या वऱ्हाडसमाचार छापखान्यांत नारायण खंडेराव फडके यांनीं सदाशिवआश्रमांत छापून प्रसिद्ध केलें.